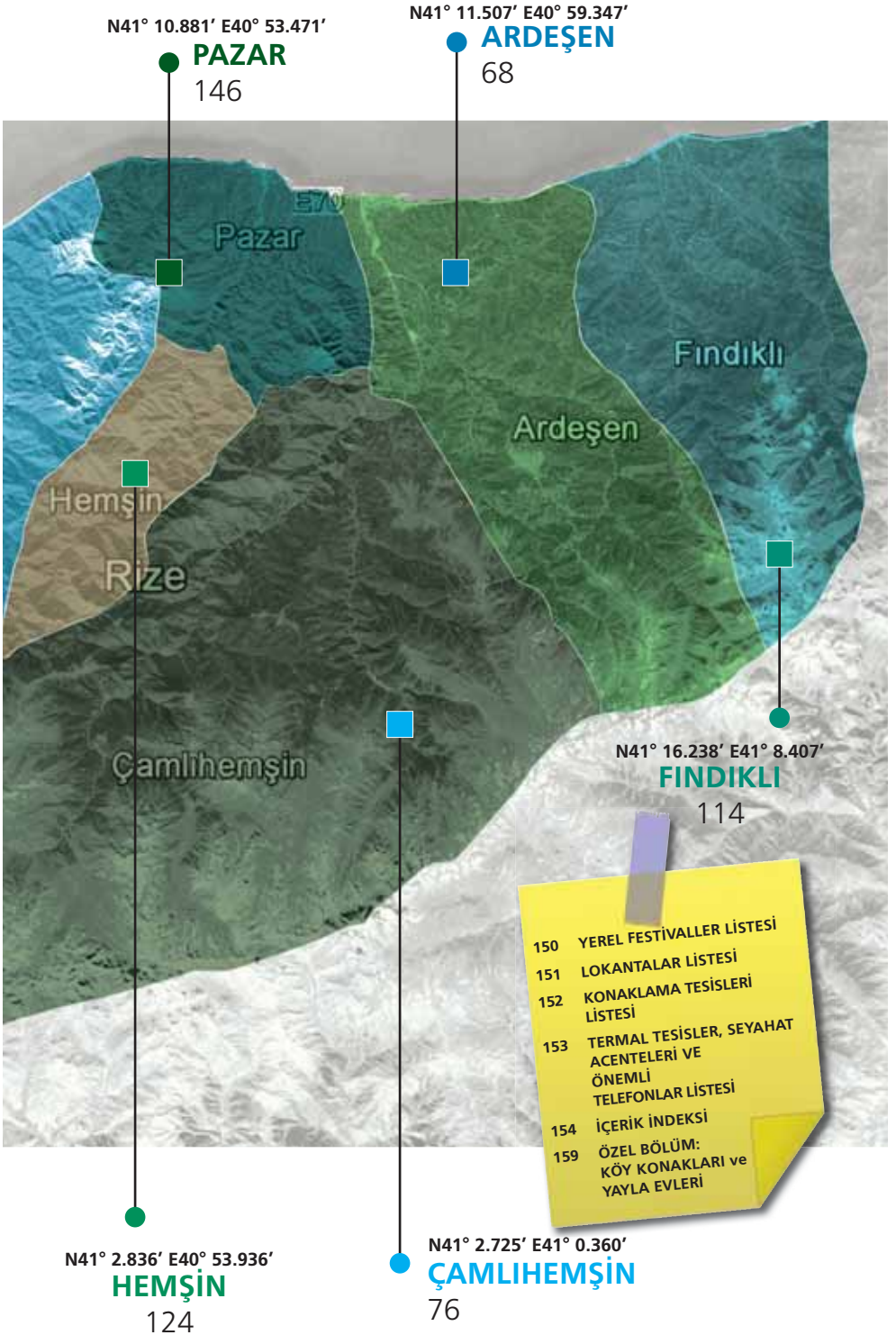

RİZE genel bakış

Nasıl Gelinir?

- Türkiye'nin hemen her bölgesinden Rize'ye düzenli otobüs seferleri bulunur. Öneri: Detaylı bilgi için rehberimizin arkasında bulunan bakanlık belgeli seyahat acentelerine danışabilirsiniz.

- Turistik ziyaretler için Rize-Batum, Rize-Tiflis arası otobüs seferleri de yapılmaktadır.

- Rize'deki köy yolları çok gelişmiştir, yolu olmayan köy hemen hemen yoktur.

- 76 km mesafedeki Trabzon Havalimanı, yurtiçi ve yurtdışı uçak seferleriyle **Rize'ye havayolu ile ulaşım için tercih edilebilir.** Havalimanı ve Rize kent merkezi arasında düzenli servisler hizmet vermektedir (Trabzon Havaş 0462 325 95 75). Trabzon Havalimanı'na sefer düzenleyen havayolu şirketlerinin iletişim bilgileri: Türk Hava Yolları (444 0 849 www.thy.com.tr), SunExpress (444 0 797 www.sunexpress.com), Atlas Global (0850 222 00 00 www.atlasglb.com), Pegasus (444 0 737 www.flypgs.com), Onur Air (0850 210 66 87 www.onurair.com.tr)

Hangi sayfada neler var?

KÜLTÜR

- 6** Genel Bilgi
- 14** Yerel Mimari
- 18** Tarihi Yapılar
- 21** El Sanatları
- 25** Geleneksel
Giyim Kuşam
- 27** Halk Edebiyatı
- 29** Müzik
- 30** Halk Dansları
- 31** Mutfak Kültürü
- 35** Gelenek ve
Yöresel Uygulamalar
- 37** Yerel İnanış ve
Uygulamalar

DOĞA

- 40** Akarsular
Şelaleler
Göller
Yaylalar
Milli Parklar
Kaplıcalar
Plajlar
Bitki ve Hayvan
Çeşitliliği

TURİZM

- 50** Turizm Türleri
- 52** Turizm Merkezleri

AKTİVİTE

- 54** Doğa Sporları ve
Etkinlikleri
- 58** Macera Sporları ve
Etkinlikleri
- 59** Kültürel Etkinlikler

Doğudan Kent Merkezine Bakış
N 41° 1.528' E 40° 33.267'

Foto: Mehmet Ali Ak

Gürcüdüzü/Fındıklı
N 41° 10.274' E 41° 19.898'

Genel Bilgi

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin her mevsim farklı tatlar sunan kenti Rize, coğrafi konumunun sunduğu fırsatlarla bir doğa ve kültür cenneti durumundadır. Kuzeydoğu Anadolu'nun turizm potansiyeli en yüksek kentlerinden biri olarak yükselmeye devam ederken, yılın dört mevsiminde fırsat tanıdığı aktivitelerle gezginlerin listelerinde her geçen gün daha üst sıralara çıkmaktadır. Hem bir Karadeniz sahil kenti hem de "dağ-yayla-su"

kenti olarak ziyaretçilerini kendine hayran eder. Vadileri belirleyen dereleleri, metrelerce yüksekten dökülerek Karadeniz'e karışan şelaleleri, Kaçkar'ın eteklerini süsleyen yaylaları, yayla turizminin ünlü merkezlerinden Ayder Yaylası ve İkizdere ilçesi; dik yamaçlara kurulu yayla evleri ve bu evlerdeki otantik yaşam tarzı; tarihi eskilere uzanan nadide ahşap konakları, şenliği ve horonu eksik olmayan festivalleri; doğayla yoğrulan

yaratıcı, özgün ve leziz sofraları; sayısız endemik bitkisi, sık ormanlarındaki zengin hayvan çeşitliliği, buzul gölleri, Ortaçağ kaleleri, kemerli taş köprüleri, termal kaynakları, özenle işlenen çay tarlaları, neşeli ve esprili insanlarıyla Rize; her yanı ve köşesiyle herkese bir davet sunar. Rize'nin Merkez, Ardeşen, Çamlıhemşin, Çayeli, Der pazarı, Fındıklı, Güneysu, Hemşin, İkizdere, İyidere, Kalkandere

ve Pazar olmak üzere 12 ilçesi bulunur; ziyaretçilerini askeri, dini ve kültürel, sivil mimari örnekleri ve doğal anıtlar olmak üzere yüzlerce taşınmaz kültür varlığı, ayrıca arkeolojik ve doğal sit alanlarıyla karşılar. Bol yağış alan Kaçkar Dağları'nın eteklerine kurulu bu kent, sıkı bir akarsu ağı ile örülüdür. Zirvelerdeki buzulların erimesi ve yıl boyunca aldığı yağış bölgenin her mevsim yeşil kalmasını sağlar. Bu doğal ortam yarattığı zengin bitki ve hayvan çeşitliliğinin yanı sıra, bölgede trekking (doğa yürüyüşü), dağcılık, kano, rafting, motosiklet, bisiklet, heliski ve jeep safari gibi pek çok sportif turizm faaliyetine de olanak tanır. Kaynağını Kaçkarlar'ın zirvelerindeki buzullardan alan, yüksek debi ve rejime sahip olan ve hızla Karadeniz'e dökülen akarsularında, doğal alabalık popülasyonu zengindir ve kültür balıkçılığı da gelişmiştir. Yaylalarda ve çayırılık alanlarda arıcılık yapılmaktadır. Çevre kirliliğinden uzak yaylalardaki çiçek çeşitliliğinin desteklediği üretim ile "Anzer Balı" bugün dünya çapında üne kavuşmuş durumdadır. Geniş ormanlarla kaplı Rize kenti, yaban hayatı konusunda da hayli zengindir. İlin güney sınırını oluşturan dağların denize bakan eteklerinde çok sayıda yayla sıralanır. Bu yaylalar daha çok Hemşin, Çamlıhemşin, İkizdere gibi yerleşimler civarında yoğunlaşmış durumdadır.

Çay ve Rize

I. Dünya Savaşı'nın ardından dünya genelinde yaşanan ağır ekonomik bunalım ile sosyal ve ekonomik dengelerin bozulması Rize'de de göç dalgasını hızlandırır. Bu süreçte kentte, devlet desteğiyle çay üretimine başlanması kararlaştırılır ve 1924'te "Rize ve Borçka'da Narenciye ve Çay Ziraatının Tatbiki" hakkında bir yasa çıkarılır. Daha önce Halkalı Ziraat Mektebi hocalarından Ali Rıza Erten'in gündeme getirdiği bir rapor bu yasayla uygulamaya konur ve Ziraat Mühendisi Zihni Derin'in çabalarıyla kentte çay üretimi başlar. Ancak 1940'a dek umulan gelişme sağlanamaz. Bu tarihte çıkarılan yeni bir yasayla devlet desteğinin artması, üreticiye kredi verilmesi ve ürünün devlet tarafından satın alınacağı yolunda güvence verilmesi, çay üretiminin gelişmesini olumlu yönde etkiler. 1951'den itibaren çaylık alanlar kademeli olarak genişletilir. Bugün, Türkiye'deki çay yetiştirme alanlarının büyük çoğunluğu Rize ili sınırları içerisindedir.

RİZE genel bakış

Zil Kale ve Fırtına Vadisi/Çamlıhemşin
N40°57.555' E40°57.736'

Zil Kale ve Firtına Vadisi'nin
muhteşem panoraması

Foto: R. Kağan Aybudak

RİZE genel bakış

Anzer Yaylası/İkizdere

Foto: Hasan Turgut

Dağlarda karların erimesi sonrasında hayvanlarıyla birlikte yaylalara çıkan yöre insanı, yaz günlerini yaylada geçirip, sonbahar mevsiminin sonunda tekrar köylerine döner. Geçmişte hayvancılık amacıyla çıkılan yaylalara günümüzde dinlenmek için de gidilir. Rize yaylaları doğal

zenginlikleri, yöreye özgü mimarisi ve özgün yaşam tarzı ile yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Patika ağı ile birleşen bu yaylalar civarında birçok yürüyüş parkuru da bulunur. Çamlıhemşin-Ayder yerleşimi ile Yukarı Kavron Yaylası ve İkizdere-Anzer Köyü (Ballıköy), Bakanlar Kurulu tarafından "Turizm Merkezi" ilan edilmiştir. Bunların yanı sıra Elevit, Hazındag, Samistal, Sal, Pokut, Gürcüdüzü, Çağrankaya, Cimil, Vaşa, Petran ve Handüzü, Rize'nin görülmeye değer diğer yaylaları arasındadır.

Coğrafi Konum

Rize, Kuzeydoğu Anadolu'da Doğu Karadeniz kıyı şeridinin doğusunda; batıda Trabzon, güneyde Bayburt ve Erzurum, doğuda Artvin illeri, kuzeyde ise Karadeniz ile çevrilidir. Güneyinde yer alan dağlar sahilinden itibaren yükselmeye başlar. Yüksek dağ eteklerinden doğarak, yaklaşık 80 km uzunluğundaki kıyı şeridinden Karadeniz'e akan akarsuların yoğunluğu nedeniyle engebeli bir arazi yapısına sahiptir.

Yapmadan Dönme!

- Çayeli ve İyidere'de denize girmeden.
- İkizdere Sivrikaya'da kuş gözlemekten.
- Çamlıhemşin Ayder ve İkizdere Ilıca Kaplıcası'na girmeden.

Botanik Çay Bahçesi/Rize Merkez

Kent için Önemli Tarihler

- Rize'nin Kurtuluşu 2 Mart
- Çayeli'nin Kurtuluşu 9 Mart
- Pazar'ın Kurtuluşu 10 Mart
- Ardeşen'in Kurtuluşu 12 Mart
- Fındıklı'nın Kurtuluşu 11 Mart
- Atatürk'ün Rize'yi Ziyareti 17 Eylül

İklim

Karadeniz Bölgesi'nin iklim özelliklerine sahip Rize'de kış ayları kıyı kesimlerde ılıman ve yağmurlu, dağlık kesimlerde soğuk ve kar yağışlı iken yaz ayları genellikle ılıman geçer. Yıllık sıcaklık ortalaması 14°C civarındadır.

En düşük sıcaklık Ocak ayında -5/-6°C, en yüksek sıcaklık Temmuz ayında ortalama 32.5°C'dir. Bölge, Türkiye'nin en çok yağış alan yerleşimlerinden. Yıllık toplam yağış miktarı 2300 mm'nin, nem oranı %75'in üzerindedir.

Anzer / İkizdere
N40° 35.466' E40°31.036'

RİZE genel bakış

Varda Yaylası /İkizdere
N40° 44.698' E40° 28.080'

Yapmadan Dönme!

- Hamsili Pilav ve Hamsili Ekmek yemeden-
- Rize simidi yemeden-
- Rize Kalesi ve Botanik Çay Bahçesi'ni görmeden-
- Rize Yaylaları'nda yürümeden...

Kentin Kısa Tarihi *

Rize adının kökeniyle ilgili genel kabul "Rhisi" (pirinç) ya da Rhizion (insanların toplandığı yer) kelimelerinden geldiği yönündedir. İlin Es-kiçağ Tarihi, Kolkhis bölgesi içinde incelenir. Herodotos, Kolkhislilerin keten dokumacılığı yaptıklarını söy-

ler. M.Ö. 400'lerde Kolkhis bölgesi henüz yerli halkların bağımsız bir şekilde yaşadığı bir yerdir. Hellenistik Dönemin (M.Ö. 332-30) başlarında ise bölgede yerli yöneticiler etrafında toplanmış bir Krallık mevcuttur.

Bölgedeki bütün yerli halkların ortak özelliği dağlık alanlarda yaşamaları, savaşçı ve özgürlüklerine düşkün olmaları; arıcılık, balıkçılık ve hayvancılıkla geçinmeleridir. Antik çağ kaynaklarının hemen hepsinde bölgede bugün "Deli Bal" adıyla bilinen baldan söz edilir.

Roma'nın Anadolu'ya hakim olmasıyla, bugünkü Rize ili Roma'nın denetimine girer. İmparatorluğun ikiye ayrılmasının (395) ardından bu topraklar Bizans'ın olmuş ve 500'lü yıllardan itibaren Bizans-Sasani savaşlarının bir cephesi de Doğu Karadeniz'de açılmıştır.

Foto: Erşin Demirel

Rize kültürünün vazgeçilmez öğesi yayla şenlikleri ve festival tarihleri için rehberimizin en arkasında bulunan "Önemli Bilgiler" sayfalarını inceleyebilirsiniz.

Rize Kalesi'nin asıl önemi I. Iustinianos döneminde (M.S. 527-565) Bizans-İran savaşları sırasında anlaşılır: Rize ili Bizans'ın topraklarını genişlettiği son noktadır. 1204 yılında Haçlı ordularından kaçan Komnenoslar Gürcü Kraliçesi Thamara'nın desteğiyle Trabzon-Rum İmparatorluğu'nu kurarlar. Bu imparatorluk Fatih'in Trabzon'u fethine (1461) dek bölgede egemenliğini sürdürür. Fatih'ten sonra Yavuz Sultan Selim döneminde de Türk boyları Rize topraklarına yerleştirilir. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşları sonunda Batum Ruslara bırakılınca Rize Lazistan sancağının merkezi olur. I. Dünya Savaşı sırasında Ruslar 1915 yılının Mart ayında Arhavi

Deresi'ne kadar ilerleyip 1916 Şubatı'nda Fındıklı'ya varmışlardır. Rus ordusu 6 Mart'ta Rize'ye girdiğinde birçok tarihi eseri de tahrip etmiştir. Yaklaşık 2 yıl sonra, 2 Mart 1918'de Ruslar geri çekilmeye mecbur kalır. Rize, Cumhuriyet'in ilanından sonra 20 Nisan 1924 tarihinde il olur.

Ekonomi

Kent ekonomisinde çay üretimi önemli bir geçim kaynağı olarak öne çıkar. Son yıllarda desteklenen kivi yetiştiriciliği de gelişimini sürdürmektedir. Balıkçılık, arıcılık gibi diğer alanlar tarımın üstlendiği payı takip eder. 2000'li yıllarla birlikte potansiyeli fark edilen Rize'de turizm de kent ekonomisinde belirgin bir rol üstlenmeye başlamıştır.

*Yrd. Doç. Dr. Ali Güveloğlu'nun "Rize Tarihi" yazısından alıntılanmış ve sadeleştirilmiştir.

Foto: Dursun Ali Akpınar

Badara Mezası/Hemşin

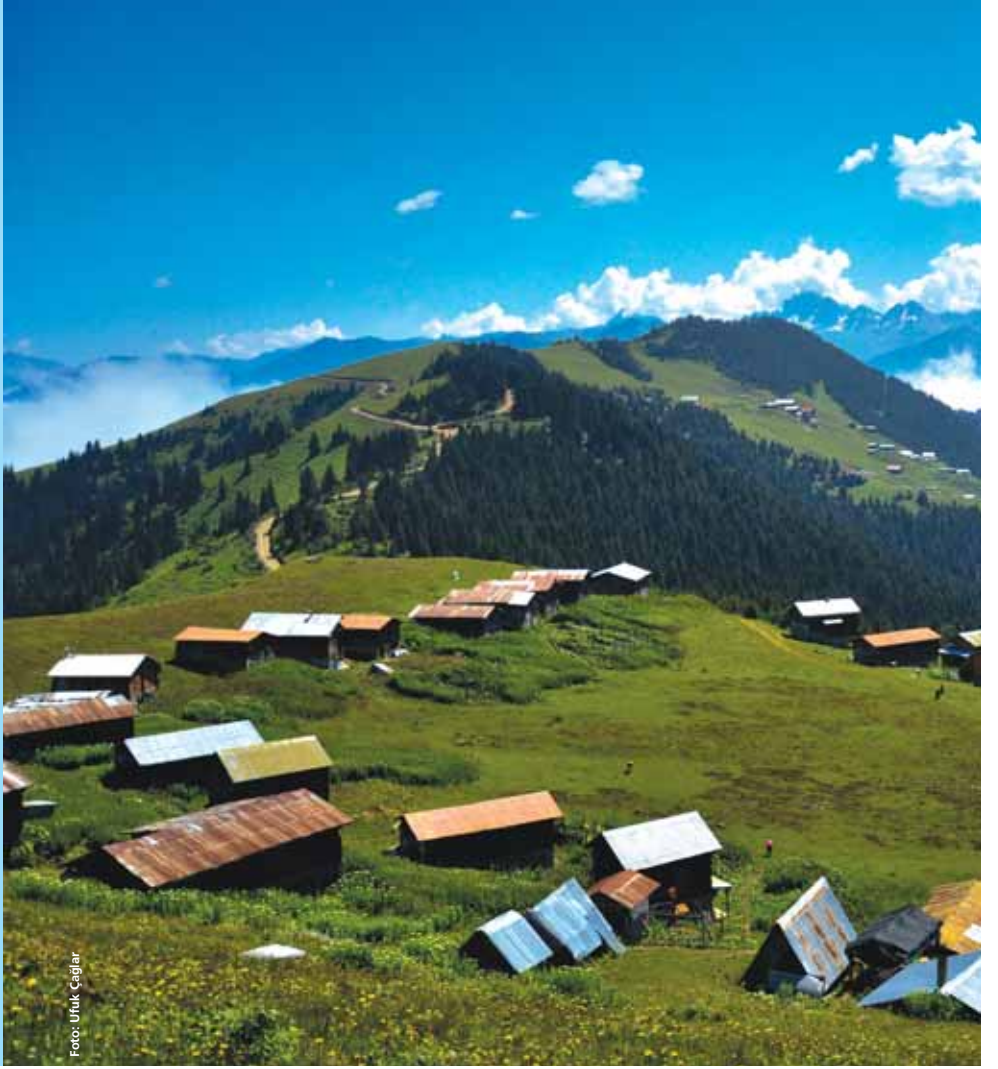

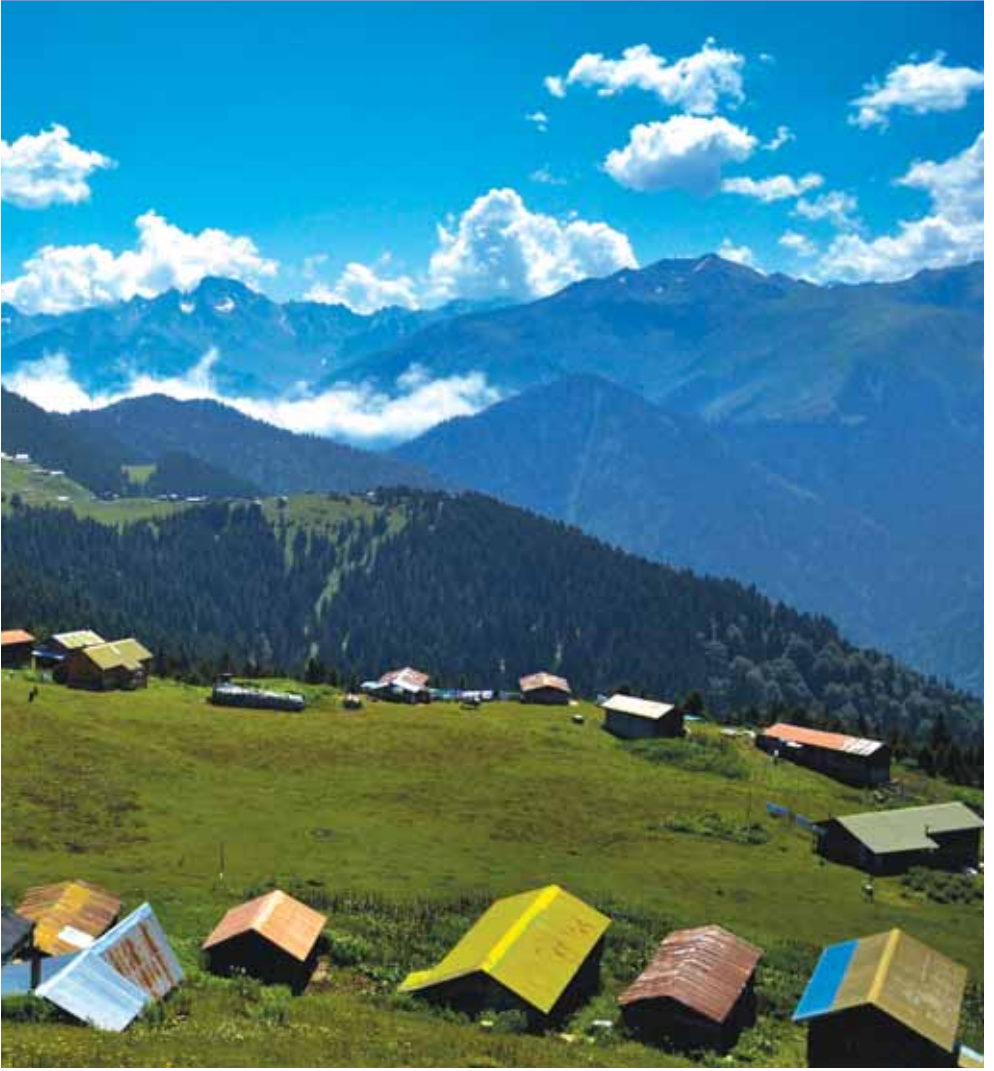
Foto: Utuk Çağlar

YEREL MİMARİ

Geleneksel Konutlar

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde evler coğrafi yapı gereği genellikle yamaçlarda, dağınık şekilde, çoğu zaman aile içi birkaç evlik gruplar halinde, bazen de birbirinden 1-2 km mesafede konumlanır. Yamaçlara ve tepelere serpilmiş orman ve yeşille bütünleşmiş birkaç evden oluşan yerleşmeler, hatta bazen tekil olan bu konutlar güzel manzaralar ortaya çıkarırlar. Evlere ulaşımın yolu, genellikle dar ve dolambaçlı patikalardan yürümektir.

Malzeme Seçimi: Rize'de geleneksel konut mimarisinde yapı malzemesi olarak genellikle ahşap ve taş tercih edilir. Ahşap kolay bulunan ve kolay işlenebilen bir yapı malzemesi oluşuyla öncelikli tercih sebebidir. Çam, ladin, kayın gibi ahşabın dayanıklı türlerinin kullanımı yaygındır. Kıyı kesiminde kestane, iç kesimlerde ise çam, yakın çevrede kolayca bulunabilmesi nedeniyle en çok tercih edilen ahşap yapı malzemelerini oluştururlar. Bunların haricinde ceviz,

meşe, karaağaç gibi daha az bulunan sert ağaç türlerine de yer verilmiştir. Ahşabın yanı sıra, daha az bulunması nedeniyle ikinci sırada tercih edilen yapı malzemesi taştır. Ayrıca, özellikle kıyı kesiminde çatı ve bacalarda tuğla, kiremit gibi pişmiş toprak da kullanılmıştır.

Yapı Sistemleri: Yörede başlıca üç tip yapı sistemi kullanılır. Bunlardan birincisi, ahşap yığma yapı sistemidir. Dikmeler kullanılmadan, ahşabın yatay olarak üst üste bindirilmesiyle kurulan

yığma yapı sistemine daha çok, ahşabın bol olduğu iç kesimlerde ve yaylalarda rastlanır. İkinci yapı sistemi ise, ahşap çatma ya da iskelet yapı sistemidir. "Çatma", "ahşap iskelet", "ahşap karkas" gibi farklı isimlerle de ifade edilen bu yapı sistemi dikmeler kullanılarak uygulanır. Üçüncüsü ise karma yapı sistemidir. Bu sistemde genellikle 50 cm kalınlığında moloz taşla yapılan temel duvarları yükseltilerek, bodrum kat oluşturulur ve bunun üzerine de ahşap çatma katı inşa edilir.

N40° 57.792' E41° 1.308'

Örtü Sistemleri: Yapı sistemi ve dış duvar dolguları ne olursa olsun, Rize yapılarının çatı kuruluşunda iklim koşulları önemli etkindir. Duvarların yağmurdan korunabilmesi için saçaklar olabildiğince geniş tutulur. Çatı arasına yapılan havalandırmalarla, nemden kaynaklı çürüme engellenir. Çatı yüzeyleri üç ya da dört eğimli olabilir. Arazi eğimine göre şekillenen bu çatı türleri, yörede sırayla "semer", "üç omuz", "dört omuz" olarak adlandırılır. Çatı, eskiden balta ile ayrılan ahşap tahtalar (hartama) ile örtülü iken, daha yakın tarihlerde kıyı kesimlerinde alaturka kiremitler tercih edilmiştir.

Mimari Özellikler: Evlerin dış cepheleri süsleme ve mimari açıdan vurgulanarak ön plana çıkarılmıştır. Konutlar genellikle yamaçların eğimine uyacak şekilde bodrum kat üzeri iki kattan inşa edilmiştir. Bodrum katı genellikle ahır olarak kullanılmıştır, bu ahırlara evin her iki cephesinden de giriş bulunur. Çamlıhemşin ve Fındıklı konutlarında bodrum katında genelde

iki ahır bölmesi vardır. Üzerleri düzgün kesme taştan yapı, basık kemerlerle taşınan tonozlarla örtülüdür. Geçmiş yıllarda bu evlerde kalabalık aileler yaşamaktaydı ve ahıra büyük önem verilmekteydi.

Ahırların içinde hayvanların beslendiği yemlikler ve su içtikleri yalıklar bulunmaktadır. Zeminleri genellikle taş döşeli olmakla beraber bazılarında ahşap ve tuğla malzeme de kullanılmıştır. Karadeniz evinde en önemli

Karadeniz Naylaları

Karadeniz yöresel mimarisinin tipik bir mimari elemanı olan nayla (serender), yiyeceklerin (özellikle mısır, bakliyat, patates, yağ, peynir, kış armudu, laz elması, ince hurma, muşmula vs.) zararlılardan korunması, kurutulması ve depolanması için kullanılır. Direkler üzerine kurulu, ahşap ve çatılı bir yapıdır. Genellikle cephelerinde ahşap süslemeler bulunur. Yerden belli bir mesafe yüksekte kalan naylaya, kolay yerleştirilip çekilebilen bir merdivenle ulaşılır.

Nayla örneği /Çayeli

Çaymakçur / Çamlıhemşin
N40° 55.789' E41° 10.548'

mekân mutfak, yani 'aşhane'dir. Mutfak bu evlerde günlük hayatın geçtiği mekândır. Mutfaktan salona yani 'hayat' kısmına geçilir. Salon, evin merkezindedir ve yamaca bakar, dolayısıyla manzaraya açık konumdadır. Önünde sıra pencereler, gerisinde de genellikle ahşap bir sedir yer alır. Salonun sağında ve solunda odalar yer alır. Odalara, dışarıdan başka bir girişi de olabilir. Bu odaların çoğunda Bursa kemerli şömine ve banyo bulunur. Rize merkezindeki konaklardan, Rize Müzesi ve Atatürk Evi'nde; Çamlıhemşin ile Fındıklı ilçelerinde bulunan sivil mimari eserlerinde de bu özellikleri görebilirsiniz. Özellikle Çamlıhemşin ilçesindeki kesme taş konaklar arasında mimari çağı 18-19. yüzyıla kadar uzanan eserler dikkat çekicidir. Fındıklı'daki dolgu taş ev örnekleri de özellikle Çağlayan ve Aslandere köylerinde bulunurlar. Geleneksel yayla evleri ise sadece birkaç ay kalınacağından daha basit ve tek katlı, genellikle ahşap yapılarıdır.

Yayla Evleri

Rize yaylalarında genelde iki tip ev vardır: Ahşap ve taş evler. Geleneksel konut yerleşim tarzının aksine yayla evleri birbirine yakın konumdadır. Ancak aynı yaylaya birden fazla köy yerleşmişse köyler arasındaki mesafe biraz daha belirgin olur. Bazı yerlerde (Örn. Palovit Yaylası) her köyün bulunduğu yere "vanak" denir. Nurluca vanağı, Ortaköy vanağı gibi.

Ahşap Evler: Ormana yakın yerlerdeki yayla evleri ahşaptır. Ahır olan alt kat taş; mutfak, kiler, oturma ve yatma yeri olarak kullanılan üst kat ise kalın tahtadan yapılır.

Hazindag Yaylası mimari detay
N40° 56.074' E41° 4.118'

RİZE kültür

Çatı, "hartama", "harduma", "hartuma" ya da "hartıma" denilen, yaklaşık 1,5-2 cm kalınlığında-ki çam tahtalarla örtülür. Rüzgârın uçurmaması için üzerine taş parçaları yerleştirilir. Üst katlar bazen tek, bazen de iki bölmeli olabilir. Tek bölmeli olan evlerde kiler, mutfak, oturma ve yatma yeri aynı oda içindedir. İki bölmeli olan evlerde, bir taraf mutfak ve kiler, diğer taraf oturma ve yatma bölümü olarak kullanılır. Evlerde ocak vardır. Ocağın olduğu giriş kısmın zemini de genelde ahşaptır.

Taş Evler: Ormana uzak yaylalarda evler taştan yapılır. Taşların nizami bir şekilde, harçsız üst üste konmasıyla oluşturulur. Kimi yaylalarda evlerin üzeri hartama, kiminde ise çadır bezi ile örtülüdür. Bu evler tek katlı ve tek bölmelidir. Evin bir tarafı mutfak, diğer tarafı ise oturma ve yatma yeri olarak kullanılır. Bazen yatma bölümüne basit bir perde çekildiği de olur. Tek bölmeli olan bu evlerde hayvanlar evin yanında, etrafı fazla yüksek olmayan taş duvarlarla çevrili bir yere konur.

Foto: Ufuk Çağlar

Kito Yaylası / Çamlıhemşin
N 40° 54.273' E40° 54.930'

Köy Konakları / Fındıklı
N 40° 54.663' E41° 5.997'

Foto: Merve Özer

TARİHİ YAPILAR

Kaleler

Kent genelinde Ortaçağ'a uzandığı ve savunma amaçlı oldukları düşünülen çok sayıda kale bulunur.

Çevresini korumak, haberleşmek, yeterince askeri kuvveti barındırmak için tesis edildikleri düşünülen benzer kale yapıları Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Trabzon ve Giresun kentlerinde de görülmektedir. Yerleşim açısından stratejik konuma sahiptirler. Kalelerden, Pazar ilçesi Yücehisar Köyü'ndeki

Zil Kale/Çamlıhemşin
N40°57.555' E40°57.736'

Ciha Kale küçük yapılar olup, ortalarında birer gözetleme kulesi bulunmaktadır. Yine Pazar ilçesinde, küçük bir adacık üzerinde yer alan Kız Kalesi bu yapılardan kulesi olmadığı için ayrılır. Çamlıhemşin'de Fırtına Vadisi'ne hakim noktada kurulmuş olan Zil Kale, Rize Kalesi'nden sonra kentteki en büyük kaledir. Yine Çamlıhemşin ilçesinde, Tatos Geçidi'ndeki Kale-i Bâlâ, içinde birçok tesisata sahip olan bir kaledir. Kent merkezinde konumlanan Rize Kalesi ve

Zil Kale ziyaret edilme-ye değer olanlardır.

Camiler

Rize merkezdeki İslam Paşa Camisi (Kurşunlu), Gülbahar Merkez Camisi, Şeyh Camisi ve Orta Cami gibi eserler, bölgenin zengin mimari özelliklerinin etkisi altında kalmış ve mahalli özellikleri bünyesinde barındıran yapılardır. Yapı malzemesi olarak genellikle ahşap ve taş malzeme kullanılmıştır. İslam Paşa Camisi Osmanlı klasik devrine bir örnektir. Diğer camiler

ise yakın zamanlarda onarım görmüştür. Bu camilerin 1910–1920'li yıllarda son cemaat yerlerinin üzerine bağdadi tarzda birer kat yapıldığı ve 1940–1950'li yıllarda bazılarının yuvarlak kemerli taşkın silmeli, barok özelliğinde yenilendiğini görmekteyiz.

Hacı Şeyh Camisi/Güneyce
N40°49.520' E40°28.435'

Kestanelik Köy Camisi / Çayeli
N41° 6.320' E40° 48.214'

Kendirli Camisi Minaresi / Merkez
N40°58.391' E40°25.810'

Ormancık Camisi/Çayeli
N40° 56.015' E40° 48.222'

Bu mahalli barok etkiler, Kale Camisi ve Orta Cami'de kendini daha çok hissettirir. 1960'lı yıllarda kırma çatılı camilerin yıkılarak yerlerine taş ve beton malzemeyle kubbeli camilerin yapıldığı görülmektedir. Şehir merkezinde yapılan eski camilerden günümüze kadar gelebilen camilerin dış cepheleri taş malzemeyle, iç mekanları ise ahşap malzemeyle yapılmıştır. Oldukça küçük ölçekte yapılan bu camilerde süsleme özellikleri ve güzellik kaygısından çok ihtiyaçlar ön plana çıkmaktadır.

İlçe ve köylerdeki camiler de Rize yöresinin dağınık yerleşme karakterine göre şekillenmişlerdir. Bu camiler bir ya da iki mahallenin ihtiyacı için yapılmış, oldukça küçük boyutta yapılarıdır. Camiler yapılırken konut mimarisinin genel özellikleri esas alınmıştır. Yapı malzemesi olarak ahşap ve taş malzeme kullanılmıştır. Çivisiz ahşap yığma tarzda görülmeye değer nadide örnekler de vardır: Hemşin'deki Bilen Köyü Camisi, İkizdere'deki Hacı Şeyh Camisi ve Fındıklı'daki Meyveli Köyü Camisi. Her üç cami de ahşap ustalığının önemli özelliklerini yansıtmaktadır. Eğimli araziye kuruldukları için hemen hemen hepsinde yüksek subasmanlar

yer alır. Çamlıhemşin ilçesinde bulunan Aşağı Çamlıca Camisi'nde olduğu gibi bazılarında zemin kata medrese bölümü yerleştirilmiştir. Camilerin ön kısımlarında son cemaat yeri olmamakla beraber, namaz vakitlerinin beklenmesi amacıyla sedirli bölümler vardır. Süsleme bakımından ahşap öğelerin ağır bastığı camilerin kapıları, mihrapları, minberleri, korkulukları ve tavanları ahşap oyma tekniğiyle bezelidir. Bilen Köy Camisi'nin kapı ve minberi üzerinde klasik geometrik süslemeler yüzeyleri kaplar. Minberin panolara ayrılarak, içlerine stilize vazoda çiçekler koyulan örnekleri Şimşirli, Tunca, Işıklı ve Aşağı Çamlıca camileridir.

Müzeler

Tamamı il merkezinde yer alan müzeler sadece Rize'deki değil, Doğu Karadeniz'in geneline de etki etmiş sosyal ve tarihi olayların bilgi ve belgelerine, etnografik ve arkeolojik buluntulara da ev sahipliği yaparlar: Rize Etnografya Müzesi ve Atatürk Evi Müzesi (Mehmet Mataracı Konağı). *(Detaylı bilgi için Merkez ilçe kültür sayfalarına bakınız.)*

Atatürk Evi/Merkez
N41°01.403 E40°32.066

Kemer Köprüler

Rize'de akarsu vadilerini geçip konutlara, yaylalara ve tarım alanlarına ulaşım için çok sayıda köprü inşa edilmiştir. Bölgesel iklimin etkisiyle kısa sürede yıpranan köprüler sık onarım görmüşlerdir. İlk yapım tarihleri kesin olarak bilinmemektedir. Köprülerin tümü, akarsu yatağının iki yanında karşılıklı birer ayak üzerinde yükselen, yuvarlak ya da hafif sivri kemerli bir yay formuna sahiptir. İlkçağlardan itibaren farklı zaman ve mekânlarda farklı toplumlar tarafından kullanılan bu form su taşkınlarından korunmayı sağlamıştır. Köprülerin tümü dikdörtgen planlıdır ve birçoğu tek ve yuvarlak kemerli iken, basık veya hafif sivri olan örnekleri de vardır. Yükseklik kuruldıkları vadinin de-

rinliğine göre değişmektedir. 2-3 m'den, 15-20 m yüksekliğe ulaşan köprüler bulunmaktadır. Uzunluk ise vadilerin genişliğine göre 20 m ile 45 m arasında değişir.

EL SANATLARI

Rize Bezi

Dokumacılığı

İklimin az güneşli ve çok yağışlı olması sayesinde diğer yörelere göre bitki lifleri çok ince ve esnek olur. Geçmişte, Rize Bezi dokumada sadece bu yörenin kendileri ile yapılan ipliklerin kullanılması da feretikoya karakteristik özelliğini kazandırmıştır. Eğirmeye uygun kendir, bitkinin erkeğinden elde edilir. Dişisi ise tohumluk olarak bırakılarak, erkeğinden birkaç hafta sonra sökülür. Emsal dokuma kumaşlara göre çok daha dayanıklı ve uzun ömürlü olan feretikodan üretilen iç

Foto: R. Kağan Aybudak

Rize Bezi dokuma tezgâhı

çamaşırı ve gömlekler özellikle çok sıcak günlerde giyildiğinde, doğal nefes alma özelliği sayesinde ferahlık hissi vermeleriyle ünlüdürler. Yatak örtüsü, yastık kılıfı, eşarp ve süs örtüsü gibi hediyelik ve günlük kullanımlar için tasarlanmış ürünler de dokunmaktadır. Desenler oluşturulurken mahalli motiflerden yararlanılır. Rizeli hanımların ekonomiye katılmaları ve bu geleneksel sanatın kuşaktan kuşağa aktarılması için halk eğitim merkezleri tarafından üretim desteklenmekte ve ürünlerin satılması sağlanmaktadır.

Sepet Örne

Rize'nin engebeli arazi yapısı nedeniyle taşımacılığın büyük bir bölümü sırtta, sepetle yapılır. Hatta öyle ki sepeti yerde durdurmak için bile sivri ayaklar kullanılır. Bölgede farklı sepet çeşitleri üretilmekteyse de genelde iki ayaklıdır-

*Halk dilinden bir alıntı
"Yeni biçün kendini
İplik mi edecesun
O ettiğün ipliğü
Kime geydirecesun"*

lar ve sırtta alınması için iki başcığa sahiptirler. Kestaneden yapılanları daha dayanıklı olsa da büyük çoğunluğu fındıktandır. Yörede üretilen ve kullanılan sepetler, taşınması amaçlanan ürüne göre tasarlanır; dolayısıyla farklı tasarım örneklerine rastlamak

mümkündür. Örneğin; meyve sepetleri ince, uzun ve koni biçimindedir, çoğunlukla üzüm toplamak için kullanılır (Treyteli). Çay toplama sepetleri ise daha çok iki ayaklıdır, ağız kısmına doğru gövdesi genişler ve ayaklarından bağlanan iplerle sırtta asılarak taşınır. Ayaklı olmayan sepetler ise genellikle yayvan ve saplı olurlar.

Hasır Örücülüğü

1920'li yıllarda mısır koçanlarının yaprakları kullanılarak hasır iskemle örücülüğü ile başlamış ve yörede gelişmiştir. O yıllarda evlerde kadınlar mısır koçanlarının kabuklarını soyup kuruttuktan ve ördükten sonra iskemle örme dükkânlarına satmaktaydılar.

Çorap Örne

Rize'nin özellikle Hemşin ve Çamlıhemşin ilçelerine özgü olan el sanatlarındandır. Çorabın ana malzemesini koyun yünü oluşturur. Haziran ve Eylül aylarında yün kırpılır ve iyice yıkanır. Yıkanan yünler yün tarağından geçirilir. Böylelikle yünler yün tarağında taranarak birbirinden ayrılır. Farklı boyut ve desenler-

de üretilen çorapların motifleri için esin kaynağı doğadır. Kullanılan motiflere göre isim verilen çorapların adlarından bazıları şunlardır: Kiraz çiçeği, çay yolu, Kibele, çiçek bahçesi, kırmızı lale, koçboy-nuzu, bahçeli, papatya, yarım gelin yanağı.

Bakırcılık

Rize'de bugün daha çok turistik amaçlı yapılan bakır dövmeçiliği, gerek biçim gerek dövme sanatı açısından komşu illerdeki

uygulamalardan farklılık gösterir. Rize bakır dövmeçiliği ince işçilik isteyen çekiç dövmeçiliğine dayanır. Diğer kentlerdeki gibi iri ve seyrek darbeli değildir. Rize bakır işlemeciliğinde yayvan güğüm, kazan ve ibrik gibi eşyaların alt bağlantı yerleri geçme-dövme şeklinde oldukça dayanıklı yapıdadır.

*"Soba üstünde güğüm
Bakurdandır bakurdan
Yeni nesilde az var
Eski horoncılardan"*

Rize Bezi

Peştemal

Ağaç işçiliği

İklimi ve coğrafi yapısının sunduğu olanaklarla değişik ağaç türlerinin yetiştiği Rize’de el sanatları konu edilince elbette ağaç işleri ilk akla gelen, en bol ürün veren alandır. Bölgede pek çok ağaç çeşidi bulunur. Bazıları çok kalındır, yekpare oyularak oya gibi işlenerek kap kacak ve eşya yapımında kullanılır. Bazıları yumuşaktır, kolay işlenir; bazılarınınsa sertliğinden ve ağır olmasından yararlanılır. Ev eşyalarında şimşir, armut, dut gibi sert yapıli ağaçlar tercih edilir. Ev, nayla ve camilerde daha çok ceviz, kestane, karaa a  ve kiraz kullanılmıştır. Kızıla a , kestane, ceviz, köknar, gürgen, dişbudak, ıhlamur, fındık, komar, armut, kiraz, şimşir, dut kullanılan başlıca a a  türlerindendir.

Ağaç işleri ustası sadece günlük kullanıma yönelik ürünler yapmaz, aynı zamanda ev ve cami gibi yapılarda da malzeme olarak a şap seçer. Oymacılık ve a a  süsleme sanatlarında da ustalığıni ortaya koyar. Ağaç oymacılığı ve a şap s slemeciliğı genellikle a şap ev eşyalarında, camilerde, evlerde, nayla (serender) gibi yapıların çeşitli bölümlerinde karşımıza çıkar. Devrin ustaları eserlerini üretirken simetri

ve estetiğıe önem vermişlerdir. Ağaç işçiliğinin uygulandığı ürünlerden bazıları şöyledir:

Kayık: Doğı Karadeniz Bölgesi’nde çokça rastlanan bu küçük balıkçı teknesi, Rize’de amatör balıkçılık için de kullanılır. Sağılam olması için yapımında kestane ağacı tercih edilir. Dört metreden on metreye kadar değışik uzunluklarda yapılan ve bugün de çokça kullanılan bir deniz aracıdır.

şimşirli Camisi/ ikizdere
N40° 48.467’ E40° 29.126’

Rize'de ayrıca:

Ozaşe (ezmelik), tepuri (sofra sağra, ekmekek teknesi), kuli (iskemle), mangana (dibektaş tokmağı), delme kovan (gunni), yayık, kulek, kot, ölçek, nayla maketi, kemençe ve kemençe maketi, gibi ağaç işlerinin de üretimi yapılmaktadır.

Şişirli Camisi/ İkizdere
N40° 48.467' E40° 29.126'

Kadı: Büyüklüğü kullanım amacına göre değişen kapaklı kaptır. Yuvarlak veya yayvan örnekleri bulunabilir. Genellikle kestane, köknar ve ıhlamur ağacından yapılır. Kullanıldığı işe göre isimlendirilir. Turşu kadısı, yağ kadısı, minci kadısı, tuz kadısı, pekmez kadısı vb.

Gerdel: Ardeşen'de "gergen" diye de anılır. Büyükbaş hayvanların yem kabı olarak kullanılan gerdeller için ıhlamur kütükleri kullanılır.

Koppa (Kepçe) ve Kuzi (Kaşık): Bugün de kul-

lanımı süren odun kepçe (koppa), kaşıktan biraz daha büyükçe ve daha uzun saplıdır. Sulu yemeklerin karıştırılmasında, dağıtılmasında kullanılır. En makbulü şimşir ağacından yapılandır.

Yayık: Tereyağı çıkarma işlemi esnasında içine süt dökmek ve çalkalamak için kullanılan kaptır. Ortasındaki delikten yoğurt dökülüp iyice çalkalayarak ayran da yapılır. Yöre halkı bu işleme "yayık vurma" der. Yayık vurma işi için yaylacılar komşularını yardıma çağırır. Genellikle her yaylada bu işlem ortaklaşa yapılır.

GELENEKSEL GİYİM-KUŞAM

Erkek Kıyafetleri

Erkek giyiminde alttan şalvar, "şıkva şalvar" veya "zıpka" denilen üstü bol, dizden aşağısı dar bir giysidir. Üste ise gömlek, yelek ve ceket giyilir. Ayağa yün çorap, ayakkabı olarak da "çapula" veya "çarık" giyilir. Başa "kudi" ve "kukula" denen başlıklar takılır. Bu başlıklarda uzunca bir bağ da olabilir. Yöredeki geleneksel erkek kıyafetlerini oluşturan parçaların açıklaması şöyledir:

Kukula: Lacivert veya siyah renkli pamuklu kumaştan yapılan bir erkek başlığıdır. Başa giyilen

bölüm üçgen şeklindedir. Üçgenin ortası sutaşı ile süslüdür.

Gömlek: Geçmişte, yöresel kumaşlardan yapılan gömlekler genellikle uzun kollu, önden düğmeli, hakim yakalı veya sıfır yakalı olarak dikilmektedir.

Şalvar (Zıpka): Arka ağı ve üst kısmı bol, dizden aşağısı dar olan bir giysidir. Beline ip ya da lastik geçirilen şalvarın yan dikişleri, yırtmaç ve paça ağızları sutaşıyla süslenmektedir.

Yelek: Yelekler model olarak genellikle kolsuz, sıfır yaka ve önden çift düğmelidir. Sol göğüs hizasında ve etek bölümlerinde cepler bulunur. Yeleğin arka kısmı öne nazaran daha bol olur. Bu bolluk arka kısma enlemesine tutturulmuş olan bel kemeri veya bağcıkla ayarlanabilir.

Ceket: Boyu yelekten daha uzun olan ceketler önden V yakalı ve düğmeli olur. Kolları düz ve uzundur. Her iki yanda cepleri vardır. Kenar kısımları sutaşı ile süslenilmektedir.

Halk dilinden bir alıntı
"Ayağında çoraplar
Gapgara zeytin gibi
Bırakup gideyusun
Anasuz yetim gibi"

Kadın Kıyafetleri

Yöre kadını gündelik işlerini yaparken rahat çalışabileceği giysileri tercih eder. İçten “foga” denen elbise, etek bluz veya köynek giyilir. Bunun üstüne kokneç bağlanır. Uzun çorap ve lastik ayakkabı (eskiden çarık) giyilir, bele dolaylık dolanır. Başa önce tülbent veya çember onun üstüne de makaslı peştamal ya da puşi bağlanır. Arkadan saran kalın kuşak, gün boyu ıslak zeminde çalıştığından soğuktan korunmak içindir. Önlük ve peştamal, günlük işlerini yaparken kıyafetlerinin kirlenmesini, yıpranmasını önlemek içindir. Geleneksel kadın kıyafetlerini oluşturan parçaların açıklaması şöyledir:

Dolaylık: Yaklaşık olarak eni 80, boyu 130 cm civarında olan ve bele sarılan bir aksesuardır. İki renkli ve geniş paftalı olarak dokunur. Bele dolandığı için “dolaylık” adını almıştır.

Bluz: Genellikle Rize bezinden yapılır. Robadan büzgülü, hakim yakalı, uzun kollu, manşetli veya manşetsiz bir giysidir.

Kokneç: Önlük özelliği taşıyan bir giysidir. Genellikle ince siyah kumaştan yapılan kokneçlerin kenarları işlemelidir. Ön kısımlarına cep konabilir.

Köynek (Gömlek): Keten kadife gibi kumaşlardan yapılan, kollu ve diz kapağı altına kadar uzanan bir özelliğe sahiptir. Daha çok Hemşin ve çevresinde tercih edilir.

Elbise (Foga): Desenli ve çiçekli kumaşlardan yapılan düz kesimli, kolları uzun, belden aşağı büzgülü, etekleri fırfırlı uzun bir elbisedir. Yukarıdan makaslı peştamal ve aşağıdan dolaylık elbiseyi örter.

Foto: Kültür ve Turizm Müdürlüğü A ş v 

iki mısra ile son iki mısra anlam bakımından ilgisiz olabileceği gibi ilgili olanları da vardır.

Sevdalık türküleri, gurbet türküleri, en çok g r lenlerdendir. Yörede “atma” ve “karşı beri atma türküleri” özellikle önemlidir.

“Atma T rk ”, halk n ktecililiğinin en seçkin örneklerindendir. Tek taraflıdır. “Karşı beri atma türkü” ise iki kişi arasında olur. Günlük hayatın akışı içinde herkes atma türkü söyler. Hemen her konuda, doğ  lama biçimde ve  oğ nlukla kemençe eşliğinde söylenmektedir. Fındık toplarken; çay, tütün kırarken, mısır hasadı yapılırken; düğünlerde, yayla şenliklerinde, imece

 alışmalarında kız ve erkeklerin karşılıklı türkü yarışına girmeleriyle doğmuştur. Günümüzde atışmalar genellikle usta t rk c ler tarafından icra edilmektedir.

Destanlar (Efsaneler-Anlatmalar):

Destanlar belli bir konuyu ele alarak yazılır, söylenir. Okuma-yazma bilmeyenler ya destanları ezberlerler ya da başkalarına yazdırırlar. Toplumu etkilemiş olaylar konusunda üretilmiş destanlar uzun süre akılda kalır. Eskiden  zel toplantılarda veya sohbetlerde destanlar okunur ve bu olayların hatırlanmasına vesile olurdu.

Makaslı Peştamal: Başa örtülen büyükçe bir örtüdür. Boy kenarları kalın, orta bölümleri ince, düz çizgili şekilde uzanır. Enine olan kenarı p sk ll d r.

Etek: Desenli kumaştan yapılan, belden lastikli, etekleri fır fırlı, sutaşı ile süslü uzunca bir giysidir.

HALK EDEBİYATI

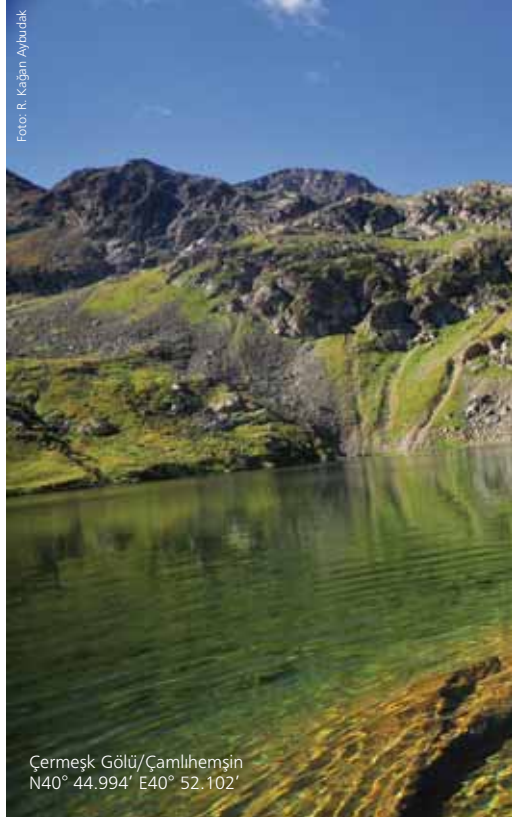
Halk Türküleri: Karadeniz türküleri kendine has özellikleri sayesinde hemen fark edilirler. İkinci mısra ile dördüncü mısra kafiyelidir. İlk

Foto: R. Kağ n Ayb lak

Tulum Nasıl Yapılır?

Tulum, deri önü yırtılmadan olduğu gibi çıkarılmış kuzu, koyun ve oğlak derisinden yapılır. Kesim sırasında deri çok dikkatli bir şekilde tulum olarak çıkarılır. Suyu karışık ateş külünde iki üç gün bekletildikten sonra tüylerin dökülmesi sağlanır ve tabaklama işlemi yapılarak, baş ve arka kısmı tersten sıkıca bağlanır. Ön ayaklarının birine dudula bağlanarak şişirilip asılır ve sürekli badem yağı veya gliserin sürülür. Dışının güzel görünmesi için üzerine değişik renk ve desenlerle kılıf geçirilir. Gövde kısmının boğumları kesilir. Temizlendikten sonra kurutulur. Delikler sıkıca bağlanır. Üst deliğe hava üflemek üzere bir ağzılık, alt deliğe ise bir oluk takılır. Bu kısma "nav" denir. Genellikle şimşir ağacından yapılır. Navın oluk kısmına iki sıra halinde perdeli kamışlar yerleştirilir. Bu kamış veya borular tek de olabilir. İki borulu olanlarda delik sayısı birinde 2, diğerinde 5'tir. Tek borularda ise delik sayısı üstte 6, altta 1 adettir. Navın tulumla bağlanan kısmının ucuna ince kamıştan düdükleş şeklinde dillik konur. Sesin çıktığı kısım daha geniştir.

Çermeşk Gölü/Çamlıhemşin
N40° 44.994' E40° 52.102'

Ninni: Çocukları uyutmak ya da ağlamayı durdurmak için ezgiyle söylenen, çoğunlukla dörtlük ve nakarat bölümünden oluşan, söyleyeni belli olmayan şiirlerdir.

Fıkra: Halk arasında yaşamsal olayları konu alan mizah, nükte, hiciv unsurunu içinde barındıran kısa ve yoğun anlatılardır.

Bilmece: Bir nesnenin adını anmadan, niteliklerini üstü kapalı tarif ederek, ne olduğunu bulmayı dinleyene veya okuyana bırakan oyundur. Rize'den birkaç bilmece örneği:

"Bağlarım onu gider

Çözerum oni durur"

(Hedik)

"Parmak parmak yapısı

Göğe doğru kapısı"

(Sepet)

Tulumcu Mehmet Özkan

MÜZİK

Tulum: Tulumun tarihiyle ilgili kesin bir bilgi yoktur ancak yörenin en eski nefesli çalgısı olduğu bilinmektedir. Genellikle düğünlerde, şenliklerde ve yol havalarında (yaylaya çıkış) çalınır. Temel olarak "dudula" (ağızlık), "gövde" ve "nav" bölümlerinden oluşur. Tulumu şişirmek için kullanılan dudula; yuvarlak bir ağacın içi delinerek yapılır, çalgıcı dudulanın ağzını dili ile kapatır veya ağız kısmının iç tarafına naylondan bir kapak ile havanın geri gelmesini önler. Kelime Farsça'da "içi oyulmuş odun" manasına gelir. Üstünde beş adet delik ve içerisinde "çibu" (çimon - çibun) denilen sipsi bulunan iki adet borudan oluşur. Hava tazyikinden doğan güçle sipsilere gelen baskı sesin

çıkmasına yol açar, parmak vuruşları ile ses notalara dönüşür.

Ağızda şişirilmiş olan tulum, koltuk altına alınır. Kolun dirsek içine gelen bölümü ile sıkılarak düdükle veya düdüklere ses çıkarılması sağlanır. Tulumun boş kalmaması için sağ ön ayağına takılan, ağza giren tahta boruya (bu boru, tulumu havayla doldurmaya yarar) "guda" veya "lülük" denir.

Kemençe: Kemençe, biri Osmanlı müziğinde, diğeri Karadeniz yöresi halk müziğinde kullanılan iki ayrı yaylı çalgının ortak adıdır.

Bunlardan ilki artık “klasik kemençe” adını almıştır, ikincisi ise “Karadeniz Kemençesi” olarak anılır. Karadeniz Kemençesi üç telli, yaylı bir çalgıdır. Burguluğu, boynu ve gövdesi tek bir ağaç parçasından yontularak ve oyularak yapılır. Çoğunlukla erik, ardıç, dut veya gül ağacından yapılır. Köknar veya ladinden yapılan göğüs oldukça incedir. Tellerin eşikle iletilen basıncına dayanabilmesi için göğüs bölümüne, boylamasına bir çıkıntı yapılarak kubbe şeklinde form verilir. En

üstteki baş bölümünde akort için burgular vardır. Teller hayvan kılından yapılır. Sol elle tutulan boyun bölümünde parmaklar tellere basar. Gövde bölümünde ise altta teller tekneye tutturulmuştur. Yay buradaki tellere sürülerek ses çıkartılır.

HALK DANSLARI

Horon: Rize Bölgesi’nde oynanan halk dansları genelde “horon” olarak adlandırılır. Daha çok tulum, kemençe eşliğinde oynanan horon bazen de bir türkü eşliğinde

müziksiz de icra edilebilir. Ortadaki tulum veya kemençecinin etrafında kızlı erkekli bir halka oluşturularak oynanır. Figürleri çeşitlilik gösteren oyun son derece hareketlidir. Hemşin horonları tulum, Rize horonları kemençe eşliğinde oynanır. Hemşin horonları Çayeli’nin dağlık kesimlerinden başlayarak Hemşin, Pazar, Ardeşen ve Fındıklı hattını içine alır. Rize horonları ise İkizdere-İyidere hattından Çayeli’nin sahil kesimine kadar uzanan bir alanda oynanır. Horonda yapılan titreme, silkiniş, ürperme

Foto: Kültür ve Turizm Müdürlüğü Ar  ivi

figürleri denizi, denizden çıkan balığın can çekini ifade eder. Horonu yöneten, diğer oyunculara y n gösteren kişi "horoncu ba ı"dır, çeşitli "uyarma"larla horunun düzenini sa lar.

Yörede Oynanan ve Sahnelenen Horonlardan bazılar: *Hem  in, Sallama, Siya siya, Yüksek Hem  in, Topaloğlu, Atlama, Hem  in iki ayak, Rize iki ayak, Rize sıksarayı, Papilat,  in i a, Rize kız horonudur.*

MUTFAK KÜLTÜRÜ

Rize mutfak kültürü son dönemlerde, dönüşümler geçirse de, özellikle köylerde geleneksel yapısını sürdürür. Bölgedeki tarım alanlarının darlığı ve iklim koşulları nedeniyle sınırlı sayıda sebze ve meyve yeti ti-

Karadeniz Kemençesi nasıl bir  alğıdır?

Özellikle Karadeniz Bölgesi'nde halk oyunu ve müziğinin ayrılmaz parçalarından biridir. Boyu 40 ile 60 cm arasında de i ebilen, müziklere ve  alan kişiye göre değişik akortlarla  alınabilen bir sazdır.  alma tekniği açısından oldukça zordur. Çoğu zaman iki sesli olarak 4'l  aralıklarla kullanılabilir. Burgularına "kulak" denilmektedir. Genellikle gövdesi dut, ceviz, limon, erik, kelebek ve pelesenk ağaçlarından, göğüs tahtası köknar ve  amdan yapılır. E i i, kelebek a acındandır. G   ste iki delik vardır. E ik bu iki delik arasında alttan 4 parmak içeriye yerleştirilir. G   s n çökmemesi için içine bir dayanak can dire i konur. Can dire i ayrıca rezonansı yükseltmektedir. Yay, abanoz, g l, tik ya da  im  ir ağacından yapılır. Yayın boyu 45 ila 60 cm arasındadır. İki u  arasında yerleştirilen gevşek kıllar, sa  el ve orta parmağı ile istenilen gerginlikte ayarlanır. Gövde 38 cm, sap 9.4 cm'dir. Tellerin takıldığı kısım 9.5 cm, toplam 56.9 cm'yi bulmaktadır. Saptan uzakla ıkca genişliği artan ve arkadan çıkıntısı olmayan bir  alğıdır.

rilmektedir. (Tarım alanları daha çok çay ve 1990'larla birlikte kısmen kivi yeti tiricili ine ayrılmış durumdadır) Arıcılık ve bal  retimi (Anzer Balı, Deli Bal) hâlâ yaygınlığını sürdürürken, pekmez  reticili i de ( z m pekmezi, armut pekmezi/balı) devam etmektedir. Yöre mutfağının başlıca hammaddeleri mısır (mısır unu), karalahana, fasulye, kabak gibi sebzelerin yanı sıra, Karadeniz denince akla ilk gelenlerden olan hamsidir.

RİZE kültür

Bununla birlikte hayvansal gıdalar da (et ve süt ürünleri) Rize mutfağını zenginleştiren ve tamamlayan unsurlardandır. Yılın büyük bölümünde kapalı ve yağışlı bir havaya sahip olan Rize’de yiyeceklerin güneşte kurutularak saklanması pek mümkün olmadığından turşu ve salamura yapımı da ön plana çıkar.

Mutfak ve Aletleri

Rize halk mimarisinde mutfak, genellikle evin yamaca bakan kısmında olur, giriş kapısı ve ocak ateşi sayesinde aydınlanır. Mutfağın bir cephesini ocak kaplarken diğer cephelerde mutfak malzemelerinin bulunduğu raflar (terek) ve dolaplar bulunur. Ocağın ortasında zincir asılıdır ve yemekler genellikle bu zincire asılan kulplu kazanlarda pişirilir. Bunun yanında sacayak kullanılarak tencerede pişirildiği de olur. Ayrıca hamur işi yiyecekleri pişirmek için taştan oyularak yapılmış bir tür tandır olan “pileki” bulunur. Kullanılan araç gereçlerin çoğunluğu ahşaptır. Ayrıca metal, özellikle bakır araç gereçler de kullanılmaktadır. Uzun süre saklanması gereken yiyecekler salamura yapıp, toprak kaplarda saklanır.

Rize Mutfağı’ndan Örnekler

Hamsikoli (Hamsili Ekmek): En az bir yıllık ayıklanmış salamura hamsiden yapılır. Kılıcığ alınmış hamsi, elenmiş mısır unu ve bol yeşillik (pırasa, lahana, pazı, soğan, maydanoz vb) ile birlikte yoğrulur. İydiği, tereyağı da konulabilir. Hazırlanan hamur, tepsiye konularak pişirilir.

Muhlama Tarifi

Bazı yörelerde “kuymak” da denilen muhlama;

mısır unu, tereyağı ve tel veren peynirden yapılır.

Tereyağında kavranan mısır ununa doğranmış peynir ve su ilave edilerek peynir eriyinceye kadar pişirilir.

Sıcak servis yapılır.

Muhlama

Hamsili Pilav: Hamsi yarılarak ikiye ayrılır. Ayrı bir yerde pınc, nane, karabiber, kuşüzümü karıştırılır, hamur haline getirilir. Tepsinin dibine önce bir sıra hamsi dizilir, ortaya hazırlanan karışım serilir. Üste yine hamsi dizilip fırına verilir.

Lahana Sarma: Lahana ve karalahana yörede pek çok yemek çeşidinin ana malzemesidir. Lahana dolması, lahana haşlaması, ezme ya da vurma lahana, lahana roktikosu, lahana sarması, örnek olarak verilebilir. En fazla tüketilen lahana yemeği ise lahana sarmadır.

Laz Böreği: Rize’de çeşitli kutlamaların olmazsa olmaz tatlılarından. Son yıllarda lokanta menülerinde de yer alan “Laz böreği” yerli ve

Halk dilinden bir alıntı:
"Mısırın ekmeğini
Ederler saç altına
Bizim sofrada mısır
Benzer sarı altuna"

yabancı turistlerin beğenisine sunularak kültürün yayılma alanının genişlemesinde etkili olmuştur.

Vurma (veya Ezme) Lahana: Karalahana elle bükülerek doğranır. Mısır unu, korkota, içyağı, tuz, biber ve su eklenerek haşlanır. Ahşap kepçe ile vurularak muhallebi kıvamına getirilir.

Enişte Lokumu: Rize genelinde yıllardan beri yapılan bu hamur işi tatlının, sadece mutfak kültüründe değil evlenme gelenekleri içinde de önemli bir yeri vardır. Şöyle ki enişte lokumu, yıllardan beri kaynanaların damatları için yaptıkları ve kızlarını her ziyaret edişlerinde bir bohça yapıp damat evine gönderdikleri bir pasta türüdür, dolayısıyla adını yapılış amacından almıştır. Çokça yapılan bu lokumlar gelin tarafından koca evi halkına birer ikişer dağıtılmaktadır.

Mısır Ekmeği: Rize’de mısır en çok öğütülerek un haline getirilmiş haliyle kullanılır. Yörede mısır ekmeğine "lazut ekmeği" de denilmektedir.

Foto: R. Kağan Aybudak

Foto: R. Kağan Aybudak

Halk dilinden bir alıntı:
"Haçan gelin olursun
ederler seni huri;
Sonra mısır ekmeği
vermezler sana
kuri"

Ekmeğin lezzetinde unun elde ediliş biçimi önemli bir unsurdur. Daha da önemlisiye, ekmeğin "pileki" de ve odun ateşinde pişirilmesidir.

Muhlama: Rize ve çevresinde yüz yıllardır bilinen bu yemek, özellikle Hemşin bölgesinde üretilen peynir ile yapılır. Yörenin mutfak kültüründe önemli yer tutan muhlama; tok tutan, enerji veren bir yemek olması nedeniyle ayrıca tercih edilir. Son yıllarda yayla turizminin ön plana çıktığı Rize'de pek çok işletmenin menüsünde mutlaka yer almakta ve yerel kültürün geniş kitlelere tanıtımı sağlanmaktadır.

Turşu Tavalı: Yöre halkı tarafından sıklıkla yapılır. Yapımı kolay ve kısa

Laz Böreği Tarifi

Bir hamur tatlısı olan Laz böreğinin içine konulacak muhallebi, buğday unu, şeker, az tuz, yumurta ve süt karıştırılıp kaynatılarak hazırlanır. Az karabiber ilave edilebilir. Sonra buğday unundan baklava yufkası gibi yufkalar açılır. Tepsiyeye önce dört adet yufka serilir, hazırlanan muhallebi üstüne yayılır, altı adet yufka daha serilir. Tereyağı eritilip üstüne dökülür. Kesilip fırına verilir. Çıkarıldıktan sonra üzerinde şerbet gezdirilir.

Pepeçura

sürede pişen bu yemek özellikle çay toplama sonrasında mısır ekmeği, salatalık, ayran ya da çay ile birlikte tüketilirdi. Günümüzdeyse yöresel yemekler sunan pek çok restoranda ve evde salata çeşidi olarak sofralara konulmaktadır.

Pepeçura: Rize mutfak kültüründe oldukça önemli yeri olan üzümün, ezilmesi ve şırasının alınmasıyla yapılır. "Pepeçura Tatlısı" özellikle bayramların ve Ramazan aylarında kurulan iftar sofralarının olmazsa olmazlarındandır.

GELENEK VE YÖRESEL UYGULAMALAR

Doğum Gelenekleri

Doğum öncesinde bebek için kıyafetler ve beşik hazırlanır. Beşiği, gelin tarafı hazırlar. Doğum, günümüzde genellikle hastanede gerçekleşir ama bazen geçmişteki gibi "ebe nine"ler

Enişte Lokumu Tarifi

Şeker, yumurta ve yoğurt bir kaba konur, şeker eriyinceye kadar karıştırılır. Üzerine eritilmiş ılık tereyağı ilave edilir. Bu karışıma, limon suyu ve karbonat da katıldıktan sonra un eklenir, kulak memesi kıvamında bir hamur elde edilir. Yumurta büyüklüğündeki hamur parçaları elle şekil verilerek lokum gibi uzatılır ve yağlanmış bir tepsiye dizilerek pilekide veya fırında pişirilir.

Lahana Sarma Tarifi

Pirinç yağda kavrulur, içine soğan ve baharat konur. Orta kısımları alınmış yapraklara sarılır. Etli de yapılabilir. Ayrıca sarmalara korkota (mısır tanesinin parçalanmış hali, mısır yarması) da ilave edilebilir.

Foto: R. Kagan Aybudak

Horon, Rize’de her an karşılaşılabileceğiniz bir gelenektir.

tarafından yaptırıldığı da olur. Doğum yapacak kadın, nazar boncuğu ve ip gibi uğur nesneleri kullanılarak korunur. Loğusanın sütünün bol olması için “loğusa şerbeti” yapılır. Bebeğin doğumundan 7 gün sonra bebek “yedilenir”. Yani bebeğin ve annesinin temizliği yapılır. Eğer ilk bebekse “beşik alayı” yapılır. Annenin ailesi tarafından hazırlanan beşik ve çeşitli hediyeler eşliğinde bebek görmeye gidilir. Beşik alayıyla gelenlere yemekler ikram edilir.

Düğün Adetleri

Evlilik kararı verildiğinde öncelikle “nişan” yapılır. Genellikle üç el silah atılır. Böylelikle o köyde nişan olduğu çevre köylere de duyurulmuş olur. Düğün adetleri ise genelde şu şekilde uygulanır: Kız istenir, söz kesilir, düğün günü kararlaştırılır. Davetlilere “lokum” adı verilen kurabiyeler gönderilir. Düğünden önceki akşam kız evinde “kına gecesi” yapılır. Bu geceye yakın akrabalar koç getirdiklerinden “koç akşamı” da denir. Düğün gününden önce

Foto: Kültür ve Turizm M d rl     A    

Evlilik gelene iyle ilgili bazı yöresel tanımlamalar

Dondarcı: D    n yemeğini pi iren kadınlara denir.

Elbise Kesmek: Kız ve erkek tarafı d    nden bir süre önce birlikte d    n alı veri i yapar. Elbiseler ve takılar satın alınır.

Eni teyi Ba lama: D    n günü damadın arkadaşları damadı kollarından ve ayaklarından sandalyeye ba larlar. Kaynana bir tepsi baklava göndererek damadı bu durumdan kurtarır.

Kapılık: Gelin, damat evine girmeden önce, kardeşi gelin için kapılık (hediye) ister. Kayınbaba veya kayınvalide genelde hayvanlarından birini geline ‘kapılık’ olarak hediye eder.

Tar  Geri: Evlendikten birkaç gün sonra gelinin, damadın akrabalarından bir kişi ile tekrar baba evine gitmesine ve orada birkaç gün kalmasına denir. ‘Tar  geri’ d n   nde gelini almaya, eni te gider.

gelin, damat evine; damat da gelin evine bohçalar gönderir. Horon, keme e ve tulum oyunları çok önemlidir.

YEREL İNANIŞ VE UYGULAMALAR

Eski  a lardan günümüze aktarılmış birçok yerleşik inanç da toplumsal yapıdaki varlığını sürdürür. Nazar ve muska bunların en k kl lerindenidir.

Yürüyemeyen çocuğu yürütmek, gelinle damadın arasını yapmak ve benzeri dileklerin gerçekleşmesi için çeşitli uygulamalar vardır. Belli hayvanların ölümü haber verdiği inancı da yaygındır.

G ne  Duası: Rize’nin özellikle yüksek kesimlerinde ve yaylalarda hava uzun süre kapalı olduğunda, sisin (bulutların) dağılması ve güneşin yüzünü göstermesi için ‘‘güneş duası’’ yapılır. Bir  alı s p rgesine kollar takılıp elbise giydirilir ( zellikle kırmızı olur) ve başına pu ı ba lanır. Hazırlanan bu kuklaya (korkulu a) ‘‘bubirdak, ebe bubrik, bublik, ablik-bublik’’ gibi isimler verilir. Çocuklar bubirda ı alıp,

maniler söyleyerek kapı kapı dolaşır ve un, yağ, tuz, şeker, kaymak gibi yiyecekler toplarlar:

*"Baba bubrik ne ister
Allah'tan güneş ister
Veren cennet hatuni
Vermeyen cehennem kütuği
Bubirdağım bur ister*

*Kaşık kaşık yağ ister
Kadelden kaymak ister
Un torbasından un ister
Kintamandan tuz ister
Allah'tan kırmızı güneş ister."*

Toplanan yiyeceklerden helva ve hoşmerim yapıp yenir. Yemekler pişerken yağından, suyundan çevreye ve havaya atılarak "Allah'ım yarın kırmızı güneş ver" denir. Güneş Duası "çürük ayı" da denen Temmuz ayında yapılır.

Güneş ve Ay Tutulması: Eskiden

güneş ve ay tutulduğu zaman kötü güçlerin güneşin ve ayın önünü kestiği inancı vardı. Bunları kovmak için silahlar atılarak, tenekeler çalınarak, bağırıp çağırarak, iftar borusu* çalınarak gürültü yapılırdı. Böylelikle kötü güçlerin korkup kaçacağına ve güneşle ayın önünün açılacağına inanılırdı.

Koncoloz Günleri: 26 Aralık-6 Ocak arasındaki günlere "koncoloz günleri" denir. Bu 12 gün, on iki ayı simgeler. Örneğin koncoloz günlerinin birinci günü olan 26 Aralık, Ocak ayını simgeler. O gün hava güneşli ise bu, Ocak ayı güneşli geçecek demektir. Kısaca, yöre insanı bu günlerde havanın durumuna bakarak simgeledikleri ayın hava tahminini yaparlar. Koncoloz günlerinin başka bir önemi

daha vardır. Bu günler içinde görülen rüyaların gerçek olacağına inanılır. Herhangi bir konuda niyet edip rüyaya yatan kişiler rüyalarında beyaz ya da siyah renk görürler. Gördükleri renk beyaz ise, niyetlerinin hayırlı; siyah ise hayırsız olacağına inanılır.

Foto: Bayram Yiğit

Bazı 'doğum' gelenekleri

Üzülmeyi Kaldırma:

Loğusalık dönemi ağır geçerse, buna "üzülmüş" denir. Bu durumda terazinin (el terazisi) bir kefesine Kur'an, diğerine su konur. Üstü örtülü hastanın başına, yüreğine, dizine, ayağına su olan kefe okunarak değiştirilir. Sonunda su ayağa kalkması için hastaya içirilir.

Dolala: Loğusa bir kadın ağır bir iş yaparak hastalanırsa buna "dolala" denir. Loğusayı iyileştirmek için ayağı ete bastırılır veya tütsü yapılır.

*** İftar Borusu:** Geçmiş yıllarda, iletişim olanaklarının kısıtlı olduğu zamanlarda, camiden okunan ezanın bütün evlerden duyulması mümkün olmazdı. Ramazan aylarında iftar vaktini herkese duyurabilmek için gür sesli bir boru öttürülürdü. Bu boruya "iftar borusu" denir. İftar borusu son yıllara kadar özellikle Ardeşen'in yüksek köylerinde kullanılmıştır.

Fındıklı

Bu sayfalarda yazılan gelenekler genel-geçer uygulamalar olmayıp, geçmişte uygulandığı rivayet edilen inanışlar olabilir.

Rize; dağ ve sahil şeridi olmak üzere iki farklı coğrafi ögeyi sınırları içerisinde barındırır. Dağlık kesim nehirlerle kesilen vadi sistemlerine, dik tepelere ve buralardan dökülen şelalelere, Kaçkar dağ silsilesi eteklerinde yaylalara ve yüksek noktalarında buzul göllerine sahiptir. Su kaynaklarının bolluğu yeraltı kaynaklarına da yansır ve pek çok rahatsızlığın tedavisi için önerilen kaplıcalarıyla da kent, sağlık turizmi potansiyeli de sunar. Sık orman yapısı ve yıllık yağış miktarı bölgeye özgü bitki ve hayvan çeşitliliği yaratır. Milli Park statüsündeki Kaçkarlar'da çok sayıda endemik bitki türü yetişir, ormanlarda yaban hayatı sürmektedir. Kıyı şeridi, doğal plajlar ve balıkçılık için uygun koşullar sunar. Rize'de sahile yakın olmak ve dağlara yaklaşmak da aynı oranda keyif verici seçenekler olabilir. Doğa turizmi, deniz turizmine kıyasla daha fazla ön plana çıkar.

Akarsular

Rize'de İyidere, Taşlıdere, Büyükdere, Hemşin, Fırtına, Çağlayan dereleri, ismi en çok bilinen akarsular arasında yer alır. Bu derelerin bazıları akarsu sporları

(kano, rafting) için gerekli debi rejim miktarına sahiptir. Bu büyük akarsular dışında irili ufaklı birçok dere de bulunur. Kaçkar Dağları'nın Karadeniz'e bakan yamaçlarından çağlayan derelerin birleşiminden oluşan Fırtına Deresi, debisi yüksek, hızla akan bir deredir ve bu özelliği ile kentteki akarsuların en önemlisi ve bilinenidir. Diğer ise kaynağını Ovit Yaylası'ndan alan birçok derenin birleşmesiyle oluşan İyidere'dir ve debisi yüksek olan birkaç dereden biridir.

Şelaleler

Yükseklerden akan şelaleleri doğa harikası manzaralar sunar. Bölgede yapacağınız yürüyüşlere huzur verici sesi ve heybetiyle eşlik eden bu şelalelerden en bol suya sahip olanı Palovit Şelalesi'dir.

*Dolmuş seferleri mevsime göre değişiklik gösterir. Yerel rehber önerileri ve sportif etkinliklerle ilgili yönlendirme almak için lütfen İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne arayınız.
+90 464 213 04 26*

Çarkıruba Şelalesi/Ardeşen
N41° 1.701' E41° 13.861'

Gelin Tülü Şelalesi/Çamlıhemşin
N40° 57.004 E.41° 6.633

Foto: R. Kağan Aybudak

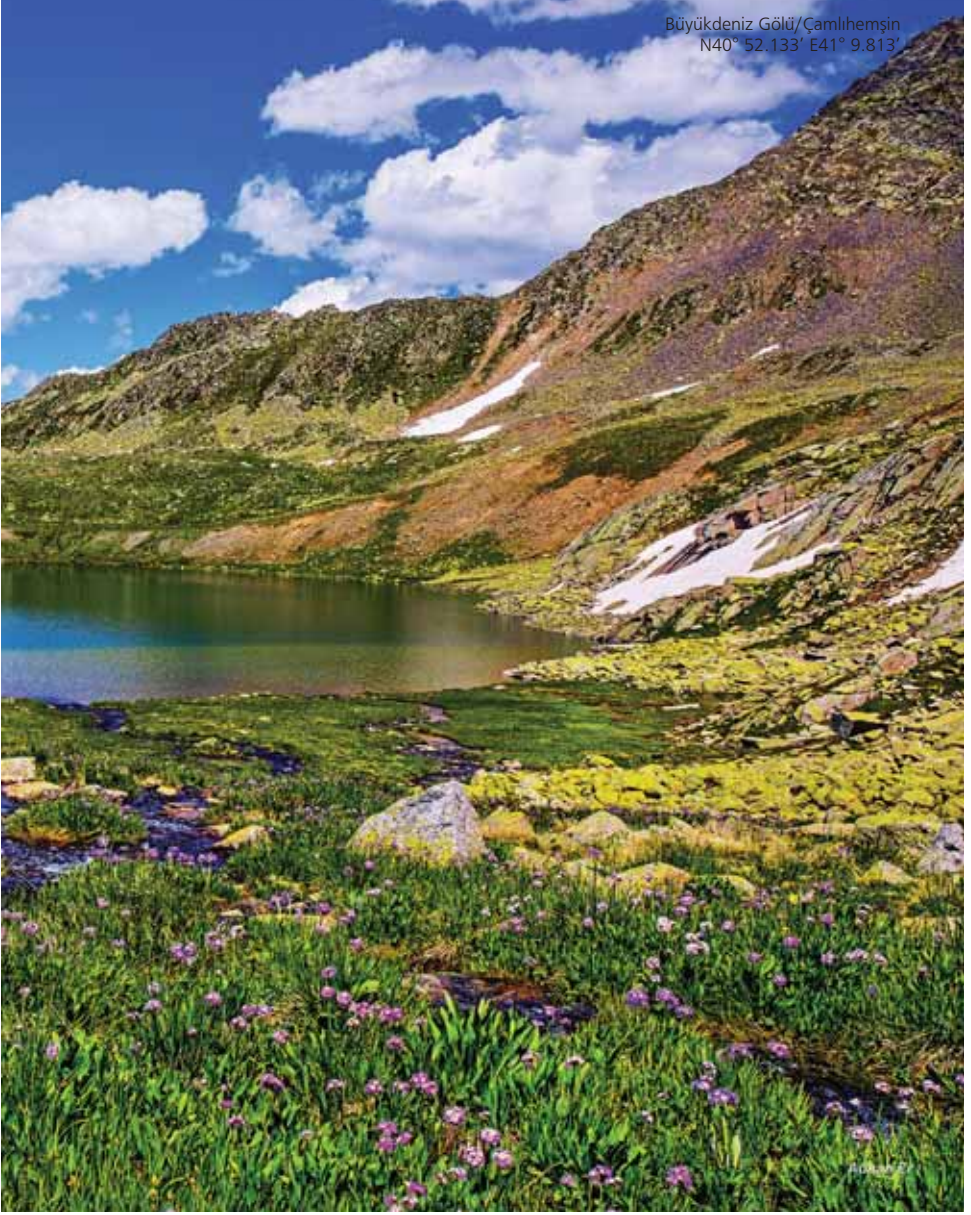

Kaçkar Dağları Milli Parkı içinde yer alır. Oldukça yüksek bir kaynaktan dökülen Ağaran Şelalesi, mutlaka mola verilmesi gereken duraklardandır. Ayrıca Çamlıhemşin ile Ayder Yaylası arasındaki Tar Deresi'nden vadiye birçok küçük şelale akar. Bunların en uzununu ve seyrine doyum olmayanı Bulut Şelalesi'dir. Üç kademeli olarak derin bir vadiden

akar. Ayder Turizm Merkezi'ndeki Gelin Tülü Şelalesi de en bilinen ve en çok fotoğrafı çekilen şelalelerdendir, uzun bir vadiden akarak Fırtına Deresi'ne kavuşur. Çamlıhemşin'e 34 km uzaklıkta bulunan Topluca Köyü'ndeki Çoponi Şelalesi ise bir başka tabiat harikasıdır. Görülmeye değer diğer şelaleler arasında Palovit, Akırgel, Manle, Cimil, Eğvane de yer alır.

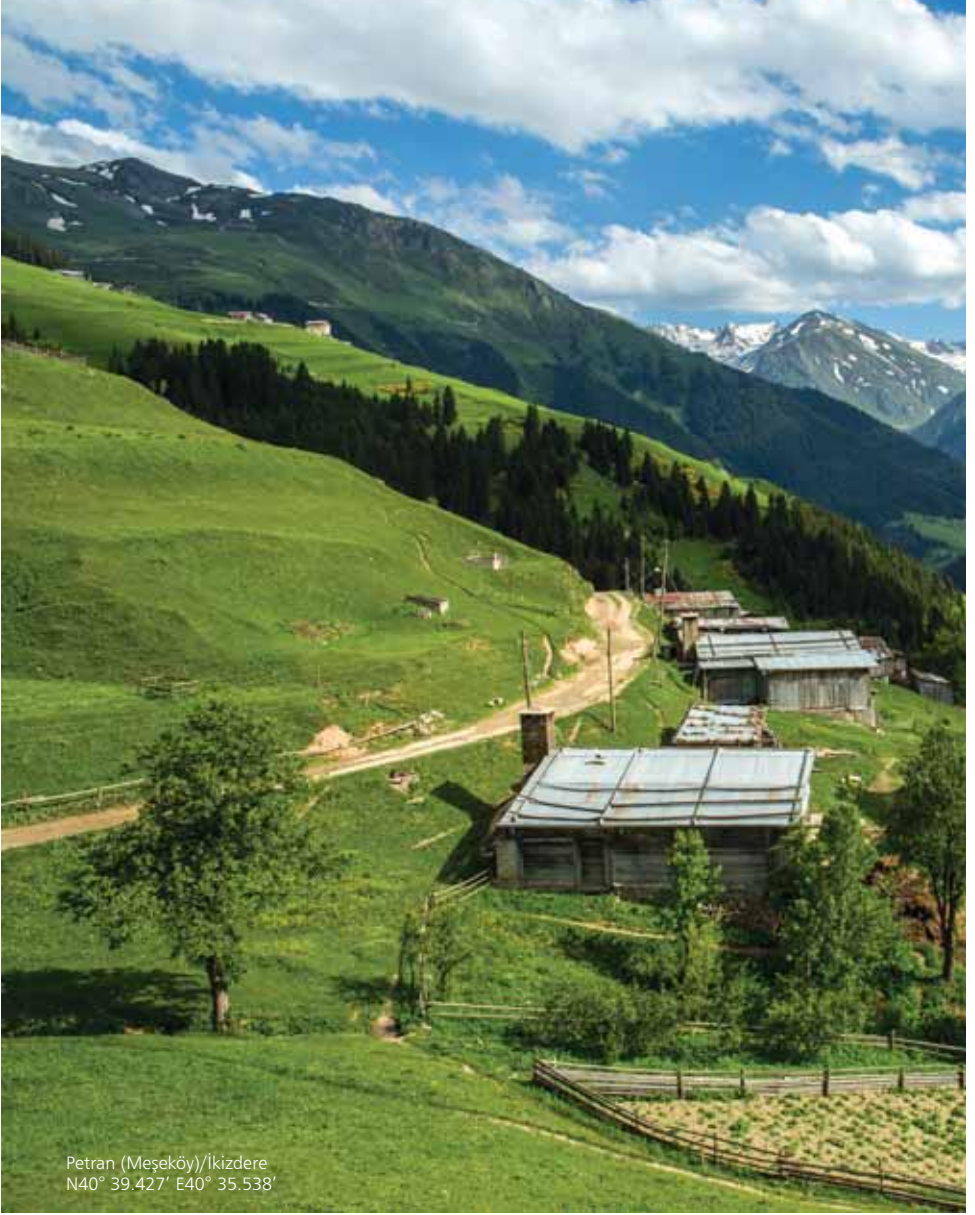
Büyükdeniz Gölü/Çamlıhemşin
N40° 52.133' E41° 9.813'

Göller

Kentin dağlık kesimlerinde 2000 m irtifadan itibaren buzul aşındırması ve birikmesi sonucu oluşmuş küçük alanlı göller bulunur. En büyükleri arasında 2999 m yükseklikte bulunan Ambar Gölü ile 2900 m yükseklikteki Büyük Deniz Gölü bulunur. 2400-3000 m arası

yükseklikte yer alan bu göllerin en küçüğü ise Öküz Yatağı Gölü'dür (2778 m). Bunların bir kısmı buz yalağı, bir kısmı da moren (buzaltaş) set gölüdür. Ovit, Mezovit, Karadeniz, At Gölü, Kapılı Göller, Tatos Göl-leri, Aksu, Şarpinovit önemli göllerdendir.

Petran (Meşeköy)/İkizdere
N40° 39.427' E40° 35.538'

Yaylalar

Kaçkar Dağları'nın eteklerinde kalabalıktan uzak kalıp doğanın eşsiz güzellikleriyle başbaşa kalmak için çok sayıda yayla bulunur: Handüzü, Çağırankaya, Vaşa, Petran, Demirkapı (Homeze), Sivrikaya, Anzer, Ovit, Gölyayla, Sal, Pokut, Hazındag, Samistal, Golezana, Palovit, Elevit, Amlakit, Çat, Verçenik, Haçivanak, Aşağı Kavron, Yukarı Kav-

ron, Ambarlı, Kito. Yayla hayatı Haziran ayının başından Eylül ayının ilk haftasına kadar sürüp giden üç aylık bir dönemi kapsar. Yaylalar, "insanların birbirini, bereketi simgeleyen gül suyuyla ıslatması" anlamına gelen ve coşkuyla kutlanan bağ-bozumu bayramı "Vartavor" şenlikleriyle ünlüdür. Horon ve sisli manzaralar, yayla yaşamının vazgeçilmezlerindendir.

Foto: R. Kağan Aybudak

Milli Parklar

Rize kenti sınırları içinde Milli Park olarak Kaçkar Dağları yer almaktadır.

Kaçkar Dağları Milli Parkı: Çamlıhemşin ilçesi sınırları içerisinde yer alan Milli Park alanına, ilçe merkezinden 16 km'lik bir karayolu ile ulaşılabilir. Batısındaki Fırtına Deresi ve doğusundaki Hemşin Deresi zengin floraya sahiptir. Bu bitki

örtüsü karstik (kolay çözülebilen arazi yapısı) flora özelliğinde olup, gerek alt flora gerekse üst flora endemik türleri içerir. Türkiye'de ormangülünün (*Rhododendron*) 3000 m'ye ulaştığı tek yer burasıdır. Türkiye'de Pleistosen'e (buzul çağı) ait buzul izleriyle beraber aktüel buzlaşmanın birlikte görüldüğü ender yerlerden biri de Kaçkar Dağları'dır. Bu

RİZE doğa

sahada buzullarla birlikte buzul gölleri, buzul vadileri, sirkler ve set gölleri bulunur. Genel olarak granit ve granitik kayalardan meydana gelen jeolojik yapı üzerinde Alp orojenezinin (3. jeolojik zaman) derin etkileri görülmektedir. Kaçkar Dağları, yayla yaşam kültürü ve sosyal yaşantısına ait bir değer olarak ön plana çıkar. Başta Fırtına Deresi ve Hemşin Deresi olmak üzere bitki ve hayvan çeşitliliğinin yoğunlaştığı bütün vadiler görülmeye değer niteliktedir.

Kaplıcalar ve içmeler

Rize, çeşitli hastalıkların tedavisinde alternatif bir yöntem olarak tercih edilen kaplıcaları ve içmeleriyle termal turizmde önemli paya sahip durumdadır. Ayder Kaplıca Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi Tesisleri doğal olarak ısınan renksiz, kokusuz, berrak sularıyla; bugün Ridos Otel bünyesinde bulunan İkizdere Kaplıcası da doğal sıcaklıktaki iki kaplıcasıyla romatizmal hastalıklar ve eklem ağrılarında tamamlayıcı tedavi olarak tercih edilmektedirler. Kentte ayrıca içmeler de bulunur: Suyunun mide, barsak hastalıklarına, böbrek rahatsızlıklarına ve romatizmal rahatsızlıklara iyi geldiği düşünülen, kent merkezine 20 km mesafede bulunan Andon içmesi; kokusuz ve berrak

suyunun böbrek taşı rahatsızlıklarına iyi geldiği bilinen Şimşirli içmesi ve Rize - İkizdere yol güzergahındaki Çayırli Maden Suyu kentteki içmeler arasındadır.

Aksu Vadisi/İkizdere-Çamlıhemşin
N40° 41.120' E40° 53.406'

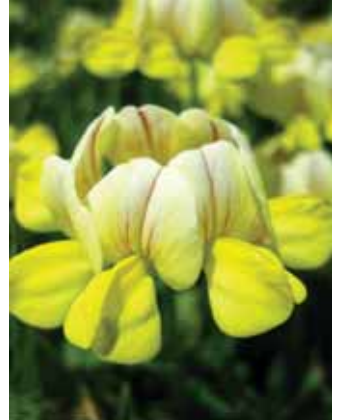

Foto: Murat Sezgin

Plajlar

Merkeze 16 km uzaklıkta olan İyidere ilçesindeki Sarayköy Plajı, 20 km uzaklıkta bulunan Çayeli Aile Plajı, Pazar ve Fındıklı ilçelerinde bulunan plajlar ile kent merkezine bağlı Çiftekavak Plajları güneşli günlerde turistlerin ilgisini çekmektedir.

Bitki ve Hayvan Çeşitliliği

- Rengârenk kır çiçekleri, dağ çayırıları ile kaplı olan yaylaların çevresi genellikle ladin türü çam ağaçları ile kaplıdır. Karadeniz kıyıları sahip olduğu yeşillikleri sadece bol yağmuruna değil, nemli ve sisli havasına da borçludur.
- Yaylalarda bitki örtüsü genel olarak köknar, ladin, sarıçam, sedir, kayın, meşe, ıhlamur, karaağaç, gürgen,

kızılağaç, yabani fındık gibi ağaç türleriyle kardelen, yabani açelya, orman gülü, gökovan gibi binlerce çeşit kır çiçeği ile kaplıdır.

- Orman üst sınırının ötesinde bulunan yaylalarda ve çayırılık alandaki çiçek türleri arıcılığa olanak tanır. Dağlardaki su kaynaklarına yakınlığı ve çiçek çeşitliliğiyle Anzer balıyla dünyaca tanınan bir marka haline gelmiştir.

- Kaçkar Dağları Milli Parkı sınırları içinde kalan bölgeden ayrıca bahsetmek gerekir. Kaçkar zirvelerinden doğan Hala Deresi ile kaynağı Verçenik Dağları'nda olan Fırtına Deresi civarı zengin flora ile dikkati çeker. Bu bölge karstik flora özelliğinde olup, gerek alt flora gerekse üst flora endemik türlerini içerir.

RİZE doğa

Şifalı olduğu düşünölen
balın yurdu Anzer/İkizdere
N40° 31.294' E40° 30.638'

Foto: R. Kagan Aybudak

TURİZM TÜRLERİ

Kültür Turizmi: Rize, doğasının biçimlendirdiği yerel mimarisi, Ortaçağ'a uzanan ve bugün restorasyonlarla hâlâ ayakta duran kaleleri, Bizans-Osmanlı dönemlerine uzanan kemer köprüleri, Karadeniz'e özgü yaşam tarzı, zengin mutfak kültürü ile dinamik ve canlı bir kültür turizmi merkezi durumundadır.

Termal Turizm: Son yıllarda doğal yaşama duyulan ilgi arttıkça termal kaynaklara olan ilgi de aynı oranda artış gösteriyor. Jeotermal kaynak zenginliği ve potansiyeli açısından dünyada ilk yedi ülke arasında yer alan Türkiye, yılın her mevsimi bu talebi karşılayabilen önemli bir merkez. Dağlık ve ormanlık arazinin ortasındaki konumuyla Rize kaplıcaları da Karadeniz'de ayrı bir yere sahip. İkizdere Termal Kaplıcası, Ayder Kaplıcası, Andon ve Şimşirli içmeleri, Çayırli

Maden Suyu bu turizm türünün ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikteki termal merkezlerdir.

Yayla Turizmi:

Kaçkarlar'ın kuzey eteklerinde bir gerdanlık gibi dizili olan Rize yaylaları; ahşap konakları, otantik yayla evleri, yaşam kültürü, havası, suyu, doğası ve manzaralarıyla ilgi çekici bir yayla turizmi merkezi durumundadır. Yaylalar, her yıl özellikle de Mayıs ve Eylül ayları arasında çok sayıda ziyaretçiyi kendilerine çekerler. Bu tarihler, aynı zamanda yöre halkının da aşağılardaki köylerinden her şeylerini toplayıp baharı ve yazı karşılamak için yaylalara göçtükleri zamanı işaret eder. Bugün hayli popüler ve gelişmiş bir turizm merkezi olan Ayder Yaylası; konaklama tesisleri, yeme-içme olanakları ve dağcılık rotalarının başlangıcına yakınlığı ile her yıl binlerce turisti ağırlar. Mütevazı bütçelerle seyahat eden

gezginlere seslenen ev pansiyonları ve küçük dağ otellerinin yanı sıra, lüks dağ otelleri seçenekleriyle geniş bir konaklama yelpazesi sunar.

Doğa ve Spor Turizmi

Rize'nin dağları ve yayla-

Kuş gözlemi /İkizdere

Sal Yaylası'nda evler/Çamlıhemşin
N40° 57.749' E41° 0.595'

Foto: Hasan Önder

ları keyifli ve hayranlık verici yürüyüş parkurlarına, debisi yüksek nehirleri rafting'e, bitki ve hayvan çeşitliliği doğa gözlemlerine, zirveleri zorlu dağcılık rotalarına izin verir. Kent bu durumuyla hayli yüksek

bir doğa turizmi potansiyeline sahiptir. (*Parkur bilgileri ve öneriler için bkz. Aktivite Bölümü*) Heliski, tur kayağı ve hedikle kar yürüyüşü gibi macera sporları da yetkili acentelerce düzenlenmektedir.

Kamp ve Karavan

Turizmi: Rize yaylaları, temiz hava ve güzel manzaraları nedeniyle kampçıların sıklıkla tercih ettikleri yerlerdendir.

Kongre Turizmi: Mart 2007'de açılan Rize İsmail Kahraman Kültür Merkezi'nde konferans, gösteri ve sergi salonları bulunur. Mekân çeşitli kurum, kuruluş ve kişilerin faaliyetlerine, seminer veya kongrelere hizmet verebilir nitelik ve kapasiteye sahiptir. Bu hizmetleri verebilecek diğer alternatifler de kentteki 4 yıldızlı otellerdir.

Huş Tavuğu gözlemi/İkizdere

Foto: Mehmet Ali Ak

TURİZM MERKEZLERİ

Ayder Termal Turizm

Merkezi (Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi):

Kent merkezine 87 km, Çamlıhemşin'e 16 km mesafededir. Ayder Termal Kaplıcası, 1987'den beri Turizm Merkezi olarak hizmet vermektedir. Turizm İşletme Belgeli Termal Tesis, 25 kişilik iki havuz, 8 özel oda, sıra banyoları ve apart odalarıyla yılın her ayı açık durumdadır. Tesisin toplam kapasitesi günlük 300 kişidir.

İkizdere- Anzer Turizm Merkezi (Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi):

Kent merkezine 54 km uzaklıkta, İkizdere'nin 35 km güneybatısında yer alan Anzer Yaylası, 2200-2300 m irtifaya sahiptir. 1991 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Yöreye özgü balı bir

Foto: Erdogan Muradoglu

yana Anzer Turizm Merkezi trekking, kış turizmi, jeep safari gibi turizm aktivitelerine de olanak tanır. Bitki ve hayvan çeşitliliğiyle de dikkat çeken Anzer'de irili ufaklı birçok krater gölü de bulunur.

Foto: Adnan Er

Ovit Dağı Turizm Merkezi/İkizdere
N40° 37.540' E40° 49.272'

Foto: Hasan Önder

Rafting/Ardeşen-Çamlıhemşin

Mezovit Kaçkar Zirve/Çamlıhemşin
N40° 50.136' E41° 9.695'

Çayeli-Kuspa Turizm Merkezi:

Çayeli ilçe merkezine yaklaşık 7 km mesafede bulunan Kuspa, 2006 yılında turizm merkezi ilan edilmiştir. Deniz manzaralı, oldukça geniş ve düz bir alana sahiptir. Ayrıca ilçede bulunan Ağaran ve Çataldere şelaleleri gerek yükseklikleri, gerekse ilkbaharda suların

kabarmasıyla birer doğa harikasına dönüşürler. İlçeye 6 km uzaklıkta bulunan Musa Dağı ve Melipos Tepeleri mesire yeri olarak kullanılır.

Heli-ski/Çamlıhemşin-İkizdere

Ovit Dağı Kış Turizm Merkezi:

Kent merkezine 91 km, İkizdere ilçe merkezine 34 km mesafede yer alan Ovit Yaylası ve çevresi Bakanlar Kurulu tarafından "Kış Turizm Merkezi" ilan edilmiştir. Kış sporları açısından dikkate değer potansiyele sahip bölge yaz aylarında trekking, dağcılık, foto safari, jeep safari gibi turizm faaliyetlerine de olanak sunar.

VERÇENİK-KAPILI GÖLLER $N40^{\circ}44.511$ $E40^{\circ}54.998$

DOĞA SPORLARI VE ETKİNLİKLERİ

Doğa sporları alanında sayısız seçenek sunan Rize'de hangi aktiviteyi, ne zaman yapabileceğinizi ve parkur önerilerimizi bu bölümde bulabilirsiniz.

Doğa Yürüyüşü: Özellikle Mayıs-Eylül ayları arası önerilir ancak kış ayları da farklı tatlar ve manzaralar için uygun bir zaman dilimi olabilir. En popüler doğa etkinliklerinden biri olan trekking için Rize, Türkiye'deki en önemli merkezlerden biri konumundadır. Dinlenmek, spor yapmak, fotoğraf çekmek, kuş gözlemciliği ve botanik gibi birçok ilgi alanını tek etkinliğin içinde yapabileceğiniz doğa yürüyüşleri için, kent, köy ve yaylaları ile pek çok alternatif sunar. Rota Önerileriyle ilgili daha geniş ve detaylı bilgi için Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanan doğa sporları haritasını turizm danışma bürolarından isteyiniz.

Dağcılık: Doğu Karadeniz dağ sıraları ile Türkiye'nin en yüksek zirvelerini sınırları içine alan kent, dağcılık sporu için bir cennet durumundadır. Bu sıradağların en yüksek zirvesi Kaçkar (3932 m), Türkiye'nin 4. yüksek dağı ve kuzey yüzünde, biri Türkiye'nin 3. en büyüğü olan iki büyük buzul kütesine sahiptir. Kentin Erzurum-

Artvin sınırını teşkil eden Doğu Karadeniz Dağları; Verçenik (3711 m), Bulut (3562 m) ve Altıparmak (3492 m) gibi yüksek zirvelerle de anılırlar.

Kaçkarlar'da Tırmanış

Ulaşım: Yaz aylarında, zirvelere en yakın konumdaki yaylalara kadar ulaşan minibüsler kullanılabilir. Kent ya da ilçe merkezlerinden araç kiralamak mümkündür. Ayrıca dolmuş usulü çalışan tarifeli minibüslerle son durağa ulaşıldığında, pazarlık usulüyle istediğiniz noktaya gitmeyi teklif edebilir veya yaylalara çıkmakta olan araçlara otostop yapabilirsiniz.

Rota Önerisi: Kaçkar Zirvesi'ne güney rotasından çıkışlar, dağcılık tekniği açısından nispeten kolay bir yürüyüşle yapılır ancak daha çürük bir kaya yapısına sahiptir. Kuzey rotası ise dağcılık deneyimi ve iyi bir rehberlik hizmeti gerektirir. Özellikle buzul çıkışları ileri düzey tırmanış tekniklerinin uygulanmasını gerektirirken, buzulun doğusunda kalan sırtlardan bir rehber eşliğinde zirveye ulaşılabilir. Tırmanış esnasında sis izin verirse, Doğu Karadeniz Dağları'nın ve buzul göllerinin panoramasını anılarınza ekleyebilirsiniz.

Akarsu Sporları: Rize'de akarsu sporları meraklılarını buluşturan en ideal yer Fırtına Deresi'dir. Nehre, tur düzenleyen acentelerle girilmesi önemlidir.

ÇERMEŞ-KARAGÖL-VERÇENİK GÖLÜ

N40°46.831 E40°52.614

BULUT ŞELALESİ

N40°59.819 E41°3.588

VERÇENİK-TATOS GÖLÜ

N40°44.511 E40°54.998

RİZE aktivite

YUKARI KAVRON-KAÇKAR ZİRVE

N40°52.996 E41°7.878

VERÇENİK YAYLA-ZİRVE

N40°44.516 E40°54.994

İdeal bir rafting parkuru: Fırtına Deresi

Fırtına Deresi, Kaçkar Dağları'nın Karadeniz'e bakan yamaçlarından çağılayan derelerin birleşmesi ile oluşmuştur, bu nedenle Rize'deki akarsular içinde, akarsu turizmi açısından en önemlisi sayılır. Ardeşen'in yaklaşık 2 km batısından Karadeniz'e dökülen Fırtına Deresi, 57 km uzunluğundadır. Çay ve meyve bahçelerinin arasından, halen kullanımda olan tarihi taş kemer köprülerin altından akan Fırtına, sadece heyecan ve spor için değil, Rize kültürünün kalbinden geçen bir seyahat için de bulunmaz fırsatlar sunar. Rize-Ardeşen karayolundan, güneye çıkan karayolu takip edilerek 22 km sonra rafting tesislerine ulaşılır.

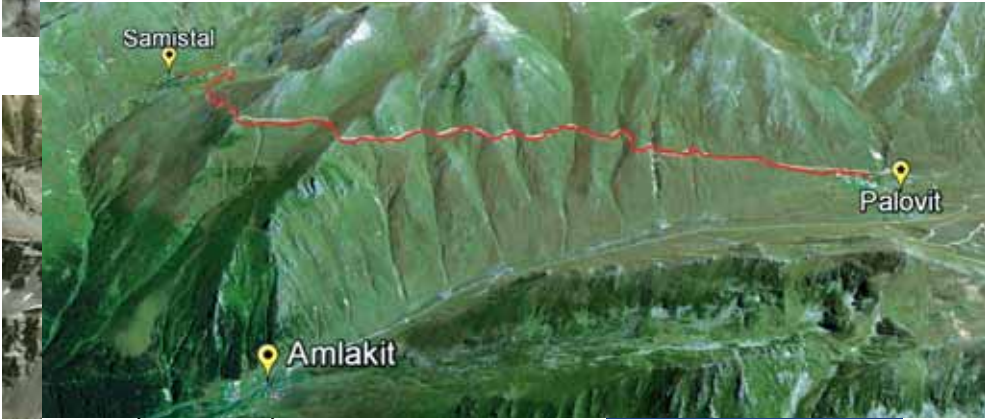
DİKKAT!

Rafting sporu, sadece yetkili acentelerce düzenlenen profesyonel rehberli turlara katılarak yapılmalıdır!

HAZINDAG-SAMİSTAL YAYLASI

N40°56.074 E41°4.118

SAMİSTAL-PALOVİT YAYLASI

N40°54.755 E41°5.994

SAL-POKUT-HAZINDAG

N40° 57.778 E41° 0.576

HAZINDAG-AYDER

N40° 57.196 E41° 5.880

Kuş Gözlemciliği

Bölgede yapacağınız yürüyüşler sizi sadece bulutların üzerine taşımakla kalmaz, bitki ve hayvan inceleme konusunda da güzel fırsatlar sunar. Burada, doğa fotoğrafçılığı, kuş gözlemciliği veya botanik turları gibi pek çok alternatif etkinliği gerçekleştirebilirsiniz. Değişik kuş türlerinin ve endemik türlerin yaşadığı bölgede ve özellikle İkizdere'de kuş gözlemciliği yapmak mümkündür. Pek çok yırtıcı kuş, Temmuz ve Ağustos aylarında doğu yönünden Rize'ye gelerek güneye; Mart ayında ise aynı güzergâhı kullanarak Kafkas Dağları'na göç eder. Bu güzergâh kuş gözlemciliği için mükemmel bir ortam oluşturur. Yerel kültürde önemli yer tutan atmacalarla tanışmak için de Rize doğru adrestir.

Doğa Fotoğrafçılığı: Yeryüzünde ender bulunan bir doğa güzelliğine sahip olan Rize'de fotoğraf meraklıları için eşsiz karelerin yakalanabileceği geziler düzenlenmekte. 3900 m yüksekliğe varan Kaçkarlar'da bitki ve hayvan türlerinin yanı sıra; dağların, bulutların, yağmurun ve insanın birlikteliğinden doğan nefis manzaraları bir fotoğraf karesine sığdırabilmek için planlarınızı yapmaya başlayabilirsiniz.

MACERA SPORLARI VE ETKİNLİKLERİ

Jeep safari

Geniş ve karmaşık dağ yollarıyla sarımsı bir coğrafyayı, kısa sürede ve daha konforlu bir şekilde görme olanağı tanıyan bu turlar pek çok yayla, köy ve ilçenin içinden geçen birçok kültürel macera sunar.

DİKKAT!

Bu turlarda, çamurlu ve/veya taşlı yollarda sürüş becerisi ile çeşitli yön bulma yöntemlerini, temel ilkyardım tekniklerini ve aracınızla ilgili ana bakım tekniklerini biliyor olmanızı gerektiren durumlarla karşılaşabilirsiniz.

Motosiklet ve Bisiklet

Her yönüyle yüksek turizm potansiyeline sahip olan Kaçkar Dağları, dağ bisikleti faaliyeti ve motosiklet gezileri için de imkânlar sunar. Kendi organizasyonunuzu yapmak kaydıyla, yaylaların güzelliklerini iki tekerin keyfiyle birleştirebilirsiniz. Her yıl dünyanın farklı bölgelerinden gelen bisiklet ve motosiklet severler yayla yollarını kullanarak kendi rotalarını çiziyorlar. Haziran-Eylül ayları arasını kapsayan geniş bir sezonda, her mevsim farklı güzellikler keşfedebileceğiniz bir geziyi gerçekleştirmeniz olasıdır.

Heliski (Helikopterle Kayak)

Dünyanın en heyecanlı doğa sporlarından biri olarak gösterilen heliski, yakın zamana kadar sadece İsviçre

Alpleri’nde, Himalayalar’da ve Kanada dağlarında yapılıyordu. 2004 yılından beriye, Avrupalı kayak tutkunları için Kaçkar Dağları’na turlar düzenlenmeye başlandı. Ayder Yaylası’nda konaklayan kayakçılar ve snowboardçular helikopterle Kaçkar Dağları’nın sarp tepelerine ulaşıyor ve dağların eteklerine doğru serbest stilde iniş yapıyorlar. Yalnızca ileri düzey kayakçılar tarafından yapılabilen bu spor, özel malzemeler ve tecrübe gerektiriyor. Her yıl Ocak-Nisan aylarında yapılan heliski turları için Ayder Yaylası’nın kış aylarında kapalı bulunan yolları açılmış; kışları faaliyet gösteremeyen konaklama tesislerinden bir kısmı, kışın da hizmet vermeye başlamıştır. Ayrıca İkizdere Ovit Yaylası da bu parkurlar arasına eklenmiştir.

KÜLTÜREL ETKİNLİKLER

Atmaca Yetiştiriciliği (Atmaca ile Avcılık)

Rize insanının yaşamındaki tutkulardan birisi de atmaca yetiştiriciliğidir. Dağlarda yakalanan atmacalar, özel olarak eğitilip bıldırcın avcılığında kullanılmaktadır. Bu, Rize yöresine özgü yerel aktivitelerdendir.

Foto: R. Kağan Aybudiak

Festivaller

Haziran ayının ikinci haftasından, Ağustos’un son haftasına kadar olan dönemde Rize yaylaları binlerce kişinin katılımıyla gerçekleşen şenliklerle bezelenir. Bu şenlikler, sadece Türkiye’deki değil, tüm dünyadaki Rizelilerin buluşma nedenidir. Festival zamanı bölgede bulunan turistler için de büyük ilgi odağı olan bu organizasyonların tarih ve yerleriyle ilgili bilgiye rehber kitapçığınızın arka sayfalarındaki çizelgelerden ulaşabilirsiniz.

Foto: Hasan Alper Eryiğit

Petran Yaylası-Petranboard / İkizdere

RİZE merkez genel bakış

KÜLTÜR

62 Mimari

63 Tarihi Yapılar

64 Camiler

AKTİVİTE

66 Manzara Restoranları

Genel Bilgi

Merkez ilçe, Karadeniz kıyısından basamak basamak yükselen yeşil sırtlar üzerinde kuruludur. Trabzon'dan sonra Doğu Karadeniz'in en kalabalık yerleşim merkezidir. Trabzon-Hopa-Artvin karayolu ilçeden geçer. Doğuda Çayeli ve Güneysu ile,

güneyde İkizdere, batıda Derepazarı ve Kalkandere, kuzeyde Karadeniz ile çevrilidir. İlçe toprakları dar kıyı ovasının hemen ardından yükselen ormanlarla kaplı dağlardan meydana gelir. Ekonomi çay tarımına dayalıdır. Merkez ilçe; müzeleri, kaleleri ve yöresel

lokantalarıyla uğranması gereken noktalardan biridir. Kentte yapacağınız aktivitelere veya görmek istediğiniz noktalara geçiş için bir başlangıç noktası durumundadır. Merkez'de farklı nitelikte çok sayıda konaklama seçeneği bulmak da mümkündür.

Rize Kalesi
N41° 01.658' E 40° 30.599'

Nasıl Gelinir?

Rize kent merkezine ulaşım için kara ve havayolu tercih edilebilir. Kente yakın konumdaki havalimanı Trabzon'dadır. Ulaşım otobüsle sağlanabilir.

RİZE kültür

MİMARİ

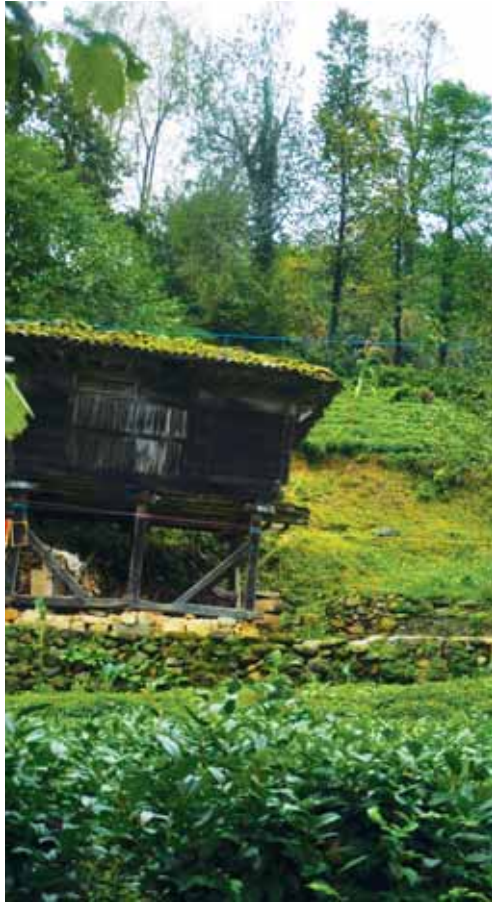
Konaklar

Rize Evi: Bodrum üzeri iki kattan oluşur. Bodrum kat taş, üst katlar ise kâgirdir. Yöresel Rize evlerinde olduğu gibi bu yapıda da pek çok pencere açıklığına yer verilmiş ve aydınlatmaya özen gösterilmiştir. Evin döşemeleri, dolap ve pencere pervazları ahşaptır. Kuzey ve güneyinde bahçesi mevcuttur. Günümüzde etnografik eserlerin sergilendiği ve yöresel yemeklerin sunulduğu bir müze olarak düzenlenmiştir.

Tuzcuoğulları Konağı: Tuzcuoğulları Ailesi'ne ait olan konağın 1870'li yıllarda yapıldığı düşünülmektedir. Konak, bodrum üzerine iki kattan oluşur. Mabeynli bir evdir. Yapının zemin katı ve orta cephesi taş yığma tekniğinde inşa edilmiştir. Ön cephelerde dolap çatma tekniği uygulanmıştır. Bu teknik, Rize ve çevresinde yoğun olarak kullanılmış bir tekniktir. İçerdeki ahşap aksamlarda ahşap oyma tekniğinde yapılmış süslemeler mevcuttur.

Türütoğulları Evi: Geniş bir bahçe içinde yer alan yapı, bodrum üzeri iki kat olarak inşa edilmiştir. Günümüzde onarılan yapının bahçesinde asırlık çam ağaçları mevcuttur.

Taviloğlu Konağı: Geniş bir bahçe içerisinde yer alan yapı, üç kat olarak inşa

edilmiştir. PencereLER giyotin tipli olup, saçanın eğimine göre şekillenmiştir. Geniş ve badem şeklinde tepe pencereleri bulunan çatı katı vardır. Marsilya tipi kiremitle örtülü olan kırma çatının geniş saçak altları ahşapla kaplanmıştır.

Taviloğlu Konağı
N41°01.592' E40°33.066'

Tuzcuoğulları Konağı
N41°01.492' E40°30.878'

Türütoğlu Konağı
N40°54.952' E40°32.733'

Şevket Yardımcı Evi: Geniş bir bahçe içerisinde yer alan yapı, taş bir bodrum üzeri almaşık örgü sistemi ile iki kat olarak inşa edilmiştir. Birinci katında sütunlar üzerine oturan bir cumbası vardır. Cumba üzerinde çatıya açılan üçgen şeklinde tepe penceresi vardır.

TARİHİ YAPILAR

Rize Kalesi: Kale, şehir merkezinin güneybatısında 480 m²'lik bir alan üzerine kuruludur. İç ve aşağı kalelerden oluşur. İç kalenin I. Justinianus (527-565) döneminde, aşağı kalenin ise 13. yüzyılda inşa edildiği düşünülmektedir.

Şevket Yardımcı Evi
N41°01.740 E40°33.21

Rize Evi
N41°01.486' E40°30.973'

RİZE kültür

Rize Kalesi'nin çevresi, yapılan çevre düzenlemesiyle çay bahçesi olarak işletilmektedir. Kenti seyir için kent merkezindeki ideal noktalardan biridir.

Camiler

İslam Paşa Camisi: Kent merkezinde çarşı içindeki cami 1570'te İskender Cafer Paşa tarafından yaptırılmıştır. Yaptıranın adıyla veya kubbesi kurşunla kaplanan ilk cami oluşu

nedeniyle Kurşunlu Cami olarak da anılmaktadır. Moloz taştan dikdörtgen planlı olarak yapılan cami, 24 pencereli bir kubbeye sahiptir.

Kale Camisi: Rize İç Kalesi'nin güneyinde bulunur. Kitabeden anlaşıldığına göre ilk cami H. 1069/M. 1658 tarihinde Halil Ağa adlı bir hayırsever tarafından yaptırılmıştır. Moloz taş duvarlı ve kırma çatılı bu caminin H. 1220/M. 1805 tarihinde onarıldığı bilinmektedir.

Foto: Kagan Aybudak

Rize Kalesi
N41°01.658' E40°30.599'

İslampasha (Kurşunlu) Camisi
N41°02.105' E40°33.657'

Ayrıca 19. yüzyılın sonlarında tekrar elden geçirilmiştir. Bugünkü cami 1970'li yıllarda yapılmıştır.

Gülbahar Merkez Camisi: Rize kent merkezindedir. Yavuz Sultan Selim'in annesi Gülbahar Hatun adına yapıldığı düşünülen caminin

Foto: Bayram Yığcı

Kale Camisi
N41°01.658' E40°30.599'

inşa tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Bugünkü caminin kitabesinde H. 1324 - M.1906 tarihi yer alır. 1952'de onarım geçiren cami, kare plan üzerinde tek kubbeli olup tek şerefeli bir minareye sahiptir.

Gülbahar Merkez Camisi
N41°01.603' E40°32.635'

Müzeler

Rize Müzesi: Piriçelesi Mahallesi'nde bir 19. yüzyıl sivil mimari örneği olan "Sarı Ev" bugün kent müzesi durumundadır. Müzede arkeolojik eserler, sikkeler, etnografik eserler sergilenir.

Atatürk Evi Müzesi

(**Mehmet Mataracı Konağı**): İl merkezinde, Müftü Mahallesi'nde yer alan yapı, 1921 yılına tarihlidir. İç sofalı plana sahip, üç katlı bir konaktır. Atatürk 1924'te çıktığı yurt gezisi sırasında Rize'ye de gelmiş, Mehmet Mataracı'nın misafiri olarak bu evde kalmıştır. Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümünde müzeye dönüştürülmesi

için Mataracı ailesi tarafından İl Özel İdaresi'ne bağışlanmıştır. Geçirdiği renovasyon sonrası bina 27 Aralık 1985 tarihinde Rize Atatürk Evi Müzesi olarak hizmete açılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'e ait bazı eşyaların yanı sıra, bölgeden çıkarılan etnografik eserlerin de sergilendiği konağın kuzeyinde geniş bir bahçesi vardır.

aktivite

Manzara Restoranları

Rize'nin engebeli coğrafi yapısının yöre turizmine kazandırdığı yepyeni bir konsept olarak "Manzara Restoranları" kıyıya paralel uzanan dağların denize bakan yamaçlarında hizmet veriyorlar. Kent merkezini terk etmeden önce mutlaka ziyaret edilmesi gereken noktalardan olan bu mekânları, bir kahvaltı ya da herhangi bir öğün için ziyaret programınıza almalısınız. Sadece iyi yemek için değil, bölgede başlamak üzere olduğunuz seyahat öncesi, kentin kurulu olduğu coğrafyayı anlamak için bile bu tesislere zaman ayırmazın kesinlikle önerilir.

Yöre mutfağının tüm lezzetlerini, Karadeniz manzarası ve Rize kent merkezine hakim bir konumdaki bu özel restoranlarla ilgili iletişim bilgileri için en arka sayfalarımızdaki rehber bölümlerine bakınız.

Foto: Emin Kanbur

Botanik Çay Bahçesi
N41°01.265' E40°30.680'

Botanik Çay Bahçesi

Kent merkezinde doğayla buluşmak isteyenlerin uğrak noktası durumundaki park, Karadeniz'e, Rize kalesi'ne ve kente hakim panoramik manzara noktalarındandır. Kafe şeklinde hizmet veren aile çay bahçesi, mekânı sadece keyifli bir manzara seyri arayanların değil, hafif yiyecekler atıştırmak isteyenler için de uygun bir seçenek haline getiriyor. Bölgede yetişen bitkilerin yanı sıra, nemli iklime uyum sağlamış ve Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden getirilmiş ağaç ve çiçeklerin isimleri Latince ve Türkçe olarak bilgi tabelalarında yer alıyor. Kent merkezinden kalkan sabit tarifeli taksiler, PTT önünden kalkan belediye otobüsleri ile ulaşabileceğiniz çay bahçesi, dik bir yokuşun sonundaki tepenin üzerine kurulu. Manzaranın tadını yavaş yavaş yükselerek çıkarmak isteyenleriyse, 20-30 dakika arası bir yürüyüş bekliyor.

İsmail Kahraman Kültür Merkezi

20. ve 21. dönem milletvekilliğinin yanı sıra kültür bakanlığı görevini de yürütmüş olan İsmail Kahraman'ın adıyla, Mart 2007 tarihinde açılmış olan kültür merkezi kentin ve hatta Karadeniz Bölgesi'nin sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerinin merkezi konumundadır. Her ay Devlet Tiyatroları tarafından sergilenen en az bir oyuna ev sahipliği yapan merkezde, çeşitli kongreler, meslek birliklerinin toplantıları, çeşitli gün ve haftaların kutlandığı etkinlikler, ulusal ve uluslararası konserler ve sanat sergileri düzenlenmektedir. Merkez, bunun yanı sıra meslek edindirme kursları, hobi kursları ve gençlerin gönüllülük

faaliyetleri, spor faaliyetleri ve kültürel faaliyetler düzenlenen, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Gençlik Merkezi'ni de bünyesinde barındırmaktadır. Adres: Tophane Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi, No:246, Merkez, Rize

Foto: Elif Ormut

Foto: Elif Ormut

ARDEŞEN genel bakış

Foto: Hasan Önder

KÜLTÜR

70 Genel Bilgi, Mimari

AKTİVİTE

75 Doğa Sporları

Rafting
turuna
katıl!

Hamsi
yemeyi
unutma!

Köprüleri
mutlaka
görmelisin!

Tobamzga Yaylası
N41° 1.933' E41° 15.471'

Nasıl Gelinir?

Ardeşen, Rize Merkez'e 45 km, Pazar'a 10 km, Çayeli'ne 31 km, Çamlıhemşin'e 25 km ve Fındıklı'ya 18 km uzaklıkta bulunuyor. İlçelerin tamamından 15 dakikada bir hareket eden dolmuş seferleriyle ulaşım sağlayabilirsiniz. Rize-Hopa sahil yolu ilçeden geçer.

Genel Bilgi

- Doğusunda Fındıklı, batısında Pazar, güneyinde Kaçkar Dağları ve kuzeyinde Karadeniz ile çevrilidir.
- İlçenin akarsuları Fırtına Deresi, Dolana Çayı ve Yeniol Deresi'dir. Akarsuların denizle birleştiği dar vadi ağzları dışında ova olarak adlandırılabilcek düzlükler yoktur.
- Ardeşen, güneyini kaplayan dağların yanı sıra kuzey ve kuzeydoğu yönünde bulunan 3000 m yüksekliğindeki Kafkas Dağları'nın kuzey rüzgârlarından koruyucu etkisiyle kapalı bir mikroklima havzası oluşturur.
- Sarp ve engebeli arazi yapısının ve ikliminin de etkisiyle bitki örtüsünü genelde 700-2300 m yüksekliğindeki kısımları kaplayan ormanlar oluşturur.
- Ekonomi, tarıma dayalıdır. Yüksekliği 600 m'ye ulaştığı yerlere kadar çay ve fındık bahçeleri yer alır.
- Hayvancılık, çay üretiminin yapılmadığı yüksek kesimlerde ekonomik faaliyet olarak sürdürülmektedir.
- Nispeten yaygın olan ikincil tarımsal faaliyetlerden biri de arıcılıktır.

- Su ürünleri üretimi kıyı balıkçılığı şeklinde yapılmaktadır. Son yıllarda ilçede kültür balıkçılığı hızla artmaktadır. İrili ufaklı alabalık üretim tesisleri mevcuttur. İlçede hamsi dışında avlanan başlıca deniz balıkları mezgit ve istavrittir.
- 1953'te ilçe olan Ardeşen'in belediyesi aynı sene kurulmuştur.

MİMARİ

Camiler

Seslikaya Köyü Camisi: 1801 tarihli ve bölgenin ahşap süslemeli camilerinin en güzel örneklerinden biridir. Giriş kapısının söve taşları yekpare düzgün kesme taştan olup, ahşap kapısı üzerinde çeşitli çiçek-dal motifleriyle bezelidir. Kapının sağ ve sol tarafında Osmanlıca yazılar bulunur. Tavanda içi kalem işi ile süslü kubbe bulunmaktadır. Kubbeye geçişler kademeli olarak verilmiş olup ahşap işçiliğe sahiptir. Bitkisel ve geometrik desenler kullanılmıştır.

Işıklı Camisi: Işıklı Köyü'nde yer alan cami 1887 yılında inşa edilmiştir. Yapı, dikkörtgen planlı ve kesme taştandır.

Çifte Göl Mevkisi
N40° 59.582' E41° 15.815'

Komati Yaylası
N41° 1.863' E41° 12.892'

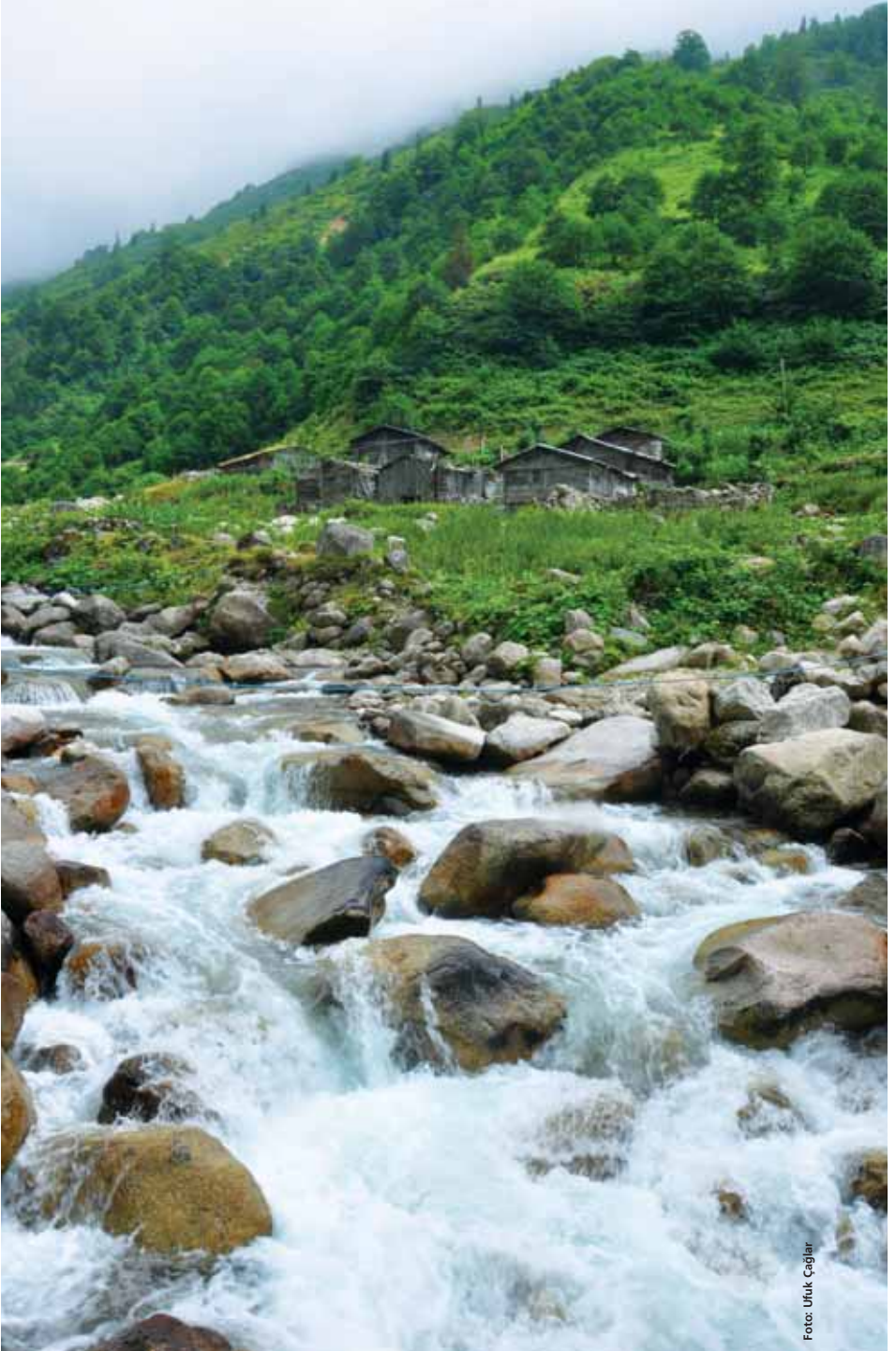

Foto: Ufuk Çağlar

ARDEŞEN genel bakış

Egrisu Gölü Mevkisi
N40° 58.884' E41° 15.366'

Foto: Ufuk Çağlar

Kuzey cephesinde bulunan son cemaat yeri ve çatısı onarım görmüştür. Ahşap öğeleri ve süslemeleri ilgi çekicidir: Tavanda ortası yıldız motifli bir kubbesi olup kalem işi ile süslüdür. Ahşap minberi, mahfili ve tavanlarında geometrik ve stilize edilmiş bitkisel motiflerin yer aldığı bezemeler kullanılmıştır.

Köprüler

Tunca Köprüsü: Ardeşen ilçesinden yaklaşık 25 km uzaklıkta Tunca beldesinde yer alır. Yerleşim merkezinden ayrılan patika yol ile ulaşılır. Tunca Deresi üzerine kurulu, yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Köprünün korkulukları ve kemeri kesme taştan, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir.

Tunca Köprüsü II: Ardeşen ilçesinden yaklaşık 25 km mesafede, Tunca beldesinde yer alır. Tunca Deresi'ne akan Beyaz Su Deresi üzerine kuruludur. Diğer Tunca Köprüsü'ne yaklaşık 60 m mesafede olup, köprünün deva-

Seslikaya Köyü Camisi
N41°08.812' E41°01.849'

mındaki patika yol ile ulaşılabilir. Doğu-batı ekseninde olan köprünün batı girişinde yüksekçe bir kayalık bulunur. Bu kayalık geçişe izin vermemektedir. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür.

Yukarı Durak Köyü Köprüsü:

Ardeşen'e yaklaşık 20 km mesafedeki Yukarı Durak Köyü'ndedir. 18. yüzyılda Yaboğlu Dursun tarafından yaptırılmıştır. Köprü, Yenice Mahallesi yolu ile Dereiçi Merkez Mahallesi yolunu birbirine bağlar. Yuvarlak kemerli, iki gözlüdür. Kemeri ve korkulukları kesme taş, diğer kısımları ise moloz taşrandır.

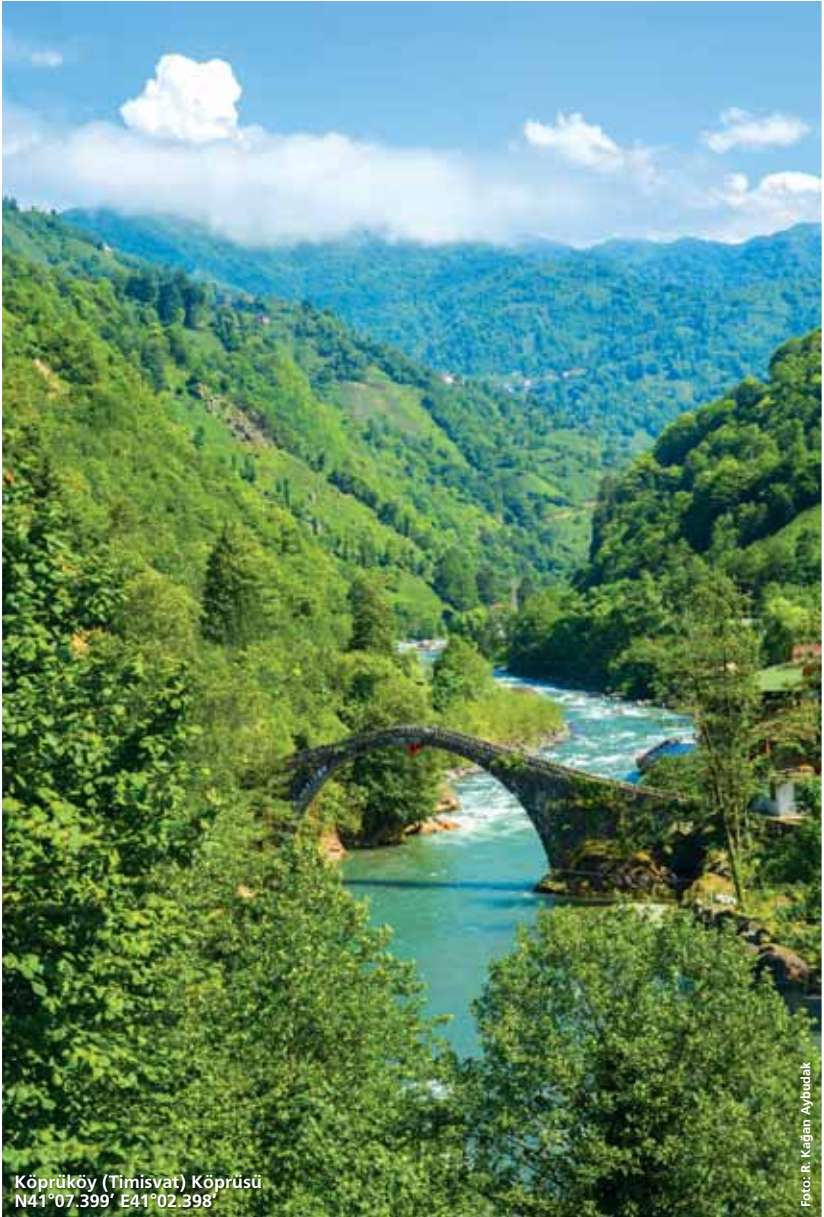
Kulaber (Aşağı Durak Köyü) Köprüsü:

Aşağı Durak Köyü ile Manganese Köyü'nü birbirine bağlayan patika yol üzerindedir. Yuvarlak kemerli, tek gözlüdür. Köprünün korkulukları ve kemeri kesme taş, diğer kısımları ise moloz taşrandır. Orta kısmındaki kemerden aşağıya sarkan ve şakül ayarını yapan bir zincir bulunmaktadır.

Zeytinlik Köyü Camisi
N41°9.874" D41°0.094'

ARDEŞEN kültür

Köprüköy (Tımsıvat) Köprüsü
N41°07.399' E41°02.398'

Foto: R. Kağan Aybudak

Eski Armutluk Köprüsü
N41°07.886' E41°09.936'

Kulaber
(Aşağı Durak Köyü Köprüsü)
N41°05.307' E41°06.041'

Coponi Şelalesi
N41° 3.753' E41° 7.614'

Çetekalevi Şelalesi
N41° 2.438' E41° 11.196'

Köprü girişlerinde babalar ve basamaklar vardır. Köprünün yola yakın olan girişindeki babanın üzerinde 1261 tarihi yazılıdır.

Seslikaya Köprüsü: Ardeşen-Tunca yoluna yaklaşık 9 km mesafedeki Seslikaya Köyü'nde yer almaktadır. Yuvarlak kemerli, tek gözlüdür. Köprünün kemeri kesme taştan, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir.

Köprüköy (Timisvat) Köprüsü: Ardeşen-Çamlıhemşin yolunun yaklaşık 10. km'sinde yer almaktadır. Köprüköy ile Hoşdere Köyü'nü birbirine bağlamaktadır. Fırtına Deresi üzerine kurulu, yuvarlak kemerli ve iki gözlüdür. Köprünün korkulukları ve kemer kısmı kesme taştan diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir. Halk arasında 'Timisvat' adıyla da anılmaktadır.

Tunca Köprüsü I.
N41°07.382' E41°07.438'

Seslikaya Köprüsü
N41°08.903' E41°02.069'

aktivite

DOĞA SPORLARI VE ETKİNLİKLERİ

İlçe sınırları içinde kalan Fırtına Deresi, Rize'de ideal bir rafting parkuru olarak öne çıkar.

ÇAMLIHEMŞİN genel bakış

KÜLTÜR

78 Genel Bilgi

82 Mimari

86 Tarihi Yapılar

DOĞA

90 Yaylalar

97 Şelaleler, Buzul Gölleri

98 Kaplıcalar, Bitki ve Hayvan Çeşitliliği

AKTİVİTE

104 Şenlikler Festivaller

105 Doğa Sporları ve Etkinlikleri

Yukarı Kavron'dan
Kaçkarlar'ı izle

Çamlıhemşin
Konakları'nı
fotoğrafla!

Zil Kale'yi
mutlaka
gör!

Nasıl Gelinir?

- Kent merkezine ulaşım için tercih edilecek alternatifler Çamlıhemşin'e ulaşım için de geçerlidir. Kıyıda içeride konumlanan ilçeye, Trabzon yönünden gelinirse Ardeşen ilçesinden sonraki Çamlıhemşin tabelası takip edilerek ulaşılabilir.
- Kent merkezinden hareket eden dolmuşlar veya taksi kullanılabilir. Köylere ulaşım için sabah ve akşam saatlerinde dolmuş bulmak mümkündür. Ancak daha konforlu bir seyahat için araç kiralamak veya özel aracınızla ulaşım tercih edilebilir
- Ayder, Elevit, Zilkale, Çat, Kale, Hemşin, Ortaklar, Avusor, Kavron, Çaymakçur, Amlakit, Palovit yaylalarına yazın dolmuş seferleri bulunur. Bunun dışında minibüslerle ya da özel araçla yaylalara çıkmak mümkündür.

Ayder'de
kaplıca
keyfini
kaçırma!

Zil Kale
N40° 57.555' E40° 57.736'

ÇAMLIHEMŞİN genel bakış

Foto: Abdullah Cangiz

Genel Bilgi

Pazar, Ardeşen, Çayeli, Hemşin, İspir, İkizdere ve Yusufeli (Artvin) ilçeleri ile sınırları olan Çamlıhemşin; Rize'nin adı en fazla anılan ilçelerinden biridir. Bugün popüler bir yayla turizm merkezi durumundaki kaplıcasıyla ünlü Ayder Yaylası, sınırları içindeki Kaçkar

Dağları Milli Parkı, tarihi köprüleri ve konakları, şelaleleri, yaz aylarında hareketlenen yaylaları ile kenti ziyaret edenlerin mutlaka uğradığı noktalar dandır.

- Doğu Karadeniz Bölgesi'nin engebeli topografyası tarımsal üretimde

çeşitliliği kısıtlar. Bu nedenle bölgenin genelinde ormancılık ve arıcılık en önemli gelir kaynakları olarak öne çıkar, tarım, az da olsa sürdürülmektedir. İlin genelinde olduğu gibi Çamlıhemşin de çay üretiminde belirgin bir paya sahiptir.

- Doğal güzellikleri sayesinde Çam-

lıhemşin, Rize'nin turistik potansiyelini sırtlayan merkezi konumundadır.

- Çamlıhemşin yöresinde gurbetçiliğin tarihi 19. yy. sonlarına dek uzanır. Bu yıllarda Rusya ve Polonya'ya gurbete gidenler pastacılık ve fırıncılık zanaatlerinde ustalaşmış ve geri döndüklerinde bugün büyük

ÇAMLIHEMŞİN genel bakış

kentlerde efsaneleşmiş pastane ve fırınların da sahibi olmuşlardır. İstanbul, Ankara ve İzmir'deki en büyük pasta ve fırın zincirlerinin sahibi genellikle Çamlıhemşinlidir.

- Bölgenin turizme açılmasıyla birlikte turistik lokanta, otel ve alabalık yetiştiriciliği gibi alanlarda da faaliyetler gösterilmeye başlanmıştır. Özellikle Ayder'de artan turizm talebine bağlı olarak el işlemeciliği küçük de olsa bir gelişme göstermiştir. Yöre kültürünün (yerel mutfak, yemeni, çorap, kuşak vs ve ahşap işçiliği) el yapımı ürünleri turistlerin ilgisini çekmektedir.
- Geçmiş yıllarda yoğun olarak yapılan hayvancılık günümüzde azalmıştır. İlin özellikle 2000 m'den daha yüksek rakımlı yaylalarında görülen otlak ve çayırlar hayvan yetiştiriciliği açısından büyük önem taşımaktadır. Çamlıhemşin sınırları içinde sığır yetiştiriciliği önemli hayvancılık faaliyetlerinden biridir.

- Yöredeki iklim ve doğa olanakları sayesinde bölgede arıcılık da gelişmiş durumdadır. Özellikle dağların yüksek kesimlerinde ve yaylalarda endemik ve çok çeşitli bitki türlerin varlığı yöre balının niteliğini yükseltmekte, mevsimsel olarak arılar bu bölgelere taşınmaktadır. Dünyaca ünlü Anzer (İkizdere) Balı kadar Ayder ve Kara Kovan balı da sevilen bal türleridir.

Coğrafi Yapı:

- Denize sınırı olmayan ilçenin vadi tabanında denizden yüksekliği; 300 ile 700 m arasında değişir. 700 kilometrekarelik yüzölçümünün %80'i ormanla kaplıdır ve dağlık, tepelik alanlardan meydana gelir.
- İlçenin güneyi, doğu-batı doğrultusunda denize paralel olan, 2000-4000 m yüksekliği bulan Kaçkar Dağları ile çevrilidir. Bu dağ silsileleri içinde 3932 m yüksekliğe sahip Kaçkar Dağı yine yüksekliği

Foto: Ufuk Çağlar

Hazındag Yaylası
N40° 55.794' E41° 4.035'

3344 m'ye ulaşan Cimil Dağı ve yükseltileri 2000 metreyi geçen birçok dağ ve tepe mevcuttur.

- Kaçkar Dağları üzerinde jeomorfolojik olaylar sonucu oluşmuş pek çok krater gölü bulunur. Büyük Deniz Gölü, Meterez Gölü, Yıldız Gölü, Dönen Gölü, Sarıncof Gölü ve Kara Göl, bunlardan bazılarıdır.

- Eğimli arazi nedeniyle akarsular 70 km'lik bir uzaklıktan, 3000 m rakımdan 0 m'ye kadar düşmektedir. Kaçkar ve Verçenik vadilerinden gelen Elevit Deresi ve Palovit Deresi'nin birleşimi olan Büyük Dere ile Hala Deresi'nin (Ayder Deresi) birleşmesinden oluşan Fırtına Deresi, Çamlıhemşin ilçe merkezinden geçer. Dere, oluşturduğu vadiye de adını verir. Fırtına Deresi Pazar-Ardeşen sınırından Karadeniz'e dökülür.

İklim

Her mevsim yoğun yağış alan kentin bu özelliğinden Çamlıhemşin de nasibini alır. İlçede yıllık metrekareye düşen yağış miktarı 245 cm³'ü bulur. Sıcaklık kış aylarında -7°C'ye kadar düşerken, yazın 25°C'ye kadar yükselmektedir. Günlük en yüksek sıcaklık farkı 23,6°C'ye kadar çıkmaktadır. Nem oranı %10 ile %97 arasında değişir.

İlçenin Tarihi

Eski adı "Vicealtı" olan Çamlıhemşin'in Cumhuriyet'in ilanından önce 1922 yılında karakol merkezi olduğu biliniyor. 1953'de Ardeşen ilçe olunca, Vicealtı "Çamlıca" adıyla bu ilçeye bağlanır. 1954'de bugünkü ilçeye bucak binası yapılır. 1955'de belediye kurulur ve 27 Haziran 1957 tarihinde Çamlıhemşin adını alarak ilçe haline getirilir. İlçenin kuruluşu 1960'larda tamamlanır.

ÇAMLIHEMŞİN kültür

MİMARİ

Konaklar

Çamlıhemşin'deki dik arazi yapısı dağınık bir yerleşim sistemi gerektirir. Evler daha çok araziye ve manzaraya hakim üst kısımlarda konumlanır. 1900'lü yıllarda Rusya ve Polonya'ya çalışmak üzere giden yöre halkından geri dönenler, ilçedeki büyük taş konaklara da imzalarını atmışlardır. Bu nedenle Çamlıhemşin yerel sivil mimarisinde konaklar önemli yer tutar ve her biri nadide örneklerdir. Konakların yapımında Rusya'dan malzeme tedariği bile sağlanmıştır. Ancak birçoğunun bakımı veya yapımı ekonomik sebeplerden ötürü uzun soluklu olamamıştır.

Bu yapıların karakteristik özellikleri şöyledir: Üç katlı yapılarda alt katlar taş, üst kısım ise ahşap tasarıma sahiptir. Bazı konaklarda alt katlarda taş işlemler kullanıldığı, bazılarında üst katların dolma taş tekniğiyle ahşap arasına taş doldurma tekniğiyle yapıldığı görülmektedir. Bazı örneklerdeyse ahır kısmının taştan, üst katların ahşap malzeme ile boğaz geçme tekniğinde inşa edildiği gözlenmektedir. Konakların mutfak bölümünde mutlaka; evin ısıtıldığı ve yemeğin yapıldığı ocak, ev halkının yemek yemesi için avlu, evin yiyecek ihtiyacının depolandığı "maran" adı verilen ambar, misafir ağırlamak için düzenlenmiş, banyo ve tuvaletin yer aldığı baş oda bulunmaktadır. Yatak odaları,

penceresi güneye konumlanmış "hayat" bölümüne açılır ve bu kısım genellikle kış aylarında ateşin yandığı ve ev halkının oturduğu

Köşe süsleme detayı
N41° 2.455' E40° 59.736'

Mustafa Melikoğlu Konağı
N41° 1.806' E41° 0.358'

Foto: R. Kagan Aybudağ

bölümdür. Hayat bölümü için, modern evlerdeki salonun karşılığı olduğu söylenebilir. Genellikle

hayat bölümüne kapısı açılan 4 yatak odası bulunur ve üç katlı evlerin üst katları da yatak odası olarak kullanılır. Çatılar, kiremit kaplıdır. Bu konaklarda ahşap ve taş süslemeler de hayli ilgi çekicidir. Ahşap örneklerde kapı ve menteşenin dışında çivinin kullanılmadığı, ince teknikleri ve titizlikleriyle dikkat çeken süslemeler vardır. Ahşap ev ustalarının kapı, pencere ve köşe bağlan-

tılarında, ayrıca tavan ve gömme dolaplarda ahşap oyma tekniğini ustalıklıca icra ettiği görülmektedir. Özellikle oturma odaları, misafir yatak odaları ve şömine başlarında çiçek işlemleri görülür. Özetle Çamlıhemşin'deki ev ustası, yapının konstrüksüyonu kadar işlemesine de aynı özeni göstermiştir. Bu konakların örneklerini Konaklar, Yukarı Çamlıca, Kavak ve Sirt mahallelerinde görmek mümkündür.

Süsleme detayı
N 41° 1.903' E41° 0.499'

Çamlıhemşin Konakları

Mustafa Melikoğlu

Konağı: Çamlıhemşin Konaklar Mahallesi'nde yer alan yapı, Mustafa Melikoğlu tarafından 18. yüzyıl başlarında yaptırılmıştır. Bodrum üzeri iki kattan meydana gelir; bodrum katı ahır, diğer iki katı ise asıl yaşam alanı olarak düşünülmüştür. Dıştan kare plana sahiptir. Beden duvarları moloz taş ve güney yönü ahşap arası taş dolgu sistemiyle yapılmıştır.

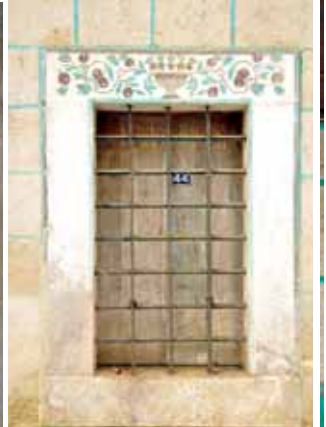
Tarakçıoğlu Konağı: Konaklar Mahallesi'ndeki konak, 19. yüzyıl sonlarında yapıldığı tahmin edilen yapı, üç katlıdır. Bodrum kat, ahır ve depo; zemin kat ve üzeri asıl yaşam alanlarıdır.

Yapının dış beden duvarları moloz taşla, ön cepheler ise ahşap arası taş dolgu malzemeye köşe taşları ise düzgün kesme taştan yapılmıştır.

Dudi Konağı: Konaklar Mahallesi'ndeki yapı, bodrum üzeri iki kat olarak inşa edilmiştir. Giriş, güney ve kuzey yönünden iki kemerli kapıyla

Süsleme detayı
N41° 02.862' E40° 59.992'

Pencere detayı
N41° 02.700' E40° 59.709'

sağlanmaktadır. Yapıldığı dönemde bodrum kat dahil dört katlı olarak düşünülmüş fakat dördüncü kat tamamlanamamıştır. Zemin katı moloz taş, pencere ve kapı söve taşları düzgün kesme taşır.

Hacal Konağı: Konaklar Mahallesi'ndeki yapı, bodrum üzeri iki kat olarak inşa edilmiştir. Pencere araları tuğladır. Kat aralarında daha önce görmediğimiz şekilde tuğlaların farklı şekilde dizilmesiyle bir dizi "zigzag" motifi oluşturulmuştur. Yapıya giriş kuzey ve güney olmak üzere iki taraftan sağlanmaktadır.

Ahmet Bey Konağı: Konaklar Mahallesi'ndeki yapı, yörede "Deli Ahmet" Konağı olarak da bilinir. Bodrum üzeri iki kat olarak 19. yüzyılda inşa edilmiştir. Ahır katı 60-70 cm kalınlığında

Hacal Yunuszade Halil Efendi Konağı
N41° 02.862' E40° 59.992'

Hacal Konağı
N41°01.372 E41°00.600

kesme taşlarla inşa edilmiştir ve eğimli araziden dolayı ana kayaya gömülmüştür.

Koçiler Konağı: Konaklar Mahallesi'ndeki yapının 1880'li yıllarda yapıldığı düşünülmektedir. Zemin üzerine iki kat olarak inşa edilmiştir. Diğer yapılarda olduğu gibi bu yapı da eğimli bir arazi üzerinde kuruludur. Zemin kat ahır, birinci ve ikinci katlar asıl ikamet alanı biçiminde planlanmıştır. Zemini ahşap kaplıdır.

Reyhanlılar Konağı: Çamlıhemşin ilçesi, Yukarı Çamlıca Mahallesi'nde yer alan yapı 19. yüzyılda yapılmıştır. Yapının

kuzey kapısı üzerindeki rakamlara göre yapı; H.1307-M.1890 yılında yaptırılmıştır. Yapı, bodrum üzeri iki kat olarak inşa edilmiştir.

Atamanlar Konağı: Yolkıy Köyü'nde yer alan yapı, bodrum üzeri üç kat olarak inşa edilmiştir. Diğer konaklara göre daha düz arazide konumlandırılmıştır.

Yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber 19. yüzyıl ortalarında yapıldığı sanılmaktadır.

Çabanç Evi: Şenyuva Köyü, Güney Mahalle'de yer alan konutun, 19. yüzyılın son çeyreğinde inşa edildiği düşünülmektedir.

Süsleme detayı
N41° 02.700' E40° 59.709'

ÇAMLIHEMŞİN kültür

yaptırılmıştır. Bodrum üzeri iki kat olarak inşa edilmiştir. Bodrum katı ahır, diğer iki kat yaşam alanı olarak kullanılmıştır. Yapının dış cephesinin malzemesi çoğunlukla düzgün kesme taştır. Sadece doğu cephesinin son katında ahşap arası taş dolgu sistemi kullanılmıştır.

Numanoğlu Evi: Zilkale Köyü'nde yer alan ev, eğimli bir arazi üzerine kuruludur. 19. yüzyıl sonlarında inşa edildiği düşünülen yapı, dört katlıdır. Alt kat beden duvarları düzgün kesme taş, üst katlar tamamen ahşap malzemedir. Zemin kat şömineli tek odadan oluşmaktadır.

Hacı Yunus Zade Halil Efendi Konağı: Çamlıhemşin'de Yukarı Çamlıca Mahallesi'ndedir. Halil Efendi tarafından

Zil Kale
N40° 57.555' E40° 57.736'

TARİHİ YAPILAR

Kaleler

Çamlıhemşin ilçesi sınırları içinde Rize'nin iki önemli Ortaçağ kalesini barındırır. Bunlardan ilki olan ve restorasyon gören Zil Kale, ilçeye yapılacak seyahatlerde listeye mutlaka eklenmesi gereken bir noktadır.

Zil Kale: Bölgenin en dikkate değer eserlerinden birisidir. İlçe merkezinin 15 km güneyinde, Fırtına Deresi'nin batı yamaçları üzerine kuruludur. Kalenin üzerinde inşa edildiği sarp kaya kütlesi denizden 750 m, dere yatağından yaklaşık 100 m yüksekliktedir. Kale; dış surlar, orta surlar ve iç kaleden meydana gelir. Dış kalenin kapısına kuzeybatı yönündeki patika bir yolla ulaşılır. Bir teras yardımıyla orta surlar seviyesine çıkılır. Buradan ikinci bir kapı yardımıyla kale içerisine girilir. Orta kale içerisinde üç önemli yapı bulunur: Bunlar muhafız binası, şapel ve baş kuledir. Kulenin dört katlı olduğu duvarlardaki hatlı izleri ve kırış deliklerinden anlaşılmaktadır.

Duvarlar üzerinde doğu (vadi, manzara) yönünde kemerli pencereler, diğer taraflarda mazgal delikleri bulunmaktadır. Kulenin üstünün dendanlı bir teras şeklinde olduğu belirlenmiştir. Zil Kale, Kale-i Bâlâ, Ciha Kale ve Kız Kalesi gibi kaleler hem yörenin, hem de İspir'e ulaşan önemli bir Ortaçağ kervan yolunun güvenliğini sağlıyorlardı. Osmanlılar'ın bölgeyi fethinden sonra kalenin kullanılmaya devam ettiği biliniyor. Yakın tarihte restorasyon geçiren yapı, vadiye hakim, güzel manzaralı bir konuma sahip ve ilçedeki kaçırılmaması gereken ziyaret noktalarındandır. **Kale-i Bâlâ (Yukarı Kale):** Çamlıhemşin ilçe merkezine 40 km mesafedeki Hisarcık Köyü sınırları içinde, Fırtına Deresi'ne hakim bir noktada yer alır. Bazı kaynaklarda

“Varoş Kale” adıyla da geçer. Zil Kale ile, topografyası ve duvar işçiliği açısından benzerlikler gösterir, bu nedenle aynı döneme ait olduğu düşünülür (14-15. yy). Kaçkarlar'ın Anadolu'ya geçit verdiği Başhemşin ve Tatos geçidine yakın konumdadır. Kalınlığı 50 cm ile 1 metre arasında değişen sur duvarları büyük ölçüde tahrip olmuştur. Dikdörtgen planlı kale, sarp bir kayalık üzerine kuruludur. Yapının ortalama uzunluğu 70 m, genişliği ise 25 m'dir. Kale kapısı, kuzeybatıda yer almaktadır. Aynı cephenin doğusunda bir kapı izi daha vardır. Duvar izlerinden batı kulelerinin varlığı anlaşılmaktadır. İç kısımda yer alan, doğu duvarına bitişik tonozlu mekân kalıntısının sarnıç olduğu düşünülmektedir.

Kemer Köprüler

Çamlıhemşin'e hayat veren Fırtına Deresi ve Vadisi boyunca Köprüköy'den itibaren farklı boyutlarda 10 adet tarihi kemer köprü bulunur. Rize fotoğraflarının olmasa olmazları durumunda bu tarihi köprüler, başlı başına bir gezi rotası oluşturur. Yapım tarihleri konusunda farklı görüşler olan, coğrafya ve doğaya uyumlarıyla güzel manzaralar sunan köprülerin çoğu, yontma taş tekniğindedir. Bugün kentte ayakta kalmayı başarmış, görülmeye değer köprülerin büyük bölümü Çamlıhemşin ilçesi sınırları içinde yer almaktadır.

Şenyuva Köprüsü:

Çamlıhemşin-Çat yolunun yaklaşık 7.km'sinde, Fırtına Deresi üzerinde yer alır. H.1107-M.1696 yılında inşa edilen köprü yörenin en eski köprülerindendir. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür.

Foto: Mehmet Ali Ak

Kale-i Bâlâ/Çamlıhemşin
N40° 48.749' E40° 56.627'

ÇAMLIHEMŞİN kültür

Kemerli kesme taştan, diğer kısımları moloz taşrandır. Üstü beton ile kaplanan köprüye sonradan demir korkuluk eklenmiştir. Köprü girişlerinde basamaklar vardır. Eski adıyla Çiñiva Köprüsü, bölgedeki taş köprülerin güzel örneklerinden biridir.

Güroluk (Eski Hala)

Köprüsü: Çamlıhemşin ilçesinde, Güroluk Köyü'nde yer alır. 'Küçük Köprü' diye de bilinir.

Her iki tarafına yol yapılan köprü fazla kullanılmamaktadır. Batı tarafında bitkilerle örtülü kitabesi mevcuttur ancak okunamamıştır. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemer kısmı kesme taştan, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir.

Çamlıhemşin Merkez 1 Köprüsü: Çamlıhemşin-Ayder yol ayrımında Konaklar mevkiinde yer almaktadır. Doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemer kısmı ve korkulukları kesme taştan, diğer kısımları moloz taşrandır.

Kadıköy (Örenkit) Köprüsü: Ardeşen ile Çamlıhemşin arasındaki Örenkit Mevkii'nde, Fırtına Deresi üzerindedir.

19. yüzyılın sonlarında, Kabaoğlu Ahmet tarafından yaptırılmıştır. Doğu-batı doğrultusunda uzanan köprü, yuvarlak kemerli ve iki gözlüdür. Bir gözü diğerinden daha büyüktür. Bu nedenle büyük gözün olduğu kısım daha yüksek ve kavislidir. Kemerleri ve korkulukları düzgün kesme taştan, diğer kısımları ise moloz taşrandır. Her iki kemerin orta ayakları kaya üzerine oturtulmuştur. Köprü ayaklarının iç yüzlerinde nişler mevcuttur. İki gözlü oluşuyla yöredeki diğer köprülerden farklıdır. Halk arasında "Örenkit Köprüsü" olarak da anılmaktadır.

Kavak Köprüsü: Çamlıhemşin ile Ayder Yaylası arasında yer almaktadır. Fırtına Deresi üzerinde, Aşağı Şimşirli Köyü'ndedir. 19. yüzyılın ilk yarısında yöre halkı tarafından yaptırılmıştır. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür.

Mikron Köprüsü: Çamlıhemşin ile Ayder Yaylası arasındaki Aşağı Şimşirli Köyü'nde, Fırtına Deresi üzerindedir. 19. yüzyılda yöre halkı tarafından yaptırılmıştır. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür.

Kemerli ve korkulukları düzgün kesme taştan, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir. Köprü ayaklarının iç yüzeyinde nişler mevcuttur. Köprünün üzeri sal taşı ile döşelidir.

Yukarı Şimşirli Köyü

Köprüsü: Çamlıhemşin-Ayder yolunun yaklaşık 7. km'sinde Yukarı Şimşirli Köyü'nde yer alır. Köprü, yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemerli kesme taştan, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir. Korkuluğu vardır.

Çat Köprüsü: Çamlıhemşin ilçe merkezine yaklaşık 25 km mesafedeki Çat Köyü'ndedir. Köprü, doğu-batı doğrultusunda olup Fırtına Deresi üzerindedir. Basık yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemerli kesme taştan, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir. Ayaklarının iç yüzünde nişler mevcuttur. Köprü girişlerinde basamak vardır.

Kale-Hala Köprüsü: Çamlıhemşin-Ayder yolunun yaklaşık 7.km'sinde Hala Deresi üzerinde yer alır. Yapı, 18. yüzyılın son yarısında yöre halkı tarafından Balloğlu Mehmet Usta'ya yaptırılmıştır. Günümüzde halen kullanılan köprü yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemerli ve korkulukları kesme taştan, diğer kısımları ise moloz taştan

Kale-Hala Köprüsü
N40°47.527' E40°34.698'

Apivanak Köprüsü
N40° 50.377' E41° 5.919'

inşa edilmiştir. Köprüye bir basamakla sola kavisli girilmektedir. Köprü girişlerinin genişliği 164 cm olup, sağ ve solda babalar mevcuttur. Ayaklarının iç yüzünde nişler bulunmaktadır. Köprünün yakınında tarihi mezarlık bulunmaktadır.

Makrevis (Konaklar)

Köprüsü: Çamlıhemşin-Çat yolunun yaklaşık 700 m ilerisinde, Konaklar Mevkisi'nde yer almaktadır. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemerli ve korkulukları kesme taştan, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir.

Korkulukların yüksekliği 45 cm'dir. Köprü girişlerinde basamaklar mevcuttur. Ayakları ana kaya üzerine oturtulmuştur.

Ortan Köprüsü:

Çamlıhemşin-Çat yolunun yaklaşık 5. km'sinde Fırtına Deresi üzerinde, Ortan Mevkii'nde yer almaktadır. 120 m'lik patika yol ile ulaşılmaktadır. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Köprünün kemeri düzgün kesme taştan, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir. Korkulukları mevcuttur.

ÇAMLIHEMŞİN kültür / doğa

Kaleköy Köprüsü
N40° 49.350' K E40° 56.347'

Kaleköy Köprüsü: Kaleköy, Verçenik Yaylası yol ayrımında yer almaktadır. Yanında yeni yapılan köprü bulunmaktadır. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemerli düzgün kesme taş, diğer kısımları moloz taştandır. Köprü'nün bir ayağı ana kaya üzerine oturtulmuştur. Kemer ayaklarının iç yüzünde nişler vardır. Doğu-batı yönündedir.

Yaylalar

Ayder Yaylası: Bugün Rize'nin en popüler turizm merkezi durumunda olan Ayder, Çamlıhemşin ilçesinin 19 km güneydoğusunda konumlanır. 1350 m rakıma sahip, Fırtına Deresi'nin sesi içinde metrelerce yüksekten akan Gürgendibi ve Gelin Tülü şelallerine yürüyüş mesafesinde ve diğer görülmeye değer pek çok yerin geçiş noktası konumundadır. Kaçkar Dağları'na kuzey yönünden yapılan tırmanışların başlangıç noktasıdır. Yaylada

bungalovdan tipik yayla evi konseptine, aile pansiyonundan otele pek çok konaklama seçeneği mevcuttur. Her türlü altyapı hizmeti tamamlanmış olan yayla, tatil kasabası görünümündedir. Zengin flora ve faunasının yanı sıra kaplıcası da ünlüdür, çam ormanları ve Kaçkar manzarasının tam ortasındadır. Ayder Balı da yaylada tadına bakılması gereken lezzetlerdendir.

Amlakit Yaylası: İçinden Palovit Deresi geçen yayla, Aşağı Vice, Hala, Habak köyleri tarafından kullanılmaktadır.

Avuser Yaylası: Genellikle taş olmak üzere ahşap örneklerinde yaklaşık 50 ev bulunur.

Elevit Yaylası: 1800 m rakıma sahip Elevit, daha çok gurbetçilerin yaz aylarında geldiği bir yayladır. Konaklama imkânı bulunan yaylanın geleneksel yayla evleri de ilgi çekicidir. Elevit bugün hâlâ horonlarıyla ünlüdür, bu yüzden yaylayı Ağustos ayının

ortalarında, en şenlikli zamanında ziyaret etmeniz önerilir. Ulaşım sorunu olmayan yaylada başta yaban keçisi olmak üzere Karadeniz'e özgü diğer yabani hayvanlar da yaşar.

Huser Yaylası: 2328 m rakıma sahip yaylaya yaz aylarında Açıba ve Uğrak köylüleri göç eder. Yaklaşık 15 haneye sahiptir. Dağ ve yayla tecrübesini bir arada sunan konumuyla ilgi çekicidir. Avusor Yaylası'na dek araç ile ulaşım mümkün, sonrası güzel manzaralar eşliğinde yürüyüş gerektirir.

Tirovit Yaylası: 2350 m rakıma sahip yaylada bakkal, kahvehane ve bir

pansiyon bulunmakta. Çamlıhemşin ilçe merkezine 60 km uzaklıktaki Trovit'e, Çat-Elevit güzergahı kullanılarak araçla veya yürüyerek ulaşmak mümkün.

Samistal Yaylası: 2450 m rakıma sahip Samistal Yaylası özellikle de eski evleriyle dikkat çeker. Bu evler, sal şeklindeki büyük taş kütlelerinden oluşan ve geçmişe eskiye uzanan yöresel mimari örnekleridir. Konaklama tesisi veya restoran bulunmayan yaylanın, alışveriş için bakkala, mola için kahvehanesine uğranabilir. Samistal'a Ayder üzerinden veya Palovit Yaylası üzerinden ulaşım mümkün. Az zamanı olanlar Ayder güzergahını; ziyaretine biraz yürüyüş eklemek isteyenler, Palovit yönü alternatifini kullanabilirler.

Haçivanak Yaylası: Yaklaşık 100 hanelik yerleşime sahip yaylanın rakımı 2200-2450 m arasında. Yöre halkı tarafından "Ğaçıvanag, Haçıvanag, Ğaçıvonag" gibi adlarla da anılır. Bakir kalmış doğal güzellikleriyle görülmeye değer yerler-

Pokut Yaylası
N40° 57.792 E41° 1.308

den olan yayla, özellikle güneybirlik doğa yürüyüşleri için ideal bir parkur sunar. Haçıvanak'a Elevit Yaylası üzerinden ulaşmak mümkün. Bu noktadan Karmik Yaylası'na da devam edilebilir.

Çaymakçur Yaylası: Yaylaya yaz aylarında Hala Köyü sakinleri göç eder. Bu noktadan yakınlarındaki Palakçur Yaylası'na yürüyüş yapılabilir. Çamlıhemşin merkezinden yaylaya ulaşım için Ayder güzergahı kullanılır. Yol üzerindeki, geleneksel boğa güreşlerinin yapıldığı Galer Düzü'nden geçilebilir.

Sırtlardan Tirovit Yaylası
N40° 52.013' E41° 4.276'

ÇAMLIHEMŞİN doğa

Elevit Yaylası
N40° 51.329 E41° 0.679

Kaçkar Yaylası: 2400 m rakıma sahip yayla, 'Yukarı Yayla' olarak da bilinir. Kaçkar Yaylası'na, Tar Deresi'nden 6 saatlik bir yürüyüşle veya 1 saatlik araç ve 2 saatlik yürüyüş yoluyla Ayder Yaylası üzerinden de ulaşılabilir. Yaylada konaklama tesisi yoktur ancak mevsimsel olarak hizmet veren yayla evlerinde konaklamak mümkündür. Altıparmak Dağları mevkinde konumlanan yayla eski canlılığını

kaybetmiş olsa da, doğası ve yerel mimarisiyle yaşamaya devam eden bir yayla kültürüne sahiptir.

Kavron Yaylaları: Kaçkar Dağı eteklerinde, 2240 m yükseklikteki yayla, kentin en büyük ve en bilinen yaylalarındandır. Özellikle de yayla turizmi konusunda ilgi çeken kentteki üç turizm merkezinden biridir. Yaklaşık 250 evin olduğu yayla yaz aylarında kalabalıklaşır ve Ağustos-

Foto: Ali Kemal Atik

Eylül ayları en şenlikli zamanlarıdır. Şenlikler döneminde Yukarı Kavron Yaylası, çok sayıda turistin de akınına uğrar. Ayder yerleşim merkezine stabilize bir yol ile bağlı bulunan Aşağı Kavron Yaylası orman üst sınırı civarında 1700 -1800 m’de, Yukarı Kavron Yaylası ise 2300 m yüksekliktedir. Her iki yaylada hayvancılık yapılmakla birlikte özellikle Kaçkar Dağları’nın kuzey

rotası üzerinde yer aldığından Yukarı Kavron Yaylası’nda yeme-içme ve konaklama imkânı mevcuttur. Ayder Kaplıcaları’na 10 km mesafede olan Aşağı Kavron ve 14 km mesafedeki Yukarı Kavron yaylalarına yaz aylarında dolmuş seferleri bulunmaktadır. **Palovit Yaylası:** Araçla Çamlıhemşin’e 4 saat uzaklıkta olan Palovit Yaylası, Hemşinliler’in yaz aylarını geçirdiği bir yayladır.

ÇAMLIHEMŞİN doğa

Avuser Yaylası
N40° 56.866' E41° 11.640'

Hazindag yayla dizisinin ilki konumundadır. Doğa yürüyüşü veya dinlence için ideal olan bu yaylalar zengin biyolojik çeşitliliklerinin yanı sıra özgün mimarisiyle de ilgi çekicidir. İlçe sınırları içinde kalan en güzel yaylalardan biri olan Pokut'un sisli manzaraları ve otantik ahşap evleri masalsı manzaralar sunar. Araçla Merkez ilçe 1 saat uzaklıktadır. 50 hanelik yerleşimde çok eski evler de vardır. Yaylada pansiyon olarak hizmet veren yayla evleri vardır ve ayrıca yeme-içme ihtiyaçlarını bu mekânlardan karşılamak mümkündür. 15 dakika uzaklıktaki

Yayla kültürünün yaşamaya devam ettiği yayla, Rize'de ziyaret edilmesi gereken yerler arasındadır. Geleneksel taş yayla evleri ile de ilgi çekicidir. Kaçkar Dağları'nın kuzeybatı yamacında bir yanı tümüyle ormanlarla kaplı, diğer yanı ise dağ

yamacına dayalı Palovit, Karadeniz'in en güzel yükseltilerinden biridir. Ulaşım sorunu yoktur.

Pokut Yaylası:

Çamlıhemşin'e 15 km mesafedeki Pokut, Fırtına ve Hala derelerinin oluşturduğu vadi arasında konumlanan Sal-

Kaçkar Zirvesi
N40° 50.136' E41° 9.695'

Yukarı Kavron'dan Kaçkarlar
N40° 53.162' E41° 8.367'

Sal Yaylası'na buradan geçiş yapılabilir. Özellikle Ağustos ayında gelen yaylacılarla Ekim ayına dek canlıdır. Daha çok

Çamlıhemşin'in Makrevis, Ortan ve Pogina köyleri tarafından kullanılan bir yayladır. Ülkenin farklı noktalarına dağılmış Çamlıhemşinliler hemen her akşam horonlarda buluşur. Yayla sırtlarına tırmanacak olursanız Karadeniz ve Kaçkar manzarası sizi karşılar. Pokut'a ulaşım için Samistal-Kavron-Maçkun Boğazı güzergahı kullanılırsa yaşlı doğal ormanlar ve kaynak suları ile bezeli bir parkur tercih edilmiş olur.

Sal Yaylası: Pokut Yaylası'na 15 dakikalık yürüyüş mesafesindedir. Geleneksel ahşap evleri ve manzarasıyla seyahatlere eklenmesi gereken noktalardandır. Altıparmaklar'dan Kemerli ve Büyük Kaçkar'a kadar görülebilir. Çamlıhemşin'in Çiçiva köyü tarafından kullanılan yayla, Temmuz ayı itibarıyla yaylacılarla dolmaya başlar. Hatta açık havalarda Kafkas Dağları'nı ve Karadeniz'i de izlemek mümkün olabilir. Konaklama için yayla evleri veya çadır kullanılabilir.

Foto: R. Kağan Aybüra

Huser Yaylası
N40° 58.843' E41° 7.452'

Foto: Adnan Er

ÇAMLIHEMŞİN doğa

Sarp Verçenik Zirvesi'nin süslediği manzarasıyla Kapılı Göller Mevkisi tırmanıcılar ve doğa yürüyüşçüleri için çok önemli bir geçiş noktasıdır.

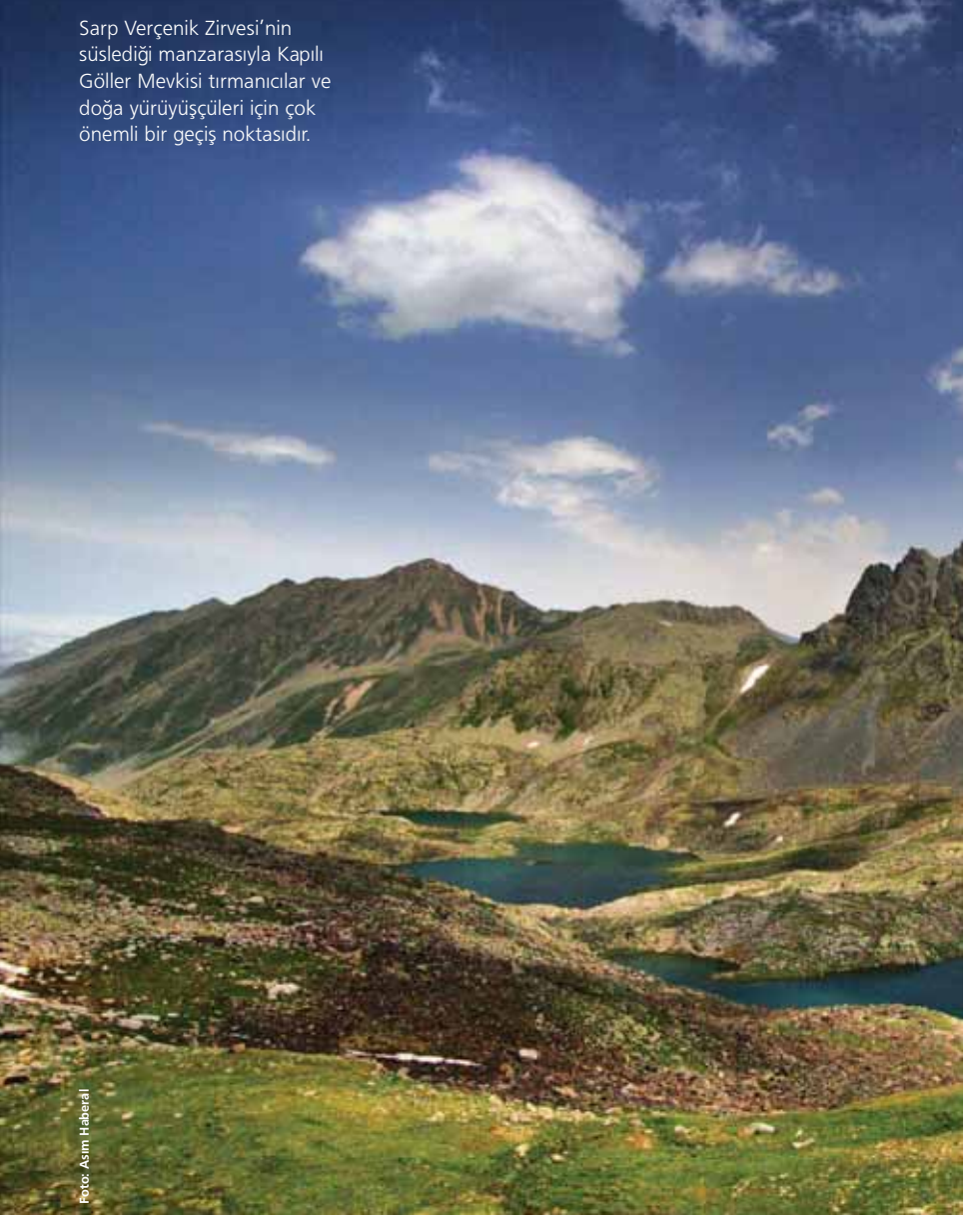

Foto: Asım Haberal

Verçenik Yaylası: Çamlıhemşin ilçe merkezine yaklaşık 60 km mesafede olan ve "Verçembekite" adıyla da anılan yayla, 2650 m rakıma sahiptir. Yaylada 40-50 hanelik bir yerleşim mevcuttur. Çevresinde 10'dan fazla göl bulunur, 3711 m irtifayla Kaçkar

Zirvesi'nden sonraki en yüksek nokta yayla sınırları içindedir. Bu yükseltiyle, ülkenin en yüksek 12 tepesinden biri olma özelliğine sahiptir. Yaylaya Çamlıhemşin-Çat yolu kullanılarak, Kale'ye uğramadan düz devam ederek ulaşmak mümkündür.

Kapılı Göller/Çamlıhemşin
N40° 42.847 E40° 54.893

 elaleler

Palovit  elalesi: Kaçkar Dağları Milli Parkı içindeki doğal güzelliklerden biri olan Palovit  elalesi, en yüksek debiye sahip  elaledir. Zil Kale'yi geçtikten sonraki yol ayrımında ba layan Palovit Vadisi'nin duraklarından biri olan heybetli  elale, 15 metre y ksekl ge sahiptir.

Bulut  elalesi: Çamlıhemşin ilçe merkezine yaklaşık 2 km mesafedeki  elale,  amlıhem in ile Ayder Yaylası arasındaki Tar Deresi'nden vadiye akan  elalelerin en uzunudur.    kademeli olarak, yaklaşık 250 metre boyunca akar.

ÇAMLIHEMŞİN doğa

Gelin Tülü Şelalesi: Kent merkezine 90 km mesafededir. Ayder Turizm Merkezi'ndeki şelale, en bilinen ve en çok fotoğrafı çekilen şelalerdendir. Suyun şekli gelin tülünü andırdığı için bu adı almıştır. İlçenin görülmeye değer noktalarındandır.

Buzul Gölleri

Kaçkar Dağları Milli Parkı sınırları içinde, uzun süreli tektonik ve jeolojik dönüşümler sonucu oluşmuş çok sayıda buzul gölü barındırır. Yörede yapılacak trekking ve dağcılık faaliyetlerine muhteşem göl manzaraları da eklenir. Karadeniz, At, Kapılı, Tatos, Mezovit, Öküz Yatağı ismi en çok bilinenlerdendir.

Kaplıcalar

Ayder Kaplıcaları: 55°C'ye yakın sıcaklıklardaki kaplıca suyu, romatizmal hastalıklara, deri hastalıklarına, kadın hastalıklarına ve sinir sisteminin uyarılmasına olumlu etkileriyle ün yapmıştır. Kaplıcalar, özel odaların ve büyük bir hamamın bulunduğu tesislerde hizmet verir ve yılın her mevsimi açıktır. Kaplıca, Ayder Turizm Merkezi üzerine 2450 m² alana kuruludur. Çamlıhemşin ilçesine 18 km mesafedeki kaplıcaya, kent merkezinden yaz sezonunda düzenli olarak servis yapan araçlarla ulaşım sağlanabilir.

Bitki ve Hayvan Çeşitliliği

- Dünyada hızla azalan ve en değerli ekosistemlerden biri kabul edilen doğal yaşlı ormanlar, Kaçkar Dağları Milli Parkı'nın da dahil olduğu Fırtına Havzası'nın kaynak değerlerinin başında gelir.
- Yapılan incelemelerde doğal yaşlı ormanların özellikle Çamlıhemşin'in yukarı bölümleri ile Ayder, Fırtına ve Elevit vadilerinin her iki yamacında yayıldığı gözlenmiştir.
- Rize kenti ve yöreleri Türkiye'nin bitki coğrafyası bakımından 3 büyük flora bölgesi olan Avrupa-Sibiryaya, İran-Turan ve Akdeniz bölgelerinden Avrupa-Sibiryaya flora bölgesinin kolşik (colchis) kesiminde kalmaktadır.

Çermeşk Gölü
N40° 44.682' E40° 52.137'

Foto: R. Kagan Aybudak

ÇAMLIHEMŞİN doğa

Foto: R. Kağan Aybüke

Palovit Selalesi
N40° 56.498' E40° 59.542'

Foto: Adnan Er

Rize ili Çamlıhemşin ilçesi sınırlarında Akdeniz florası elementleri ile yer yer İran-Turan kökenli bitkiler de bulunmaktadır. Bu üç grup flora elementlerinden kuşkusuz en zengini kolşik bitkilerdir.

- Yörede yapılan bazı araştırmalarda tespit edilen kolşik bitkiler şunlardır:
Doğu ladini (*pice orientalis*), Doğu Karadeniz göknarı (*abies nordmanniana*), sarıçam (*pinus sylvestris*), adi porsuk (*taxus baccata*), doğu kayını (*fagus orientalis*), dağ karaağacı (*ulmus glabra*), Doğu Karadeniz akçaağacı (*acer cappadocicum*), kayın gövdeli akçaağaç (*acer trautvetteri*), çınar yapraklı akçaağaç (*acer platanoides*), Anadolu kestanesi (*castanea sativa*), sakallı kızılbaş (*alnus glutinosa*), Kafkas ıhlamuru (*tilla rubra*), gürgen yapraklı kayacık (*ostrea carpinifolia*), adi gürgen (*carpinus betulus*), küçük meyveli hurma (*diospyros lotus*), adi şimşir (*buxus sempervirens*), mor çiçekli orman gülü, (*rhododendron ponticum*),

sarı çiçekli orman gülü (*rhododendron luteum*), pembe çiçekli orman gülü (*rhododendron smirnovii*), Kafkas orman gülü (*rhododendron cucasicum*), kırmızı orman gülü (*rhododendron ungeri*), Doğu Karadeniz meşesi (*quercus pontica*), kızılbaş yapraklı huş (*betula med-*

ÇAMLIHEMŞİN doğa

wediewii regel), büyük yapraklı cehri (rhamnus imeretinus), tüylü kuşburnu (rosa villosa).

Akdeniz kökenli bitkiler: ağaç funda (erica arborea), sandal (arbutus andrachne), kocayemiş (arbutus unedo), tüylü laden (cistus creticus), adaçayı yapraklı laden (cistus salviifolius), peruka çalısı (cotinus coggygria), derici sumağı (rhus coriaria), akçakesme (phillyrea latifolia), katran ardıcı (juniperus oxycedrus), incir (ficus carica), yabani mersin (ruscus aculeatus), menengiç (pistacia terebinthus), patlangıç çalısı (colutea armena). İran-Turan kökenli bitkiler: İspir meşesi (quercus macranthera), siyah meyveli karamuk (berberis crataegina), karaçalı (paliurus spina), Tatar akçaağacı (acer tataricum), dahum (celtis glabrata), doğu çitlenbiği (celtis tournefortii)

- Yaklaşık 100-250 m yükseltiye sahip bölgelerdeyse, çeşitli nemcil ve kurakçıl karakterli çalılardan oluşan psödomaki adı verilen bir çalı formasyonu egemendir.

- Çalı formasyonunun üzerinde kalan 200 - 600 m arasında ise Ostryo-Carpinetum toplumu diye adlandırılan bir yapraklı orman dizisi yer alır.

- 800-1400 m arasında ise önce yapraklı orman formasyonunun ikinci toplumu olan Fagetum ormanları, sonra da iğne yapraklı orman toplumu olan Picetum toplumlari yayılmaktadır.

- 1900-2100 m arasında, bir başka deyişle orman bölgesinin bitiminde, 'Subalpine' geçiş kesimlerinde, zengin bitki çeşitliliğine sahip bir çalı kuşağı ile tekrar karşılaşılır.

Hayvan Çeşitliliği: Yapılan çeşitli araştırmalar ve alandaki gözlemler, havzanın sahip olduğu eşsiz bitkisel ve jeomorfolojik durumun doğal bir sonucu olarak yaban hayvanları yönünden de çok zengin olduğunu ortaya koymaktadır. Bazı araştırmalardan çıkarılabilecek başlıca türler şunlardır: karaca (capreolus capreolus), yaban keçisi (capra aegagrus), dağ keçisi (rupicapra rupicapra), yaban domuzu (sus scrofa), bozayı (ursus arctos), çakal (canis aureus), kurt (canis lupus), tilki (vulpes vulpes), yaban kedisi (felix silvestris), vaşak (lynx lynx), ağaç sansarı (mustela erminea), gelincik (mustela nivalis), su samuru (lutra lutra), alaca sansar (vormela peregusna), karkar (putorius putorius), sincap (sciurus vulgaris), yaban tavşanı (lepus europeus), porsuk (meles meles).

(Kaynak: Doğu Karadeniz'in Doğal Yaşlı Ormanları, Kurdoğlu, O. 1996)

Rize’de doğal yaşam,
günlük insan hareketliliğinin
bir parçasıdır. Avcılık amaçlı
atmaca yetiştiriciliği çok
yaygın bir sosyal faaliyettir.

Foto: R. Kağan Aybudak

ŞENLİKLER FESTİVALLER

Vartavor Şenlikleri:

Çamlıhemşin ilçe sınırları içindeki Amlakit Yaylası, Vartavor Şenlikleri'yle ünlüdür. İnsanların birbirini, bereketi simgeleyen gülsuyuyla ıslatması anlamına gelen Vartavor, geleneksel bağbozumu bayramıdır. Hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı 20 yıl öncesine kadar Temmuz'un ikinci haftasında kutlanan şenlik, bugünlerde Ağustos'un ikinci haftasında yapılmaktadır. Horon, pek tabi ki bu buluşmaların vazgeçilmezlerindendir.

Yayla Şenlikleri:

Rize'de Haziran ayı itibarıyla yaylalara çıkış ve dolayısıyla şenlikler de başlamış olur. Bu yerel festivallerin tarihleri için rehber bölümüne bakınız.

Kardanadam Şenlikleri:

Rize'de kış ayları da şenliksiz geçmez. Doğa Sporları İhtisas Kulübü Derneği tarafından düzenlenen ve 2007 yılından beri geleneksel hale gelen Kardanadam Şenlikleri Şubat ayında yapılıyor. Bu etkinlikte en güzel kardan adam, kayak yapma, halat çek-

me yarışmaları yapılıyor, yerel sanatçıların sahne aldığı konserler düzenleniyor, horon oynanıyor, kar altında mangal yakıp, piknik yapılıyor.

Galer Düzü Boğa Güreşleri.
N40° 55.696' E41° 8.600'

Çamlıhemşin Ayder Kültür Sanat ve Doğa

Festivali: İlçede yaklaşık yirmi yıldır düzenlenen etkinlik Haziran ayında gerçekleşiyor. Festival kapsamında folklor gösterileri, Yöresel Kıyafet Yarışması, Yöresel Çorap Yarışması ve Tulum Çalma Yarışması düzenleniyor. Konser ve film gösterimleri de etkinlik programındaki yerini alıyor. Bu festival kapsamında yöre halkının yoğun ilgisini çeken Galer Düzü Boğa Güreşleri de gerçekleşiyor.

Yukarı Kavron Yaylası'ndan Yürüyüş
N40° 52.887' E 41° 7.897'

Kaçkarlar Zirvesi (3937 m)
N40° 50.127' E41° 9.694'

Zirveye Yürüyüş
N40° 50.556' E41° 9.574'

DOĞA SPORLARI VE ETKİNLİKLERİ

Çamlıhemşin sınırları içinde kalan Kaçkar Dağları Milli Parkı içinde sayısız trekking, dağcılık, jeep safari ve doğa fotoğrafçılığı rotası vardır. Fırtına Deresi, yüksek debisiyle özellikle rafting için ideal parkurlardandır. Ayder Yaylası, son yıllarda daha fazla turisti kendisine çeken bir başlangıç noktası durumundadır.

Fotoğraflar: R. Kağan Aybudak

ÇAYELİ genel bakış

Genel Bilgi

- Çayeli, Rize'nin 19 km doğusunda konumlanır. Doğuda Pazar, güneyde Çamlıhemşin ve İkizdere, batıda Merkez ilçeleri ile komşudur; kuzeyden Karadeniz ile çevrilidir.
- Dar kıyı şeridi ve hemen arkasında yükselen denize paralel sıradağlarıyla tipik bir Doğu Karadeniz sahil ilçesidir. İlçenin büyük bölümü, Doğu Karadeniz Dağları'nın en yüksek kesimini oluşturan Rize dağlarıyla kaplıdır. Güney ucunda yükselti 2000 m'yi aşar.
- Büyükdere Çayı ilçeden geçip

Karadeniz'e kavuşur.

- Ekonomisi tarıma dayalı olan ilçenin başlıca geçim kaynağı çay tarımıdır. Çayeli'nde hem yerleşim, hem de tarım için elverişli tek alan dar kıyı şerididir. Nüfusun büyük çoğunluğu da burada toplanmış durumdadır. Meyvecilik de gelişmiş durumdadır; armut en çok yetiştirilen meyvelerdendir. Dağ köylerinde hayvancılık ön plana çıkar. Topraklarında bakır yataklarına sahip olan ilçede çay fabrikaları, mıcır ve kum fabrikası gibi sanayi kuruluşları da yer alır.

Ahşap köy
konaklarını
ziyaret et!

Ağaran Şelalesi
ve kemer
köprüleri
unutma!

İncesu Marbudam Yaylası
N40° 47.995' E40° 48.163'

Tarihi köy
camilerini
unutma...

Nasıl Gelinir?

Çayeli, Rize il merkezi ve komşu ilçelerle karayolu bağlantısına sahiptir. Rize-Artvin karayolu ilçeden geçer. İl merkezine 18, komşu ilçelerden Pazar'a 19, Hemşin'e 37, Çamlıhemşin'e 51, İkizdere'ye 72 ve Güneysu'ya 22 km mesafededir. Çayeli'nden il merkezine hareket eden halk otobüsü ile ulaşım sağlanabilir.

Ardeşen, Fındıklı ve Hopa gibi komşu ilçelerden Pazar'a giden dolmuşlar da aynı güzergâhtan geçer.

Foto: R. Kağan Aybudak

KÜLTÜR

108 Mimari

DOĞA

111 Genel Bilgi

AKTİVİTE

111 Doğa
Yürüyüşü

MİMARİ

Camiler

Cafer Paşa Camisi:

Rize-Çayeli yolu üzerinde Karadeniz'e hakim konumdadır. Giriş kapısının duvarında bulunan kitabede H.973-M.1566 tarihi yazılıdır. Kare planlı cami zemin üzeri iki katlı olarak kesme taştan inşa edilmiştir. Caminin dış cephesi sonradan renkli taş malzeme ile kaplanmıştır. Pencereleri dikdörtgen formlu giyotin çerçevesi olup çevresinde düzgün siyah taş ile bordür yapılmıştır. İç mekânda kuzey tarafta ahşap mahfil bulunmaktadır. Minber ve vaiz kürsüsü ahşaptandır, mihrabı çinilerle kaplıdır. Yenice Camisi: Yenice Köyü'nde yer alan cami kare planlı olup kesme taştan yapılmıştır. Ahşap sütunlar üzerine oturan mahfili "U" şeklinde harim kısmını dolaşmaktadır. Vaiz kürsüsü ve minber tama-

men ahşap malzemeden yapılmış olup geometrik ve stilize bitkisel motiflerle bezenmiştir. Mihrap taş malzeme ile yapılmıştır. Mihrap nişinin her iki yanında ve üstünde Osmanlıca kitabeleri vardır.

Ormançık Camisi: Rize'de ahşap cami örneği görmek için ziyaret edilmesi gereken yapılardan biridir. Ormançık Köyü'nde Mahmutlu ve Geyik mahalleleri arasında yer alır. Kare planlıdır. Tamamen ahşap malzemeden iki katlı olarak inşa edilmiştir. Alt kat eğitim ve sohbet odası olarak düzenlenmiştir. Şadırvan ve tuvalet sonradan eklenmiştir. Harim kısmı sac kaplı kırma çatı ile örtülmüştür. Caminin giriş kapısı stilize edilmiş bitkisel motiflerle bezenmiştir. Ahşap sütunlar üzerine oturan mahfil harim kısmını "U" şeklinde dolaşmaktadır.

Yenice Camisi
N40°55.327 E40°47.324

Mahfilde de geometrik ve stilize edilmiş bitkisel süslemeler yer almaktadır. Tamamen ahşap malzeme ile yapılan minberin aynalık kısmı künde-kari tekniğinde birbirine geçme parçalardan oluşmaktadır. Vaiz kürsüsü ve mihrap ahşaptan yapılmıştır. Ancak mihrap bütün bir kütüğün oyulması ile yapılarak çevresi bitkisel bordürlerle süslenmiştir.

Kesmetaş Köyü Camisi: İki katlı olarak yapılmıştır. Beden duvarları kesme taştan yapılmış olup, üzeri sıvalıdır. Süslemeleriyle ilgi çekici bir yapıdır. Mahfil dört ahşap paye üzerine oturmuştur. Ortasında yarım daire şeklinde köşkü mevcuttur. Mihrap ise kesme taştan yapılmıştır. Kenarlarında paye görüntüsü verilmiş sütunceler mevcuttur.

Mihrap nişi kademeli olarak verilmiştir. Minber ahşap olarak yapılmıştır. Girişi oldukça sadedir. Alınlık silmelidir. Alınlığın üzerinde ajur tekniğinde yapılmış bir süsleme vardır. Bu süslemenin altında rozetler, ortada "S" motiflerinden oluşan bir süsleme sırası, en üstte ise güneş motifi yer almaktadır. Aynalığın ortasında da kabartma olarak yapılmış geometrik ve bitkisel desenli bir madalyon vardır. Mihrap aynalığındaki madalyon süsleme tavanda da görülür. Vaiz kürsüsünün üzeri panolara bölünerek her panoya geometrik ve bitkisel süslemeli desenler yapılmıştır. Pencereler içten kemerli dıştan ise taş bordürlü yapılmıştır. Cami içindeki kalem işi süslemeler de sonradan yapılmıştır. **Yavuzlar Köyü Camisi** iki katlıdır. Beden duvarları kesme taştan yapılmıştır. Girişte alt kısmı şadırvan olarak kullanılan iki katlı kullanım mekânı vardır. Alt

Foto: Ufuk Çağlar

Ormancık Camisi
N40°56.024' E40°48.215'

katta dersane olarak kullanılan bir bölüm bulunur. Üst kat ise asıl ibadet mekânı olarak kullanılmaktadır. "U" şeklinde yapılmış olan mahfil süslemesizdir. Kesme taştan yapılan mihrabın iki yanında üstünde vazo tasvirlerinin bulunduğu sütunceler bulunmaktadır. Mihrap nişi kademeli olarak verilmiştir. Mihrap alınlığında kıvrık dallardan oluşan süslemenin iki yanında kitabeler bulunmaktadır. Soldaki kitabede "Muhammed Resulullah sene 1321", sağdaki kitabede ise "La ilahe illallah sene 1300" yazmaktadır. Bu kitabeler muhtemelen onarım kitabeleridir. Minberin giriş kapısının sövelerinde bitkisel

desenli bordürler vardır. Kapı alınlığında geometrik ve bitkisel bordürlü ajur tekniğinde yapılmış süsleme bulunmaktadır. Gövdesinde yine geometrik ve bitkisel desenli bir madalyon vardır. Madalyonun üst kısmında verevinde yelkenli tasvir edilmiştir. Minber köşkünün alt kemer kenarında "Sene 1327" tarihi yazılıdır. Caminin doğusunda duvarda bir kitabe mevcuttur. Bu kitabeye göre cami ilk olarak H.1276-M.1860 tarihinde inşa edilmiştir.

Medreseler

Çukurluhoca Medresesi: Çukurluhoca Köyü'nde yer almaktadır. İki katlıdır. Alt kat kesme taştan, üst kat ise ahşaptandır. Üst örtüsü kırma çatıdır.

Çirmaniman Yaylası
N40° 47.209' 40° E46.161'

ÇAYELİ kültür I doğa

Osman Sipahi Naylası
N41°04.640' E40°50.094'

Alt katta çok sayıda pencere kullanılmıştır. Küçük boyutlu bu pencereler ahşap kapalıdır. Üst kat alt katta bulunan dört taş paye üzerine oturtulmuştur. Aralarda iki ahşap sütun destek olarak kullanılmıştır. Kalın hatıllar arasında kalaslar kullanılarak tavan oluşturulmuştur. Duvarlarda her iki yanda beşer adet olmak üzere yuvarlak kemerli ocaklar vardır. Ocakların sayısının fazla olması bu katın aşhane olarak kullanıldığını göstermektedir. Ocakların üst sırasında ise pencereler mevcuttur. Üst kat tamamen ahşaptan yapılmıştır. Giydirme tekniği kullanılmıştır. Koridorun sonunda alt kata inışı sağlayan ahşap merdivenler yer almaktadır. Orjinalinde bulunmayan bu merdivenler sonradan bu kısma eklenmiştir. Sınıf kapıları iki kanatlı olarak yapılmıştır. Duvarlar arasında dikmeler arası birbirine geçmeli yatay kalaslar kullanılmıştır. İkinci kat pencereleri giyotin tarzlıdır.

Naylalar

Osman Sipahi Evi Naylası: Yavuzlar Köyü'nde Osman Sipahi Evi'nin naylası olarak kullanılmaktadır. İki katlı ve ahşaptır. Dört adet kare taş sütun üzerine oturtulmuştur. Sütunları üst kısımları tıraşlanarak yuvarlatılmıştır. Sütunların üzerine fare ve benzeri hayvanların girmesini engellemek için yuvarlak taş tekerlekler yerleştirilmiştir. Üç cephesinde de balkon vardır. Nayla tabanının bir kısmı ızgara olarak yapılmıştır. Üst kattaki pencereler de ızgaralıdır. Girişi kuzeybatıdadır. Merdiveni seyyardır. Ahşap bir direk üzerine basamak oyularak merdiven yapılmıştır.

Çukurluhoca Medresesi
N40°56.693' E40°46.371'

Köprüler

Kaptanpaşa Köprüsü: Çayeli-Kaptanpaşa yolundan yaklaşık 20 km mesafede bulunan köprü, Yeşiltepe köy yolu ayrımında yer almaktadır. Doğu-batı doğrultusunda uzanan köprü yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemerli düzgün kesme taş, diğer kısımları ise moloz taştan yapılmıştır. Yöredeki diğer köprülere göre daha yüksektir. Köprü ayakları ana kaya üzerine oturtulmuştur.

Kaptanpaşa Köprüsü
N40° 58.007' E40° 47.673'

Foto: Murat Topal

Aşıklar 1 Köprüsü
N41°05.278' E40°44.728'

Çukurluhoca Köyü Köprüsü
N40° 56.700' E40° 46.362'

Çukurlu Hoca Köyü Köprüsü: Çukurlu Hoca Köyü'nde yer almaktadır. Çukurlu Hoca Köyü Camisi ile lojmanın yanındadır. Babik Deresi ile Senöz Deresi'nin birleştiği kısmın 50 m yukarısında Babik Deresi üzerindedir. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan köprü, yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemerli düzgün kesme taş, diğer kısımları ise moloz taştan yapılmıştır. Kemer ayakları ana kaya üzerine oturtulmuştur. Üst kısmı düz olup taş döşelidir.

Eğnaçor Yaylası
N40° 46.957' E40° 47.087'

DOĞA

Kıyıya paralel dağları bölerek denizlere ulaşan derelerin oluşturduğu küçük-küçük çayların hepsi görülmeye değerdir. Ağaran Şelalesi, düşüş yükseklikleri ve ilkbaharda kabaran suları ile birer doğa harikası durumundadır. İlçe merkezine 7 km uzaklıktaki Kuspa, 6 km uzaklıktaki Musadağı ve 20 km uzaklıktaki Malipo Tepeleri piknik yapmak için ideal alanlardır. Sahilde, Kanlıdere Mevkisi'nde, 150-200 m uzunluğunda doğal kumsal bulunur.

aktivite

Doğa Yürüyüşü: Sınırları içinde, birbirinden güzel pek çok yaylası olan Çayeli ilçesinde yayla yürüyüşlerine katılmak veya kendi rotanızı çizerek bu yürüyüşleri gerçekleştirmek kaçırmanız gereken aktivitelerdendir. Karadeniz'e özgü yaşam tarzı, kültürü ve mutfağı ile bu yaylalar size yeni keşifler ve deneyimler de sunacaktır.

Kaçkar Dağları'nın uzantılarına yaslanan Eğnaçor ve Çırmanman yaylaları Çayeli'nde yer alan yaylalardır. Tahpur Yaylası, yörenin en yüksek tepesi olan Verçenik'i ve tüm Kaçkarlar'ı izlemek için en ideal noktalardandır. Ambarlı Yaylası'ndan Gelin Kayası'nı seyretmenin keyfi de ayrıdır, aklınızda bulunmasında fayda var.

DEREPAZARI genel bakış

Genel Bilgi

- Batısında İyidere, kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Merkez ilçesi ve güneyinde İkizdere ile çevrilidir.
- Karadeniz iklim koşulları ilçe için de geçerlidir; ılık ve bol yağışlıdır. Yıllık ortalama sıcaklık 14-15°C'dir.
- Ekonomisi çay üretimine dayalı ilçede çay fabrikaları bulunur.

Özellikle Mayıs-Ekim ayları arasında mevsimlik işçileri ilçenin çay tarlalarında görmek mümkündür. İklim çaylık alanlar için hayli uygunsa da küçük çaplı mısır, fasulye, yaprak lahanası, portakal ve mandalina yetiştiriciliği de yapılmaktadır.

- Yöre halkı kendi ihtiyacını karşılayacak düzeyde balıkçılık da yapmaktadır.

Hamsi başta olmak üzere mezzit ve istavrit de avlanır.

- Der pazarı 1949 yılında Merkez ilçesine bucak iken, 1954'te belediye teşkilatı kurulmuştur. 1990 yılında ise ilçe statüsüne yükselmiştir.

- İlçe şirin görünümü, sahile olan yakınlığı ve çay tarlalarındaki geleneksel yaşamıyla görülmeye değerdir.

Çıtır pide
yemek için
bir mola ver!

Rize Gezi Rehberi 113

FINDIKLI genel bakış

KÜLTÜR

116 Mimari

118 Tarihi Yapılar

DOĞA

118 Yaylalar

Genel Bilgi

• Findıklı, Rize'nin 60 km doğusunda yer alan bir sahil ilçesidir. Doğusunda Arhavi, batısında Ardeşen, güneyinde Yusufeli ilçeleri ve kuzeyinde ise Karadeniz ile çevrilidir.

• 13 km kıyı şeridi vardır. Kıyıda çok az olan düzlük alanlar Kaçkarlar'a doğru tepeler ve dağlar şeklinde yükselir. Vadiler arasında yer yer düzlükler mevcuttur. İlçe topraklarını Sümer, Arılı, Yeşildere ve Çağlayan derelerinin etrafındaki vadiler oluşturur. Bu dereler boyunca otlaklar ve yaylalar bulunur. Kaçkar eteklerine doğru yükseldikçe daimi kar sınırları ile karşılaşılır.

Dolmataş köy konaklarını görmelisin...

Yaylalarda kendi keşif rotanı planla...

Çağlayan Köyü
N41°15.517 E41°11.861

- Tipik Karadeniz arazi yapısı ve iklimine sahip olan Fındıklı'da yılın 6 ayı kapalı, 4 ayı çok bulutlu ve yılın yarısı yağışlı geçmektedir. Yıllık yağış miktarı 2500'den 3000 mm'ye çıkmakta olup, en yüksek nem oranı %95, en düşük nem oranı %40 civarındır. En yüksek sıcaklık 30°C, en düşüğü ise 4°C civarındadır.

- Yöre halkının bölge şartlarına göre geçim kaynağı, başta çay ve fındık olmak üzere kısmen narenciye, meyvecilik, su ürünleri, arıcılık ve hayvancılıktır. İlçe

sınırları içinde çok sayıda çay fabrikası bulunur. Son yıllarda yeni bir ürün olan kivi'nin üretimi alternatif ürün olarak yaygınlaşmaktadır.

- Eski ismi Viçe'dir. 1953'te ilçe olan Fındıklı'nın belediyesi 1948'de kurulmuştur. 11 Haziran 1947 tarihinde çıkarılan 5071 sayılı yasa ile Viçe bucak olmaktan çıkartılıp ilçe haline gelmiştir, 27 Kasım 1953 yılında çıkan 6190 sayılı kanun ile Artvin ilinden alınıp Rize iline bağlanmıştır.

Nasıl Gelinir?

Rize-Artvin sahil yolu ilçeden geçer. Rize kent merkezinden hareket eden dolmuşlar ve anayol güzergâhıyla Artvin'e devam eden şehirlerarası otobüslerle ulaşılabilir. Detaylı bilgi için rehberimizin yetkili seyahat acenteleri kısmındaki telefon numaralarını arayabilirsiniz.

FINDIKLI kültür

Dr. Kazım Okman Evi
N41° 15.678' E41° 11.832'

Ali Hacıoğlu Evi
N41° 15.678' E41° 11.832'

Vural Özkaya Evi
N41° 15.176' E41° 14.756'

Besim Tatar Evi
N41° 12.138' E41° 11.086'

MİMARİ

İlçedeki evler genellikle bodrum kat üzeri zemin kat olarak inşa edilmiş; bodrum kat ahır zemin kat yaşam alanı olarak düşünülmüştür. Yapı sistemleri de genelde ahşap karkas arası taş dolgudur. Temeller moloz taş örgülüldür.

Şevket Ataç Evi: Yapı sistemi ve malzemesi ahşap arası taş dolgudur. Temeli moloz taştandır. Pencere aralarında, pencere üst kotu ile tavan arasında kalan bölümlerinde kalem işi bezemelere

sahiptir. Pencere aralarında lale motifleri, tavan aralarında İstanbul manzaraları tasvir edilmiştir. Yapı; gerek mimarisi gerekse taş, ahşap ve kalem işi süsleme unsurlarıyla önemli bir yöresel eserdir.

Dr. Kazım Okman Evi: Yapıda bolca pencere açıklığına yer verilmiştir. Bu pencereler ahşap kasalı giyotin tarzıdır. Yörenin en nitelikli yapılarından biri olan konut, mimari özellikleriyle Çağlayan yöresindeki diğer evlerle benzerlik göstermektedir.

Cengiz Okman Evi
N41° 15.825' E41° 8.854'

Hasan Basri Orhon Evi
N41° 15.953' E41° 14.307'

Ali Rıza Şişman Evi
N41° 13.154' E41° 11.987'

Ali Hacaloğlu Evi: Yapı sistemi ve malzemesi ahşap karkas arası blok taş dolgudur. Temeli ise moloz taş örgüdür. Semer çatılı geniş saçaklı yapının üzeri alaturka kiremitle kaplıdır. Yapı, 50 cm kalınlığında moloz taşla yapılan temel duvarının yükselmesiyle oluşturulan bodrum katına sahiptir.

Vural Özkaya Evi: Evin en büyük farklılığı ön cephede sofanın çıkmalı olmasıdır. Çıkma, çatıda üçgen alınlıklı son bulur. Yapı sistemi ve malzemesi ahşap karkas arası blok taş dolgudur. Temel

ise moloz taş örgülüdür. Cephede de pencere, kapı ve havalandırma açıklıkları vardır. Pencereler ayrırk nizamda dikdörtgen formda düz ahşap kasalı giyotin sistemlidir. İç mimari elemanlar tamamen ahşaptır. (Aslandere Köyü)

İhsan Oktay Evi: Ev, bodrum üzeri zemin kat olarak inşa edilmiştir. Bodrum kat ahır, zemin kat ise asıl yaşama alanı olarak düşünülmüştür. Yapı sistemi ve malzemesi ahşap karkas arası blok taş dolgudur. Temeli ise moloz taş örgülüdür.

Hasan Basri Orhon Evi: Orta sofalı plan şemasına sahiptir. Yapı, özgün plan ve mimari özelliklerini koruması bakımından görülmeye değer bir örnektir. İç mimari elemanları tamamen ahşaptır. İç mekân bölmeleri cephede çok açık gözlenmektedir. **Besim Tatar Evi:** Orta sofalı plan tarzındadır. Semer çatılı, geniş saçaklı çatısı

İhsan Oktay Evi
N41° 15.678' E41° 11.832'

FINDIKLI kültür

Meyveli Köyü Camisi
N41°12.513' E41°09.096'

alaturka kiremitle kapatılmıştır. Konut, yörenin en eski yapılarıdandır. İç mimari elemanları tamamen ahşaptır. Girişte yer alan mutfak, yapının en önemli mekanlarından biridir. Mutfak bölümü yapının dağılım noktasını oluşturan birimdir. Sofa ve diğer odaların bu mekâna açılması, mutfakın yemek pişirme eylemi dışında çok amaçlı bir mekân niteliği taşıdığını göstermektedir.

Ayrıca bacası da nitelikli bir yapı elemanıdır. Odalarda alınlığı taş malzemeden yapılmış şömineler bulunmaktadır. Şömine alınlıklarında geometrik bezemeler mevcuttur. (Gürsu Köyü)

TARİHİ YAPILAR

Camiler

Meyveli Köyü Camisi:

Meyveli Köyü'nde Orta Mahalle'de yer almaktadır. Mustafa Bin Alişan tarafından iki katlı olarak

yaptırılmıştır. Bölgenin tipik ahşap yığma camilerindendir. Bodrum kat medrese olarak kullanılmıştır. Süsleme bakımından minber aynalığı, mahfil köşkü ve korkulukları zengindir.

aktivite

Doğa Yürüyüşü: Fındıklı'nın coğrafi yapısı trekking için uygun parkurlar sunar.

Doğa Fotoğrafçılığı: Yürüyüşlerinizde yanınıza fotoğraf makinenizi almayı unutmayınız. Yaylalar ve dereler arasında her mevsim farklı kareler yakalamanız an meselesi!

doğa

Yaylalar: İki dere yatağının arasında kurulu olan Fındıklı'da derelerin oluşturduğu vadi sistemleri ve yaylalar güzel doğa manzaraları ortaya çıkarır. Çağlayan Vadisi'nde Gürcü Duzi (Gürcü Düzü) olarak bilinen mevkiden yukarılara doğru Çatak, Çamlık yaylalarına ulaşılabilir. Aralı ve Sulak dereleri boyunca da pek çok yayla bulunur.

Minber üzerinde geometrik, korkuluklar üzerinde ise halat örgü ve yatay palmet dizilerinden meydana gelen süsleme unsurları görülmektedir. Ayrıca sütun başlıkları üzerinde "Mühr-ü Süleyman" motifine de yer verilmiştir.

Köprüler

Çağlayan Köprüsü:

Findıklı'ya yaklaşık 10 km mesafede Çağlayan Köyü'nde yer alır. Doğubatı yönündedir. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Korkulukları ve kemeri kes-

me taştan, diğer kısımları ise yığma moloz taştan inşa edilmiştir.

Gürsu Köyü Köprüsü:

Findıklı'ya yaklaşık 6 km mesafede, Yaylaclar

Mevkii'nde yer almaktadır. Küçük Dere üzerindedir. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemeri kesme taştan diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir.

Aslandere Köprüsü
N41°15.059' E41°14.947'

Çağlayan Köprüsü
N41°15.394' E41°13.855'

KÜLTÜR

122 Tarihi Yapılar

AKTİVİTE

123 Doğa Yürüyüşü
Kültür Turizmi

Genel Bilgi

- Doğuda Çayeli, batıda İkizdere, kuzeyde Merkez ve güneyde Erzurum iliyle çevrilidir. Karos Dağı'nın güneyinde, Kibledağı ve Ayane tepelerinin eteğinde kurulmuştur.
- İlçede yükseklikleri 2000 m'nin altında kalan birçok tepe mevcuttur. En yüksek tepesi Kibledağı'dır. Engabeli bir arazi yapısına sahiptir. Arazinin tümü bitki örtüsü ile kaplıdır. Düzlük denebilecek arazi hemen hemen yok gibidir.
- Vadi aralarından büyük küçük çok sayıda dere akmaktadır. Ballidere, İslahiye, Kibledağı ve Gür-gen dereleri ilçe merkezi civarlarında birleşerek

Ağustosta yayla
şenliklerine
katıl...

Handüzü Yaylası

N40° 52.881' E40° 39.147'

Foto: Güneysu Kaymakamlığı Arşivi

Potomya Çayı'nı meydana getirirler.

- Dört mevsim ılıman ve yağışlı bir iklime sahiptir.
- Eski adı Potomya'dır. İlçenin, Taşlıdere Havzası'nın iki önemli kolu olan Salarha Deresi ile Potomya Deresi arasında kaldığı için bu ismi aldığı bilinmektedir. 1942 yılına kadar Rize'ye bağlı köy olarak yönetilmiş, 1942 yılında bucak merkeziyken, 1987 yılında ilçe olarak yapılandırılmış ve 1988 yılında ilçe statüsüne kavuşmuştur.

- Güneysu halkının temel geçim kaynağını tarım ve tarıma dayalı sanayi oluşturur. Başlıca tarım ürünü çaydır. Son yıllarda çaya alternatif olarak kivi de yetiştirilmeye başlanmıştır. Yüksek kesimlerde hayvancılık yapılır. İlçede çok sayıda fabrika da bulunur.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın doğduğu ilçedir. Yaşamış olduğu ev, ilçe merkezinde bulunmaktadır.

Sisli ormanların
keyfine var...

Bir gününü
ilicalara ayır

Foto: Adnan Er

Nasıl Gelinir?

Güneysu, Rize merkeze 15 km, Çayeli'ne 22 km uzaklıkta bulunuyor. Rize-Güneysu arasında karşılıklı olarak hareket eden minibüslerle ulaşım sağlayabilirsiniz.

GÜNEYSU kültür | aktivite

TARİHİ YAPILAR

Camiler

Kibledağı Köyü (Ilıca)

Camisi: Cami 1974 yılında önceki yerinden taşınmıştır. İki katlıdır. Giriş söveleriyle birlikte ahşaptan yapılmıştır. Süslemeleriyle ilgi çekici örneklerdendir. İki kanatlı olan giriş kapısının üzerinde ise her kanatta olmak

üzere örgü deseni vardır. Girişin üzerinde "La ilahe illallah Muhammed Resulullah" yazısı ve "H.1279" tarihi okunan bir kitabe bulunmaktadır.

Köprüler

Gürgen (Kangeldibi)

Köyü Köprüsü: Güneysu ilçe merkezine 4-5 km mesafede, Gürgen

Köyü, Kangeldibi Tepe Mahallesi mevkisinde yer alır. Köprü, kuzey-güney doğrultusunda yapılmıştır. Kangal Deresi üzerine kurulmuş durumdadır. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemerini kesme taştan, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir. Halen kullanılmaktadır.

Foto: Adnan Er

Gürgen (Kangeldibi) Köprüsü
N40° 57.124' E40° 39.516'

Foto: Aytekin Kallender

Katarakte Şelalesi

Foto: R. Kağan Aybudağ

Handüzü Yaylası
N40° 52.881' E40° 39.147'

Doğa Yürüyüşü: İlçe merkezinden 16 km uzaklıkta bulunan Han Düzü Yaylası yaz aylarında dağ ve yaylacılık turizmiyle ilgilenenler tarafından sıkça ziyaret edilmektedir. Her yıl düzenli olarak Ağustos ayı içerisinde yayla şenlikleri düzenlenmektedir. Bu yaylada konaklama tesisleri olmadığından, yayla daha çok günübirlik ziyaret edilmektedir. Yolları düzgün olup her çeşit vasıta ile ulaşılabilir.

Aytekin Kalender

Kibledağı Camisi
N40° 56.862' E40° 36.666'

Kamboz Yaylası
N40° 53.442' E40° 42.599'

Kültür Turizmi: Güneysu, tipik köy yaşamını merak edenler için bazı adresler sunar: Arnağut, Kilavun, Baltalık ve Terzi adlarındaki dört ırmağı ve Karagöl deresiyle Yeşilköy; bazen iki ay süren sisli manzaralara sahne olan bir adrestir. Üç adet çalışır değirmeni ve Katarakte Gölü'ndeki tatlı su balıklarıyla Tepebaşı Köyü; Kanboz ve Ada camileri gibi ahşap yığma cami örneklerinin halen ayakta olduğu Islahiye Köyü, turistik noktalar olmamakla beraber, kültür meraklılarının ilgisini çekebilecek Güneysu köyleri arasındadır.

Kibledağı Mesire Yeri ve Kent Ormanı
N40° 56.862' E40° 36.666'

Kesfedilmemiş
yaylalara
yürü!!

Genel Bilgi

- Hemşin, Rize'nin en eski yerleşim yerlerinden olup nispeten yeni bir ilçesidir. Kuzeyinde Pazar, batısında Çayeli ve Kaptanpaşa, güneyinde Çamlıhemşin yaylaları ile komşudur.
- Denizden 18 km içeride konumlanır. Rize kent merkezine 57 km uzaklıktadır.
- İlçe merkezi, Doğu Karadeniz Dağları'nın yüksek bir yamacında kurulmuştur.
- İlçe toprakları dağlıktır. Dağlar, akarsu vadileriyle parçalanmıştır.
- Hemşin, ılıman kuşağın yüksek

enlem iklim tipine girmektedir. Her mevsimi yağışlı, yazları serin, kışları ılıktır.

- 1991 itibarıyla Hemşin ilçe olmuştur.
- İlçede yetiştirilen belli başlı ürünler mısır, fasulye, karalahana, patates ve çaydır. Son zamanlarda kivi üretimi de ilçe halkının özel çabasıyla gelişmeye başlamıştır. Hayvancılık gelişmiş durumdadır. İlçede arıcılık da önemli bir gelir kaynağıdır. Akarsular, yaylalardaki küçük göletler ve suni alabalık tesisleri üzerinden balıkçılık da yapılmaktadır.

Nasıl Gelinir?

Hafta içi her gün, Hemşin Belediyesi'nin düzenlediği otobüs seferleriyle Pazar-Hemşin arasında ulaşım sağlayabilirsiniz. Yaz aylarında yaylalara da minibüslerle ulaşım mümkün.

KÜLTÜR

126 Tarihi Yapılar

Onlarca tarihi
kemer köprü
var..

Foto: Dursun Ali Akpınar

Bilenköy Camisi

Bilenköy Camisi

TARİHİ YAPILAR

Camiler

Bilenköy Camisi: Mimari ve süsleme özellikleri bakımından yöredeki diğer ahşap camilere benzerliği nedeniyle 18. yüzyılda yapıldığı tahmin edilmektedir. İki katlı olan yapının alt katı kesme taştan üst katı ise ahşaptan yapılmıştır. Caminin giriş kapısı, minber, mahfil ve balkonlardaki ahşap süslemeler camide dikkat çeken unsurlardır.

Hacı Balta Camisi: Giriş kapısının üzerindeki inşa kitabesine göre cami H.1206 yılında, dikdörtgen planlı olarak kesme taştan yapılmıştır. Ahşap

sütunlar üzerine oturan mahfil geometrik ve stilize edilmiş bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Yaltkaya Ali Çelebi

Camisi: Yaltkaya

Köyü'nde yer almaktadır. Papager Camisi olarak da bilinmektedir. Kuzeyde bulunan giriş düzgün blok taşlardan yapılmış olup silmelidir. Kapısı ise ahşaptan yapılmıştır. İki kanatlı olarak yapılan kapı üç panoya ayrılmıştır. Her panoda geometrik ve bitkisel desenli motiflerden oluşan bezemeler görülmektedir. Biri Türkçe olmak üzere iki kitabe mevcuttur. Osmanlıca kitabe iki bölüm halinde beş satır olarak düzenlenmiştir. Yazılar kazıma tekniği ile yazılmış olup üzerleri siyah boya ile boyanmıştır. En altta ise H.1324 tarihi okunmaktadır. Yuvarlak kemerlidir. Kapısı ise ahşaptır. İki kanatlı olan kapı dört panoya ayrılmış, her panoda geometrik ve bitkisel süslemelere yer verilmiş-

tir. Girişin üzerinde Türkçe olarak 1898 tarihi yer almaktadır.

Köprüler

Ortaköy Köyü Köprüsü:

Ortaköy yolunun birinci kilometresinde yer almaktadır. Basık yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Kemerini kesme taştan, diğer kısımlar ise moloz taşlardır. Korkulukları

Ortaköy/Hemşin

bulunmaktadır. Köprü ayakları kaideler üzerine oturtulmuştur ve her iki tarafının iç yüzünde ikişer tane niş mevcuttur.

Levent Köprüsü: Pazar-Hemşin yolu üzerinde Hemşin ilçe merkezine 1 km mesafedir Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür. Köprü'nün kemeri ve korkulukları kesme taştan, diğer kısımları moloz taştan inşa edilmiştir. Köprü ayaklarının iç yüzünde nişler mevcuttur.

Başkaya-Yaltkaya Köprüsü
N41°04.064' E40°53.594'

Levent Köprüsü
N41°04.273' E40°53.234'

Ortaköy Köprüsü
N41°02.416' E40°54.182'

Foto: Dursun Ali Akpınar

İKİZDERE genel bakış

Foto: Mehmet Ali Ak

Genel Bilgi

- İkizdere ilçe merkezi, yüksekliği 2000 m'yi bulan sarp ve yüksek Rize dağlarının birleştiği derin vadide kuruludur. Karşılıklı birbirine bakan iki dağın ortasında Çamlık Deresi ile Cibil Deresi'nin birleştiği yerde kurulan ilçe, "iki dere" anlamında kullanılan İkizdere adını almıştır.
- Bitki örtüsünün büyük kısmını kaplayan ormanlarında iğne yapraklı ağaçlar, kızılğaç, gürgen, meşe, kestane, ladin, köknar ağaçlar bulunur.
- Tipik Karadeniz iklimi ilçede de hüküm sürer, her mevsim yağışlıdır.
- 1933 yılına kadar ismi Kura-i Seba olarak bilinen ilçe bu tarihten sonra bucak merkezi olarak İkizdere adını almıştır. 1954'te ilçe olan İkizdere'nin belediyesi 1952'de kurulmuştur.
- Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri çay ve patates olup, ayrıca az miktarda mısır, armut, fındık ve kivi yetiştirilir. Yaylacılık metoduyla sığır ve koyun beslenir. Arıcılık gelişmiştir, Anzer balı meşhurdur. Bu balın üretiminin yapıldığı Anzer Yaylası; Çamlık Mesiresi, Çağırnkaya ve Ovit sınırları içinde yer alır.

KÜLTÜR
130 Mimari

DOĞA
136 Turizm Merkezleri

Şifalı balın yurdu
Anzer ve Ilıca Köy
Kaplıcaları burada...

Burada kuş
gözlemi yapılıyor.

Ahşap köy
camilerini
görmelisin...

Sivrikaya Yaylası
N40° 40.806' E40° 42.230'

Nasıl Gelinir?

Rize kent merkezinden hareket eden dolmuşlar ve anayol güzergâhıyla Trabzon'a devam eden şehirlerarası otobüslerle ulaşılabilir. Detaylı bilgi için rehberimizin yetkili seyahat acenteleri kısmındaki telefon numaralarını arayabilirsiniz. Rize-Erzurum karayolu ilçeden geçer. İkizdere il merkezine 56 km mesafededir.

MİMARİ

Camiler

İnce el işçiliği gerektiren ahşap oyma çalışmalarıyla bezeli ve hâlâ günlük kullanımda olan ahşap camiler İkizdere'nin en önemli ziyaret noktalarındandır. İlçe merkezine çok yakın konumları sayesinde hemen her ziyaretçinin rahatlıkla ulaşabileceği mesafededirler.

Hacı Şeyh Camisi
ahşap kapı işlemesi.
N40°49.520' E40°28.435'

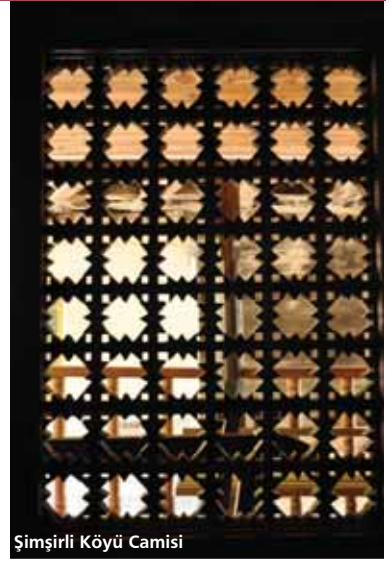
Güneyce Hacı Şeyh Camisi:

Güneyce beldesindeki cami, H.1304- M.1887 tarihinde inşa edilmiştir. Ahşap süsleme açısından hayli zengin bir örnektir.

Hacı Şeyh Camisi:

Harim giriş kapısındaki kitabede 1304 tarihi ve "Bilal Usta" adı yazılıdır. Alt kat taştan, üst kat ise ahşaptan yapılmıştır. Dikdörtgen formulu pencereler ahşap korkuluklarla kapatılmıştır. Minber, mihrap ve vaiz kürsüsü tamamen ahşaptan yapılmıştır. Güney cephesinde dıştan görülen ve dikkat çekici mihrap, bütün bir kütüğün oyulmasıyla elde edilmiştir. Minberi giriş kapısına bitişiktir. Alt kısmında mührüleyman bulunan ejderha motifi yer almaktadır.

Şimşirli Camisi: Alt kat kesme taştan üst kat ise ahşaptan yapılmıştır. Giriş kapısının çevresinde lale motifleri ile bezenmiş bordür vardır. Ahşaptan yapılan minberin aynalık kısmında panolar içinde lale motifi ağırlıklı bitkisel motifler yer almaktadır. Minber kapısı ile minber korkuluğunu birbirine bağlayan bölümlerde de

Şimşirli Köyü Camisi

ajur tekniği ile yapılmış mührüleyman motiflerine rastlanmaktadır. Yine lale motifi ağırlıklı bitkisel motiflerin yer aldığı bordürün çevrelediği mihrap ise tamamen ahşaptan yapılmıştır.

Köprüler

Papes Köprüsü:

İkizdere'de Cimil Deresi üzerinde yer alır. Doğu-batı yönünde uzanır. Sivri kemerli ve tek gözlüdür. Köprünün kemeri düzgün kesme taş, diğer kısımları ise moloz taştan yapılmıştır.

Sivrikaya Evleri
N40° 40.806' E40° 42.230'

Güneyce Köprüsü
N40°49.312' E40°28.591'

Şimşirli Köyü Camisi
N40°48.496' E40°29.120'

Şimşirli Köyü Camisi

Şimşirli Köyü Camisi

Foto: Adnan Er

Foto: R. Kağan Aybudak

Dereköy Köprüsü:

Dereköy yolunu İkizdere yoluna bağlamaktadır. Basık sivri kemerli ve tek gözlüdür. Köprünün kemeri

düzgün kesme taş, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir.

Güneyce Köprüsü: Güneyce Beldesi'nde yer

alır. Doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Köprü basık kemerli ve tek gözlüdür. Kemer kısmı ve korkulukları kesme taş, diğer kısım-

Göller Bölgesi, Yedigöl Mevkisi
N40° 38.758' E40° 53.074'

ları ise moloz taştan inşa edilmiştir.

Yaylalar

İkizdere vadi sistemleri, dereleri, yaylaları ve termal kaynaklarıyla

Yedigöller Bölgesi

İdari olarak Erzurum sınırlarına dahil bir kısmı olmasına rağmen, turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve lojistik olanaklar bakımından Rize'den ulaşılabilen turistik destinasyonlardan en önemlisidir.

İKİZDERE doğa

doğa turizminin önemli noktalarındandır. İlçedeki başlıca yaylalar: Vaşa, Çağırankaya, Ovit, Çiçekli, Varda, Gölyayla, Cimil, Anzer, Faso, Homeze, Cencebay, Tozköy, Diktaş, Kuruyatak ve Arçevit'dir. Yeşilin bütün yoğunluğuyla hakim olduğu İkizdere yaylalarında her yıl yaz aylarında yöresel şenlikler düzenlenmektedir. Etkinliklerin tam ve güncel listesi için rehber sayfalarımızdaki Festival-ler çizelgesini inceleyiniz.

Cimil Şelalesi
N40° 44.723' E40° 42.254'

Foto: R. Kağan Aybudağ

Foto: Murat Genç

Termal Turizm

Villaları ve lüks bir dağ oteli olarak ayrı konaklama seçenekleri sunan termal tesis, Cimil Deresi yanında kuruludur.

108 standart oda, 8 modern suit, 8 klasik suit, 4 bağlantılı aile odası ve 10 apart oda olmak üzere 148 oda ve 350 yatak kapasitesine sahiptir. Tesisteki kaplıca suyunun, romatizmal rahatsızlıklara, bel ağrısı, eklem ve yumuşak doku rahatsızlıklarına, burkulmalara iyi geldiği söylenmektedir.

İKİZDERE doğa I aktivite

Anzer'de Arıcılık
N40° 35.466' E40° 31.036'

İkizdere Anzer Yaylası Turizm

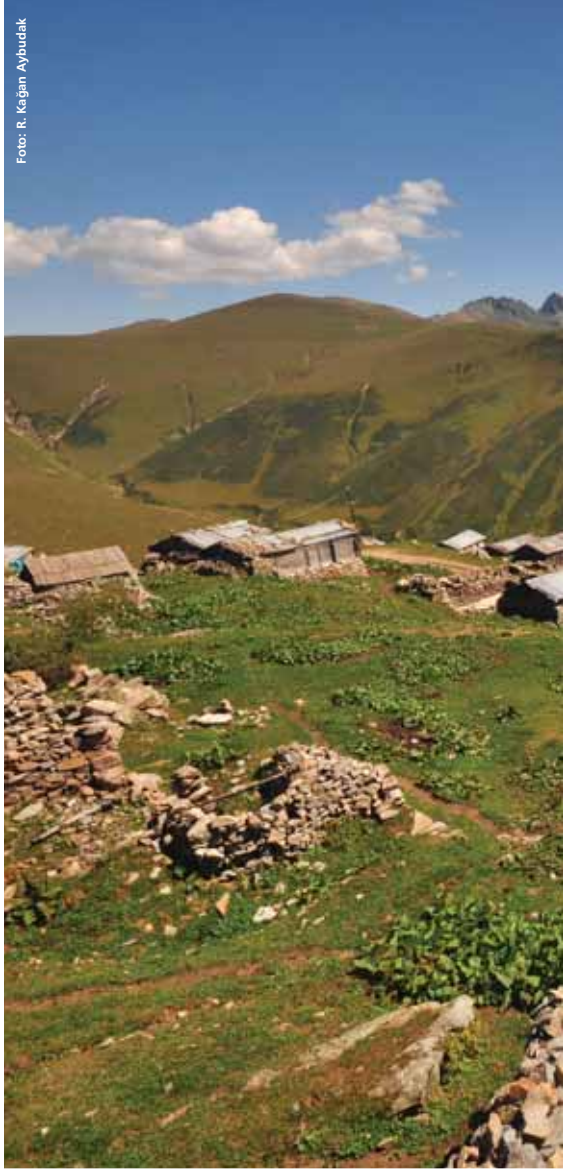
Merkezi: Kent merkezine 85 km mesafede 2300 m yükseltide yer alan Anzer Turizm Merkezi'ne İkizdere ilçesi üzerinden ulaşım sağlanır. Ballıköy adı ile de anılan Anzer bir taraftan Çoruh Nehri ve Bayburt'a diğer taraftan Trabzon-Uzungöl Turizm Merkezi'ne bağlıdır. Bir geçiş bölgesi'nde olmasının getirdiği kültürel etkilerin yanı sıra Meles, Petran, Kabahor, Garzavan yaylaları ile çevrili olması ayrıca ilin önemli yükseltilerinden olan Kırklardağı eteklerinde yer alması bir yayla merkezi niteliğindedir. Yeme-içme ve konaklama tesisi vardır. Dünyaca ünlü Anzer Balı, yaylalarının bin türlü çiçeğinden damıtılır. Yaz aylarında yeşilin farklı tonlarına ve kış aylarındaysa sarı ve kırmızı ağırlıklı renklere bürünerek yaprak döken ağaçlarıyla özellikle doğa yürüyüşü ve fotoğrafçılığı için de cazbedicidir.

Kuş gözlemi: İkizdere Çamlık ideal kuş gözlem adreslerinden biridir.

Doğa Yürüyüşü ve Yayla

Turizmi: Çağırankaya, Gölyayla, Cimil, Anzer, Homeze, Cencebay ve Çat yaylaları, özellikle de ilk ve sonbahar dönemlerinde keyifli birer yürüyüş rotasına dönüşürler.

Foto: R. Kağan Aybağcı

Göl Yayla
N40° 37.723' E40° 41.171'

Vaşı Yaylası
N40° 42.614' E40° 43.007'

Ovit Dağı Kış Turizmi Merkezi
N40° 37.540' E40° 49.272'

Demirkapı (Homeze Yaylası)
N40° 44.710' E40° 39.687'

KÜLTÜR

140 Köprüler

DOĞA

140 Pileki Mağarası

Feretiko
ürünleri
görülmeli...

Genel Bilgi

- Doğusunda Derrepazarı, batısında Of, güneyinde Kalkandere ve kuzeyinde Karadeniz ile çevrilidir. İlçe merkezi denizin kıyısında kurulmuş olmasına rağmen ilçenin güneyini boydan boya bir duvar gibi kaplayan Doğu Karadeniz Dağları ile doğu ve güneye gidildikçe rakım yükselir.
- İlçe, yerüstü kaynakları bakımından oldukça zengin durumdadır. En önemli su kaynağı İyidere Deresi'dir.
- Kıyı kesiminde ılık ve bol yağışlı bir iklim olmasına rağmen, içerilere doğru gidildikçe rakımın artmasıyla birlikte iklim sertliği görülür. Ortalama sıcaklık 14°C'dir.
- MÖ 700 yıllarında Miletoslular tarafından kurulan yerleşim Roma, Bizans ve Pontus Rum egemenlikleri yaşar, 1461 yılında Osmanlı Devleti sınırlarına katılır.

Pileki mağarası
ziyaret edilecek...

Değirmenleri
unutma...

Eski adı 'Aspet' olan İlçe merkezi Cumhuriyet'in kurulmasından sonra Bucak olarak yapılandırılır. İçinden geçen İyidere Çayı ilçeye adını verir. 1990 yılında ilçe olur.

- Tarım, sürdürülen faaliyetlerdendir; özellikle çay üretimi yapılır. Çay tarımı gelişmeden önce mısır, kenevir,

narenciye, fındık üretimi ve hayvancılık da yapılmaktaydı ancak zaman içinde bu üretimler yoğunluğunu kaybedince çevre illere ve büyük şehirlere göç süreci yaşanmıştır.

- İyidere sınırları içine kurulmuş fabrikalarla aynı zamanda bir sanayi bölgesi durumundadır.

Nasıl Gelinir?

İlçe merkezi sahile kuruludur ve Trabzon-Rize karayolu ilçeden geçer. Rize kent merkezine 15 km mesafedeki İyidere'nin komşu ilçelere olan uzaklığı şöyledir: Derempazarı'na 4, Kalkandere'ye 13, Trabzon'un Of ilçesine ise 14 km. İlçeye ulaşım özel halk otobüsleriyle sağlanabilir. Halk otobüsleri Rize Merkez ve İyidere'den karşılıklı olarak hareket etmektedir.

Yalıköy ve Sarayköy plajları burada...

İYİDERE kültür

Denizgören Köyü Köprüsü
N40°58.178' E40°21.939'

Köşklü Köprüsü
N40°59.787' E40°21.796'

Yalıköy Değirmen içi
N41°01.144' E40°22.842'

Yalıköy Değirmen
N41°01.144' E40°22.842'

Köprüler

Yalıköy Mahallesi, Köşklü Köyü ve Denizgören Köyü'nde bulunan taş kemer köprüler görülmeye değer örneklerdendir.

doğa

İyidere Plajı: İlçedeki turistik denebilecek en önemli noktalarındandır.

Yalıköy ve Sarayköy plajlarından denize girilebilir.

Pileki Mağarası: Türk mutfağının küdde pişirilen ekmekleri çok meşhur-

Pileki Mağarası Girişi
N40°59.313' E40°22.538'

Yalıköy Köprüsü
N41°01.144' E40°22.842'

İlçe, faal halde bulunan su değirmenleriyle de ilgi çekici bir noktadır. Halen yayaların hizmetinde olan Yalıköy Köprüsü

Sarayköy'ü Yalıköy'e bağlar. Tek gözlü, yuvarlak kemerli olup kemer kısmı düzgün kesme taştan inşa edilmiştir. Diğer kısımları

moloz taştır. Köprü ayaklarıysa kayalar üzerine oturtulmuştur. Kuzeyinde ise halen faal olan değirmeni görülebilir.

aktivite

dur. Ateşin hariyla yanmaması ve uzun sürede lezzetli bir biçimde pişirilebilmesi için hamurun kalıbı olarak kilden ya da taştan tepsiler ihtiyacı duyulur. İşte bu büyük tava ya da tepsiler, Rize'de yontuldukları taşın adı olan "pileki" olarak anılıyorlar.

Bugün İyidere İlçesi, Çiftlikköy ve Köşklü Köyü arasında yer alan Pileki Mağarası koruma altındadır. Pileki taşı yontma gereçleri, geçmişte duvarlardan çıkarılan pilekilerin izleri ve çıkarılmış tepsilerin görülebileceği mağara, aynı zamanda ilginç sarkıtları ve gölcükleriyle de dikkati çeken doğal bir oluşumdur. Yağmurun çok olduğu dönemlerde, giriş galerisinin hemen üzerinde bir şelale oluşur.

YEREL ETKİNLİKLER

Geleneksel Hamsi Şöleni:

İlçede 2008'den beri geleneksel hamsi şöleni düzenlenmektedir.

Rize Bezi Dokumacılığı:

Son yıllarda canlandırılmaya çalışılan

geleneksel Rize bezi dokumacılığı, İyidere'deki halk eğitim merkezlerinde üretilmeye devam ediyor. Bu geleneksel üretime tanıklık etmek isteyenlerin İyidere'ye uğramaları önerilir.

KALKANDERE genel bakış

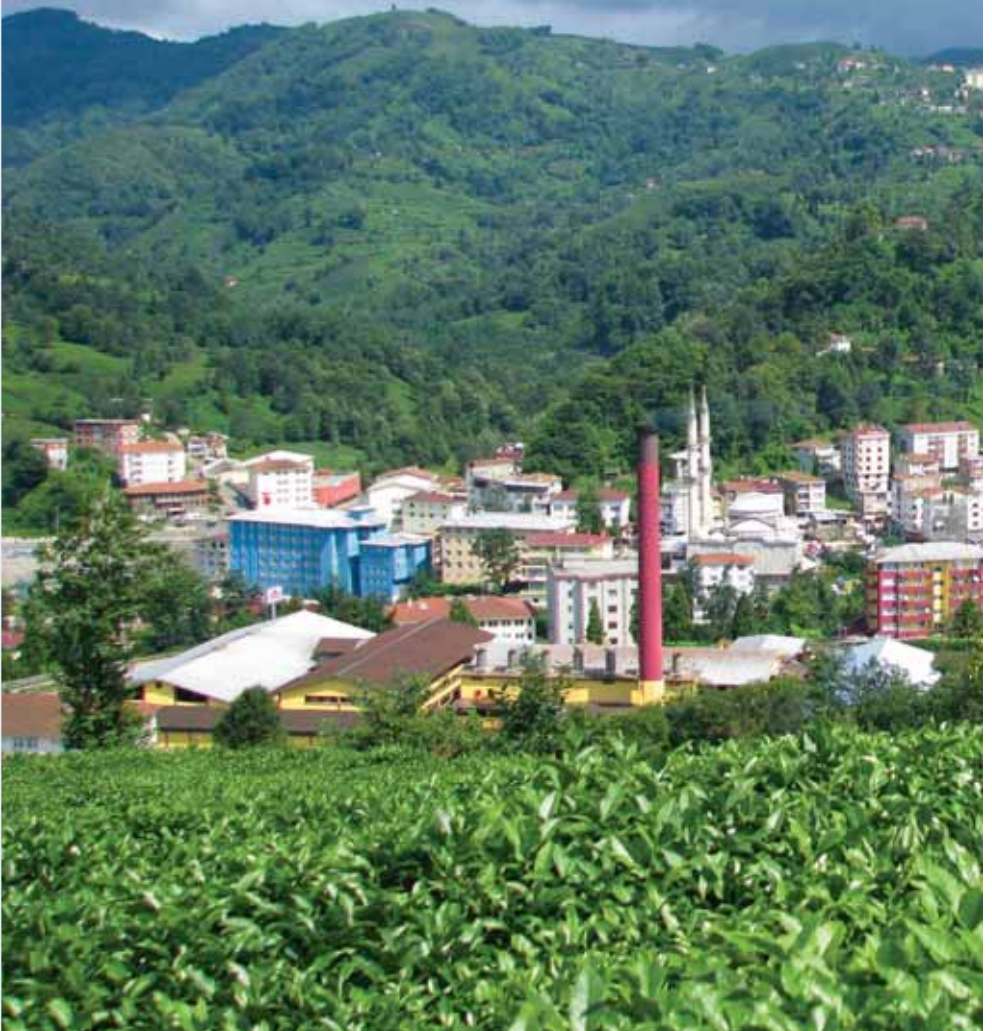
Genel Bilgi

- Kentin batısında konumlanan ilçe; Merkez, İyidere, İkizdere ve Trabzon'un Of ilçeleriyle çevrilidir.
- İlçe merkezi, Doğu Karadeniz Dağları'nın yüksek yamaçlarında yer alır. Engebeli bir araziye sahiptir. Yükseklikleri 1000 m'nin altında olan birçok tepe mevcuttur Ormanla kaplı dağlar, akarsu vadileriyle parçalanmış durumdadır. Kentin önemli su kaynaklarından İyidere

ilçe sınırları içinde kalır. Bölgede vadi aralarında büyük-küçük birçok dere akar.

- Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünü çaydır. Armut, patates, mısır ve fındık üretimi de yapılır. Dağlık kesimlerde hayvancılık sürdürülmektedir.

- Yıllık ortalama yağışlı gün sayısı 172, ortalama nem oranı % 75, yıllık ortalama sıcaklık ise 14°C'dir.

KÜLTÜR

144 Mimari,
Tarihi Yapılar

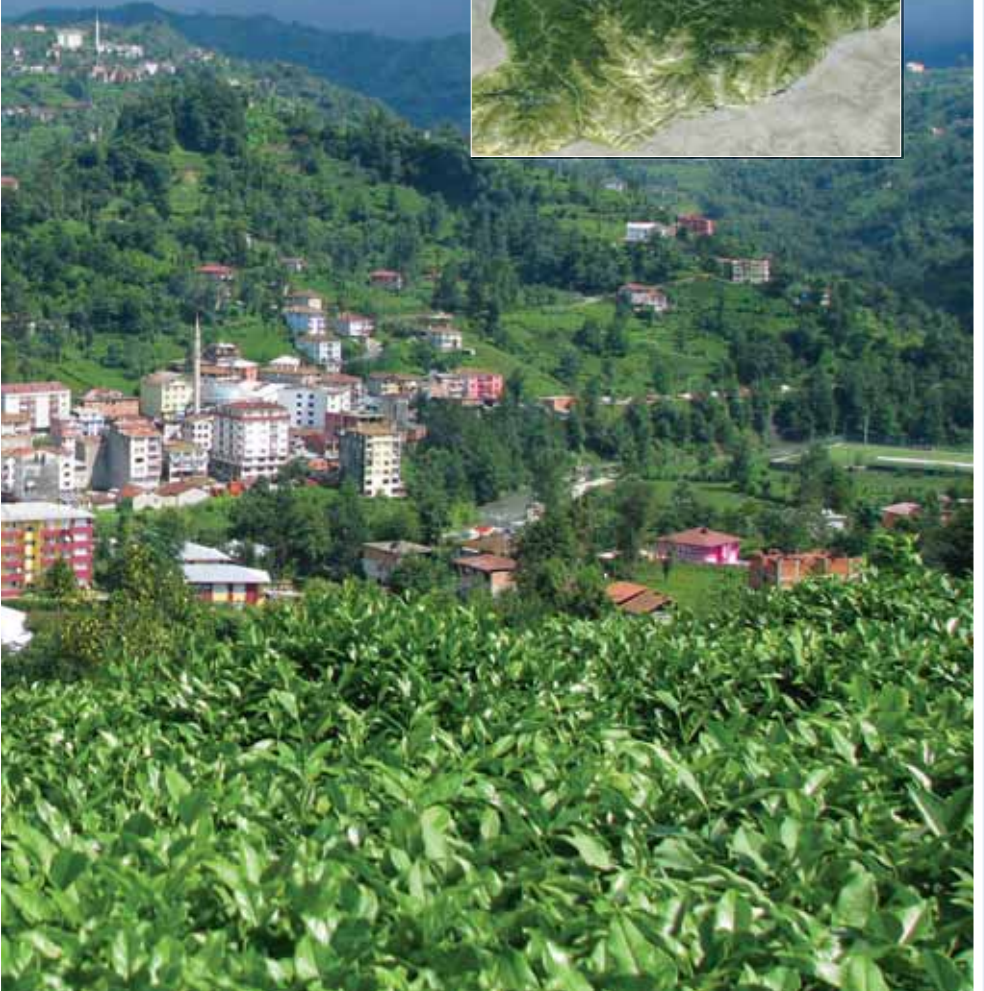
DOĞA

145 Şelaleler

Tarihi köy
evlerini
gördünüz mü?

Nasıl Gelinir?

İlçenin çevre kent ve ilçelerle bağlantısı karayolu ile sağlanmaktadır. Kent merkezine 21 km uzaklıktaki ilçeye dolmuş veya taksi kullanılarak ulaşılabilir. İlçe merkezinden kent merkezine; Belediye otobüsü ve dolmuşlar ile ulaşım sağlanabilmektedir. Kalkandere'nin komşu ilçelere uzaklığı ise şöyle: İkizdere'ye 40 km, İyidere'ye 15 km ve Trabzon'un Of ilçesine 22 km.

KALKANDERE kültür

TARİHİ YAPILAR

Camiler

Hüseyin Hoca Köyü

Sahil Camisi:

Trabzon'un Of ilçesinin Keler Köyü'nden sökülerek Kalkandere'ye getirilmiştir. Girişin her iki yanındaki ahşap sövelerinde lale motifi ağırlıklı bitkisel ve geometrik desenli bordürler vardır. Yuvarlak kemerlidir. Kemerin üzerinde oval bir kitabe bulunmaktadır. Kitabede üç satırlık yazı ve H.1250 tarihi okunmaktadır. Caminin beden duvarlarının tavana yakın kısmını geometrik bezemeli

süsleme kuşağı dolaşmaktadır. İki kanatlı kapının üzerinde lale motifli ağırlıklı bitkisel süsleme görülmektedir. Mahfil dört ahşap sütun üzerine oturtul-

muştur. Ortasında yer alan köşkün yüzeyinde sırasıyla dalga, rozet ve lale motifli süsleme kuşakları mevcuttur. Ahşap olan mihrabın yüzeyinde sırasıyla

Hüseyin Hoca Köyü Sahil Camisi
N40°54.322' E40°25.228'

Kaban Köprüsü
N40°55.189' E40°27.126'

Mandere Köprüsü
N40°54.705' E40°27.641'

Çağlayan Köprüsü
N40°55.595' E40°27.831'

mukarnas, örgü ve lale motifli süsleme kuşağı bulunmaktadır. Karadeniz ahşap oyma ve işleme sanatlarının nadide örneklerini barındıran bir eserdir.

doğa

Yukarı Çağlayan Köyü Şelalesi
N40°55.648' E40°27.882'

Çağlayan Köyü

Şelalesi: Kalkandere'de görülmeye değer tabiat harikalarındandır. Yakınında bir piknik alanı bulunur. Bu alan, Kalkandere - İkizdere karayolu üzerinde dere kenarında yer alır ve ilçe merkezine 3 km mesafededir.

Aşağı Çağlayan Şelalesi
N40°55.593' E40°27.831'

PAZAR genel bakış

Genel Bilgi

İlçe merkezi, deniz kıyısında Pazar Deresi'nin denize döküldüğü yerde kurulmuştur. Dağlar derin akarsu vadileriyle parçalanmış olup ormanlarla kaplıdır. Başlıca akarsuları Pazar, Merdivenli, Kalecik, Bodaçavi ve Ocak dereleridir. İlçe belediyesi 1854'te kurulmuştur.

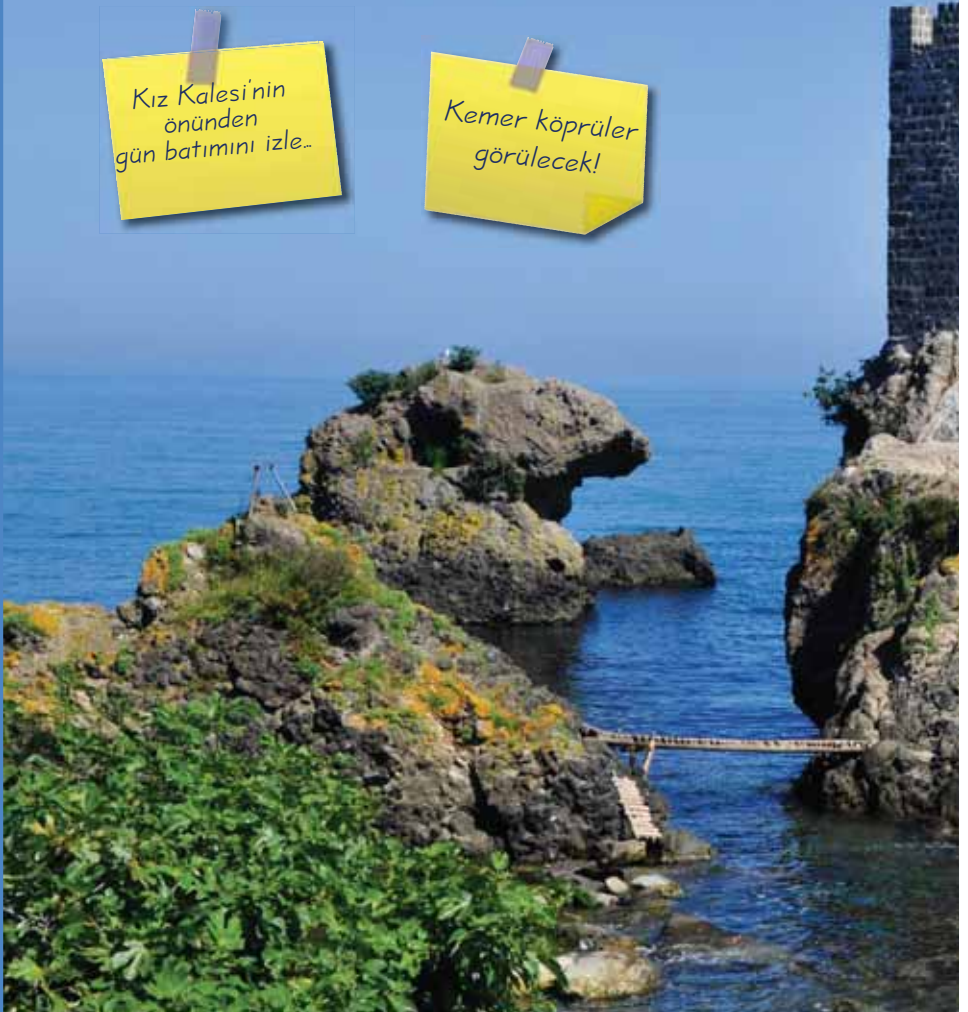
Pazar, deniz seviyesinden 10 metre yüksekte, Artvin-Rize devlet yolu üzerinde, doğu-batı yönünde

kurulmuştur. Doğusunda Ardeşen, batısında Çayeli, güneyinde Çamlıhemşin ile Hemşin, kuzeyinde ise Karadeniz yer alır.

Temmuz ve Nisan ayları arası çok yağışlıdır, yıllık yağışın %86'sı bu dönemde düşer. Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında az yağışlıdır. Karlı günlerin sayısı fazla değildir. En sıcak ay 22,4°C ile Ağustos başlangıcı, en soğuk ay ise 6,6°C ile Ocak ayıdır.

Kız Kalesi'nin
önünden
gün batımını izle...

Kemer köprüler
görülecek!

KÜLTÜR
148 Mimari
148 Tarihi Yapılar

Nasıl Gelinir?

Pazar, Rize'ye 37 km, Çayeli'ne 22 km, Ardeşen'e 8 km uzaklıkta bulunuyor. Trabzon ve Rize merkez üzerinden dolmuşlarla ulaşım sağlayabilirsiniz. Trabzon-Hopa arasında çalışan küçük otobüsler, sabah 06.30 ile akşam 19.30 saatleri arasında her yarım saatte bir hareketle çalışıyor. Rize'den Pazar'a 10 dakikada bir kalkan minibüsler de mevcut. Yaz aylarında ilçe merkezinden Çamlıhemşin yaylalarına ve Ayder kaplıcalarına düzenli seferler de yapılıyor.

Kız Kalesi
N41° 10.942' E40° 52.478'

PAZAR kültür

MİMARİ

Molla Hasan Konağı: Yapı, bodrum kat, asıl ikamet alanı ve çatı kısmından oluşmaktadır. Evin asıl ikamet alanı olan yerin ön cephesi ve çatı katı ahşap arası taş dolgu tekniğinde yapılmıştır. Bodrum katı ve evin kuzey- güney bölümüne bakan asıl ikamet alanı olan cepheleri ise moloz taştan inşa edilmiştir. Bodrum katın dış cephesinin sağında kitabesinde 'Maşallah' yazısı, altta ise H.1319 tarihi bulunur.

Ali Bal Evi: Osmanlı-Rus savaşında Ruslar tarafından konaklama amaçlı kullanıldığı belirtilmektedir. Üç katlı olan yapının bodrum katı odunluk, üst katları ise yaşam alanı olarak değerlendirilmiştir. Bodrum katının beden duvarları ve evin batı duvarı düzgün kesme taştan, üst katlar ise ahşap arası taş dolgu tekniğinde inşa edilmiştir.

Şehitlik Köyü Reviri: Bodrum üzeri bir kat olarak inşa edilmiştir. Arka ve yan duvarları moloz taştan örülmüştür. Cephesi ahşapla kapatılmıştır. Tavanda ise yine ahşap kütükler kullanılmıştır. Birinci kat ise tamamen ahşaptan, çivi kullanmadan giydirme tekniğinde yapılmıştır.

TARİHİ YAPILAR

Kaleler

Kız Kalesi: Kayalık bir zemin üzerinde bulunan kalenin kara ile bağlantısı kesilmiş durumdadır. Duvarlarındaki muntazam taş işçiliği dikkat çekicidir. İnşa tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, 13. veya 14. yüzyıllarda Trabzon Devleti döneminde yapıldığı sanılmaktadır.

Ciha Kale: Hemşin Deresi'nin doğusunda bulunmaktadır. Gözetleme ve haberleşmeyi sağlama amaçlı kullanıldığı düşünülmektedir.

Molla Hasan Konağı
N41°05.309' E40°53.484'

Ali Bal Evi
N41°08.414' E40°55.306'

Ciha Kale
N41°06.259' E40°54.034'

Camiler

Hotri Camisi: Tek katlıdır. Kesme taştan inşa edilmiştir. Çatısı ve duvar kısımları yenilenen camide hocanın kaldığı yer ve ocaklık orijinal olarak günümüze kalmıştır. Caminin arkasında haziresi bulunmaktadır.

Ortayol Köyü Camisi: Ortayol Köyü'nde bulunan cami düzgün kesme taştan yapılmış olup tek katlı olarak inşa edilmiştir. Bordür ve ahşap kapı kanatları geometrik motiflerle bezenmiştir. Mihrabın alınlığında yer alan kitabede H.1314-M.1897 tarihi vardır. Caminin beden duvarlarında kalem işi ile yapılan bitkisel süslemeler mevcuttur.

Başköy Merkez Köprüsü
N41°05.163' E40°53.431'

Köprüler

Su Çatı I Köprüsü: Yuvarlak kemerlidir. Kesme taş ve moloz taştan yapılmış olan köprünün ayakları doğal kaya üzerine oturtulmuştur.

Su Çatı II Köprüsü: Basık kemerli olan köprünün kemer ve korkulukları kesme

taştan, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir.

Su Çatı III Köprüsü: İnşa kitabesinde "Abdülcelilzade Hüseyin Ağa ve Kaçkaçzade Abdülmecid Efendi'nin eseri hayırdır sene 1320" yazılıdır. Yuvarlak kemerli tek gözlüdür.

Yücehisar Köyü Köprüsü:

Boğaziçi ve Uğrak köylerinin yol ayrımında bulunmaktadır. Yuvarlak kemerli ve tek gözlüdür.

Başköy Köprüsü: Yuvarlak kemerli, tek gözlüdür. Köprünün kemeri düzgün kesme taş, diğer kısımları ise moloz taştan inşa edilmiştir.

© Erşin Demirel

Koca (Dörtgözlü) Köprü
N41°07.892' E40°54.199'

Su Çatı 2 Köprüsü
N41°05.853' E40°53.689'

Su Çatı 1 Köprüsü
N41°06.018' E40°53.729'

Yücehisar Köprüsü
N41°07.035' E40°54.103'

Su Çatı 3 Köprüsü
N41° 5.815' E40° 53.657'

RİZE önemli bilgiler

YEREL FESTİVALLER / ŞENLİKLER

ETKİNLİK	TARİH	DÜZENLEYEN KURUM/KURULUŞ
Rize Çay ve Yaz Spor Şenliği	25 Temmuz - 15 Ağustos	Rize Belediye Başkanlığı
Uluslararası Dağcılık Şenliği	Temmuz'un 4. Haftası	KDRK - Rize Valiliği - Rize Belediyesi
Çamlıhemşin Ayder Kültür Sanat ve Doğa Festivali	Haziran'ın 2. Haftası	Çamlıhemşin Kaymakamlığı Çamlıhemşin Belediye Başkanlığı
Çamlıhemşin Ayder Kardan Adam Şenliği	Her Yıl Ocak Ayının Son Hafta Sonu	Çamlıhemşin Belediye Başkanlığı
Uluslararası Tulum ve Müzik Festivali	Ağustos'un 1. Haftası	Vira Kültür, Sanat, Gençlik ve Spor Derneği
İkizdere-Ovit Yayla Şenlikleri	Ağustos'un 2. Haftası	Ekşioğlu Vakfı
Fırtına Rafting Şenliği	Temmuz'un 3. Haftası	Dokadak - Ardeşen Belediyesi Ardeşen Kaymakamlığı
Formulaz Tahta Araba Şenlikleri	Ağustos'un 3. Hafta Sonu (Pazar)	Tunca Belediyesi Formulaz Şenlikleri Tertip Komitesi
Ovit Kar Şenliği	Nisan'ın 3. Haftası	Rize Valiliği İkizdere Belediye Başkanlığı
Çayeli'nden Öteye Kültür ve Sanat Festivali	Temmuz'un 3. Haftası	Çayeli Belediyesi
İkizdere Dağ Horozu Şenlikleri	Haziran'ın 4. Haftası	İkizdere Belediyesi
İkizdere Anzer Balı ve Yayla Şenlikleri	Ağustos'un 1. Haftası	Balıkköy Köyü Muhtarlığı
Saadettin Kaynak'ı Anma Gecesi	Şubat 2017	Derepazarı Belediyesi
Dağcılık Turizm ve Yayla Şenliği	Ağustos'un 2. Haftası	Çayeli Doğa Sporları Kulübü Derneği
Petranboard (Üzme Tahtası) Kar Şenliği	Şubat'ın İlk Hafta Sonu	İkizdere Belediye Başkanlığı
Uluslararası Pastacılar Festivali	Mayıs'ın 3. Haftası	Çamlıhemşin Eğitim ve Kültür Derneği
Rize Turizm Şenliği	Turizm Haftası	Rizem Kültür ve Turizm Derneği
Hamsi Şenliği	Aralık'ın 3. Hafta Sonu	Rize Belediyesi
Tunca Vadisi Tabiat Parkı Doğa Yürüyüşü ve Yayla Göçü Şenliği	Ağustos'un 4. Hafta Sonu (Pazar)	Tunca Belediyesi
Maha Akıntıya Karşı Yüzme Yarışları	Ağustos'un 2. Hafta Sonu	Hemşin Belediyesi Hemşin Kaymakamlığı Gençlik Spor İl Müdürlüğü
Pide ve Turizm Festivali	Eylül'ün 2. Hafta Sonu	Derepazarı Belediyesi
Ardeşen Çamlıhemşin (Ayder) Yol Bisiklet Tırmanış Yarışı	Ekim'in Son Hafta Sonu	Çamlıhemşin Belediyesi ve Ardeşen Belediyesi

NOT: Festival tarihleri hava koşullarına göre değişebilir.

LOKANTALAR

ADI	ADRES	TELEFON
Lale Lokantası	Hopa Cad. - ÇAYELİ	0 (464) 532 75 18
Evvel Zaman	Atatürk Cad. - RİZE	0 (464) 212 21 88
Kahve Çinçiva	Şenyuva Köyü - ÇAMLIHEMŞİN	0 (464) 653 30 55
Hüsrev Restaurant	Taşhane Mah. - ÇAYELİ	0 (464) 532 70 37
Dört Mevsim Alabalık Tesisleri	Güneysu Karayolu Üzeri - GÜNEYSU	0 (464) 344 22 33
Liman Lokantası	Deniz Cad. - RİZE	0 (464) 217 15 68
Huzur Lokantası	Cumhuriyet Cad. - RİZE	0 (464) 217 15 11
Durak Lokantası	Cumhuriyet Cad. - RİZE	0 (464) 217 46 95
Ahmet Usta	Cumhuriyet Cad. - RİZE	0 (464) 250 50 50
Binnaz'ın Mutfağı	Atatürk Cad. No: 496 - RİZE	0 (464) 214 8 555
Ayla Abla'nın Ev Tatlıları	Askerlik Şubesi Karşısı - RİZE	0 (464) 213 13 77
Konak 1870	Çarşı Mah. Anafartalar Sk. - RİZE	0 (464) 217 73 83
Öz Balık Lokantası	Dolgu Sahası - RİZE	0 (464) 214 92 72
Şehzade Restaurant	Dolgu Sahası - RİZE	0 (464) 214 61 60
Olta Balık Lokantası	Deniz Cad. Gündoğdu - RİZE	0 (464) 246 21 15
Kale Balık Lokantası	Bozukkale Mah. Gündoğdu - RİZE	0 (464) 246 34 88
Kuzey Balık Lokantası	Sahil Yolu Üzeri Gündoğdu - RİZE	0 (464) 246 21 52
Dağmaran	Dağsu (Dağbaşı Mah.) - RİZE	0 (464) 214 78 14
Şahin Tepesi	Fatih Mah. Paşalar Caddesi - RİZE	0 (464) 212 16 53
Yeni Bahar Restaurant	Çamlık Sk. Dağbaşı Mevkii - RİZE	0 (464) 250 03 03
Savarona Cafe Restaurant	Dağsu Mah. Tepe üstü Sok. - RİZE	0 (464) 214 93 57
Ramanoz Sofrası	Hamzabey Mah. Sümbül Sok. - RİZE	0 (464) 253 03 33
Manzara Cafe Restaurant	Fatih Mah. Paşalar Caddesi - RİZE	0 (464) 212 23 13
Seçkin Pide Salonu	Atatürk Cad. - DEREPAZARI	0 (464) 311 31 59
Sahil Pide Salonu	Sahil Cad. - DEREPAZARI	0 (464) 311 20 65
Eskitoğlu Alabalık Tesisleri	Uzunkaya Köyü - DEREPAZARI	0 (464) 311 33 96
Raşot Karaağaç Alabalık Tes.	Karaağaç Köyü - ÇAYELİ	0 (532) 688 21 67
Pınar Alabalık Tesisleri	Çamlıhemşin Yolu Üzeri - ARDEŞEN	0 (464) 752 42 25
Osmanlı Alabalık Lokantası	Çamlıhemşin Yolu Üzeri - ARDEŞEN	0 (464) 752 42 23
Şelale Balık Lokantası	Yeniyol Köyü - ARDEŞEN	0 (464) 725 60 48
Zilkale Kaledibi Cafe	Zilkale yanı - ÇAMLIHEMŞİN	0 (464) 653 31 57
Dere Cafe Restaurant	Ayder Yolu Üzeri - ÇAMLIHEMŞİN	0 (464) 656 66 22
Ayder Doğa Alabalık Tesisleri	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0 (464) 657 20 09
Ayder Sofrası Restaurant	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0 (464) 657 22 02
Gürgendibi Tesisleri	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0 (464) 657 21 38
Kalegon Tesisleri	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0 (464) 657 21 22
Arde Som Palet Restaurant	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0 (464) 655 51 34
Çise Restaurant	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0 (464) 657 21 71

RİZE önemli bilgiler

RİZE KONAKLAMA TESİSLERİ

Otel Adı	Sınıfı	Oda	Yatak	Adres	Telefon
Babillon Otel	*****	114	232	Fıçıtaşı Mah. - İYİDERE	0(464) 253 53 00
Ridos Termal Otel		148	346	Ilıca Köyü - İKİZDERE	0(464) 416 19 89
Grand Çavuşoğlu Otel	***	89	178	Eskipazar Mah.Hopa Mevkii - ÇAYELİ	0(464) 532 49 88
Kaçkar Resort Hotel	***	42	86	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 53
Ayder Doğa Resort Otel	***	26	52	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 250 03 33
Lazlakar Otel	***	25	50	Limanköy Mah. - ÇAYELİ	0(464) 532 09 25
Patulya Otel	***	55	110	Yeni Mah. - ARDEŞEN	0(464) 715 42 43
Ela Otel	***	25	50	Merkez Mah. No: 2 - ARDEŞEN	0(464) 715 34 34
Okutur Otel	**	26	52	Tophane Mah. - RİZE	0(464) 214 12 51
Aydoğan Otel	**	26	52	E.Orhon Mah.Laleli Cad. - RİZE	0(464) 213 06 39
Zümrüdü Anka Butik Otel	Özel Tesis	7	14	Yanıktaş Köyü - DEREPAZARI	0(464) 311 10 64
Suada Butik Otel	Butik Otel	60	120	Hamidiye Mevkii - PAZAR	0(464) 623 53 33
Green Otel		72	156	Cumhuriyet Cad. - RİZE	0(464) 236 00 00
Yalta Otel		20	40	Tophane Mah. No:04 - RİZE	0(464) 217 14 77
Kaçkar Otel		29	64	Cumhuriyet Cad. - RİZE	0(464) 213 14 90
Keleş Otel		28	56	Tophane Mah. - RİZE	0(464) 217 86 40
Grand 53 Otel		28	60	Ekremler Orhon Mah. - RİZE	0(464) 217 30 08
Erdem Otel		31	57	Cumhuriyet Cad. - RİZE	0(464) 213 00 28
Sahil Otel		37	84	Yeni Pazar Mah. - ÇAYELİ	0(464) 532 18 19
Green Ayder Otel		96	194	Deniz Mah. - ARDEŞEN	0(464) 715 51 52
Deniz Konak Otel		32	72	Sahil Cad. - PAZAR	0(464) 612 53 10
Mori Sport Otel		35	70	Köşklü Köyü Mevkii. - İYİDERE	0(464) 216 50 50
Haşimoğlu Otel		58	150	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 37
Sis Otel		37	90	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 30
Yeşil Vadi Otel		23	50	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 50
Vesile Otel		11	22	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 21 10
Koru Otel		15	30	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 83
Kalegon Otel		23	60	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 21 35
Bukla Oberj		24	56	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 55
Kervan Saray Otel		15	35	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 27
Pirikoğlu Otel		12	29	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 21
Cihan Otel		11	29	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 87
Çağlayan Otel		15	30	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 70
Yaylacı Otel		22	55	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 24
Nehirim Pansiyon		20	53	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 40
Altıparmak Otel		22	48	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 62
İzmirlim Pansiyon		12	35	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 77
Kuşpuni Pansiyon		15	30	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 20 52
Zirve Ahşap Pansiyon		10	26	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 21 77
Serender Pansiyon		12	30	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 22 01
Ahşap Pansiyon		16	36	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 21 62
Köksal Pansiyon		8	26	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 21 67
Villade Pelit Otel		15	30	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 21 11
Uçanlar Pansiyon		9	15	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 21 21
Fora Pansiyon		8	18	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 21 53
Doğa Harikası Pansiyon		15	28	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 21 34
Kardelen Pansiyon		7	30	Ayder - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 657 21 07
Taş Mektep Otel		16	40	Konaklar Mah. - ÇAMLIHEMŞİN	0(464) 651 70 10
Şelale Konak Pansiyon		7	23	Ağaran Şelalesi Yanı - ÇAYELİ	0(464) 533 05 33
Şatıroğlu Konağı		3	7	Çağlayan Köyü Taşköprü Mevkii - FİNDIKLI	0(532) 457 55 78

RİZE İLİ TERMAL TESİSLER

Tesis Adı	Adres	Telefon
Ayder Kaplıcası	Ayder Mevkii - ÇAMLIHEMŞİN	0 (464) 657 21 02
Ridos Termal Otel	İllica Köyü - İKİZDERE	0 (464) 416 19 89

SEYAHAT ACENTELERİ

Acente Adı	GRUBU	ADRES	TELEFON
Ri-Tur Razeliler Turizm Sey. Ac.	A	Cumhuriyet Caddesi No: 8 RİZE	0 (464) 217 14 85
Kunet Turizm Sey. Ac.	A	Atatürk Cad. Cengiz İşhanı RİZE	0 (464) 213 16 16
Edfa Turizm Sey. Ac.	A	Razioğlu İşhanı No: 95-3 RİZE	0 (464) 214 82 44
Türkü Turizm Sey. Ac.	A	İnönü Cad. No: 35 ÇAMLIHEMŞİN	0 (464) 651 72 30
Şeref Turizm Sey. Ac.	A	Hopa Cad. Belediye Sok. No: 103 ÇAYELİ	0 (464) 532 58 23
Ameda Turizm Sey. Ac.	A	Çarşı Mah. Atatürk Cad. No:259-D RİZE	0 (464) 214 89 59
Ovit Turizm Sey. Ac.	A	Piriçelebi Mah. Benli İşhanı No:142-B RİZE	0 (464) 213 32 62
Atmaca 53 Turizm Sey. Ac.	A	Çarşı Mah. Cumhuriyet Cad. No: 158 RİZE	0 (464) 214 24 44
Maçahel Turizm Sey. Ac.	A	Tekeşenler İşhanı ARDEŞEN	0 (464) 715 73 36
Ayala Turizm Sey. Ac.	A	M. Fevzi Çakmak Cad. No:6-1 RİZE	0 (464) 213 17 16
Torlak Turizm Sey. Ac.	A	Eski Belediye Binası Kat: 4 RİZE	0 (464) 217 01 51
Roff Turizm Sey. Ac.	A	Ekrem Orhon Mah. No: 183 RİZE	0 (464) 214 56 56
Rize Ezgi Turizm Sey. Ac.	A	Piriçelebi Mah. Atatürk Cad. No: 227 RİZE	444 22 53
Madem Turizm Sey. Ac.	A	Yeniköy Mah. Atatürk Cad. No: 416 RİZE	0 (464) 213 24 44
Zuga Tour Turizm Sey. Ac.	A	Piriçelebi Mah. Cumhuriyet Cad. Benli İşhanı RİZE	0 (464) 214 87 77
R.T.E 53 Turizm Sey. Ac.	A	Ekrem Orhon Mah. No: 183/B RİZE	0 (464) 210 00 88
Kemençe Tulum Turizm Sey. Ac.	A	Piriçelebi Mah. Atatürk Cad. Koçlar İşhanı RİZE	0 (464) 220 53 00
Pokutsal Tours Sey. Ac.	A	Konaklar Mah. No:5 Çamlıhemşin RİZE	0 (464) 651 77 75
Çayeli 53 Turizm Sey. Ac.	A	Yenipazar Mah. Hopa Cad. No:96/B ÇAYELİ	0 (464) 532 52 42
Yeşil Kaçkarlar Turizm Sey. Ac.	A	Yeni Belediye Sitesi No:101/C ÇAYELİ	0 (464) 532 67 21
Uzun Tour Sey. Ac.	A	Cumhuriyet Cad. No:99/305 RİZE	0 (464) 237 53 53
Gezdurtur Turizm Sey. Ac.	A	Atatürk Cad. No:394/1 RİZE	0 (464) 214 27 27
Akil Turizm Sey. Ac.	A	Çarşı Mah. Kutluhan No:22/304 RİZE	0 (464) 253 00 40

ÖNEMLİ TELEFONLAR

Valilik	(0464) 213 06 11-12
Belediye	444 50 53
Kültür ve Turizm Müdürlüğü	(0464) 213 04 26
Kültür ve Turizm Danışma Bürosu	(0464) 213 04 08-06
Müze Müdürlüğü	(0464) 214 02 35
Devlet Hastanesi	(0464) 213 05 00
Türk Hava Yolları	444 0 849

Hızır Acil

112

POLİS İMDAT
155

JANDARMA İMDAT
156

RİZE indeks

Nokta Adı	Koordinat	Sayfa
A		
Ağaran Şelalesi	N41° 02.704 E40° 48.451	42, 53, 106, 111
Ahmet Bey Konağı	N41° 0.061 E41° 0.397	85
Akırgel Şelalesi	N40° 46.676 E40° 43.511	43
Aksu Gölü	N40° 39.131 E40° 50.545	43
Ali Bal Evi	N41°08.414 E40°55.306	148
Ali Hacıoğlu Evi	N41° 15.186 E41° 14.748	116,117
Ali Rıza Şişman Evi	N41° 12.561 E41° 10.061	117
Ambarlı Yaylası	N40° 50.840 E40° 52.967	44, 111
Amlakit Yaylası	N40° 54.143 E41° 4.332	44, 77, 90, 104
Andon İçmeleri	N 40°51.593 E40°35.186	46, 50
Anzer Bali		7, 32, 47, 128, 136, 150
Anzer Yaylası	N40° 35.466 E40° 31.036	52, 128, 129, 136, 158
Ardeşen Merkez	N41° 11.490 E 40° 59.255	68
Aşağı Durak (Kulaber) Köprüsü	N41°06.921 E41°04.902	73, 74
Aşağı Kavron Yaylası	N40° 54.419 E41° 8.285	44, 92, 93
At Gölü	N40° 43.101 E40° 54.002	43
Atamanlar Konağı	N41° 0.061 E41° 0.397	85, 86
Atatürk Evi Müzesi	N41°01.403 E40°32.066	17, 21, 66
Avuser Yaylası	N40° 57.195 E41° 11.441	90, 91, 94
Ayder Kaplıcası	N40° 57.196 E41° 5.951	10, 46, 50, 52, 77, 78, 90, 93, 98, 147, 153
Ayder Yaylası	N40° 57.196 E41° 5.951	6, 10, 38, 42, 50, 57, 59, 77, 78, 79, 80, 90, 91, 92, 97,150
B		
Başköy Köprüsü	N41°05.163 E40°53.431	149
Besim Tatar Evi	N41° 11.851 E41° 11.618	116, 117
Bilenköy Camisi	N41°01.559 E40°54.001	126
Botanik Çay Bahçesi	N41°01.265 E40°30.680	12, 67
Bulut Şelalesi	N40° 59.842 E41° 4.705	42, 55, 97, 98
Büyük Deniz Gölü	N40° 52.133 E41° 9.813	43, 76
C-Ç		
Cafer Paşa Camisi	N41°04.670 E40°41.761	108
Cencebay Yaylası	N40° 43.284 E40° 42.764	134, 136
Cengiz Okman Evi	N41° 16.036 E41° 8.188	116
Ciha Kale	N41°06.259 E40°54.034	19, 87, 148
Cimil (Başköy) Yaylası	N40° 43.986 E40° 47.368	10, 134, 136
Cimil Şelalesi	N40° 44.723 E40° 42.254	43, 135
Çabanç Evi	N41° 0.061 E41° 0.397	85
Çağırankaya Yaylası	N40° 49.778 E40° 41.640	10, 44, 128, 134, 136, 150
Çağlayan Köprüsü	N41°15.394 E41°13.855	119, 145
Çağlayan Köyü	N41°15.517 E41°11.861	114, 115
Çağlayan Şelaleleri	N40°55.648 E40°27.882	145
Çamlıhemşin Merkez	N41°2.725 E41°0.360	76
Çat Köprüsü	N40°51.792 E40°57.022	81, 89
Çayeli Merkez	N41° 5.388 E40° 43.616	106
Çaymakçur Yaylası	N40° 53.768 E41° 10.547	17, 77, 91
Çirmaniman Yaylası	N40° 47.604 E40° 45.931	109, 111
Çoponi Şelalesi	N41° 3.753 E41° 7.614	42, 75
Çukurluhoca Köyü Köprüsü	N40°56.699 E40°46.362	110
Çukurluhoca Medresesi	N40°56.693 E40°46.371	109, 110

Nokta Adı

Koordinat

Sayfa

D

Denizgören Köyü Köprüsü	N40°58.178 E40°21.939	140
Dereköy Köprüsü	N40°43.616 E40°35.871	132
Derepazarı Merkez	N41° 1.459 E40° 25.292	112
Dudi Konağı	N41° 0.061 E41° 0.397	84

E-F

Eğnaçor Yaylası	N40° 46.957 E40° 47.087	111
Eğvane Şelalesi	N40° 46.890 E40° 38.919	43,134
Elevit Yaylası	N40° 51.329 E41° 0.679	10, 44, 77, 90, 91
Fındıklı Merkez	N41° 16.036 E41° 8.188	114

G

Gelin Tülü Şelalesi	N40° 57.004 E 41° 6.633	41, 42, 90, 98, 158
Gülbahar Merkez Camisi	N41°01.603 E40°32.635	19, 65
Güneyce Köprüsü	N40°49.312 E40°28.591	130, 132
Güneysu Merkez	N40° 58.826 E40° 36.806	110
Gürcüdüzü Yaylası	N 41° 10.274 E 41° 19.898	6, 10, 118
Gürgen (Kangeldibi) Köprüsü	N40°56.477 E40°39.399	122
Güroluk Köprüsü	N40°59.815 E41°03.573	88

H

Hacal Konağı	N41° 0.061 E41° 0.397	85
Hacı Balta Camisi	N41°03.634 E40°53.645	126
Hacı Şeyh Camisi	N40°49.520 E40°28.435	19, 21, 130
Haçivanak Yaylası	N40° 48.462 E41° 2.256	44, 91
Handüzü Yaylası	N40° 52.881 E40° 39.147	10, 44, 120, 150
Hasan Basri Orhon Evi	N41° 15.841 E41° 08.954	117
Hazındag Yaylası	N40° 56.074 E41° 4.118	10, 44, 57, 80, 94
Hemşin Merkez	N41° 2.797 E 40° 53.952	124
Homeze (Demirkapı) Yaylası	N40° 44.710 E40° 39.687	137
Hotri Cami	N41°07.717 E40°54.189	148
Huser Yaylası	N40° 58.423 E41° 7.086	90, 95
Hüseyin Hoca Köyü Sahil Camisi	N40°54.322 E40°25.228	144

I-i

Işıklı Camisi	N41°12.633 E41°02.727	70
İhsan Oktay Evi	N41° 15.186 E41° 14.748	117
İkizdere Kaplıcası	N40°47.012 E40°36.591	46, 50
İkizdere Merkez	N40°46.629 E40°33.600	128
İsmail Kahraman Kültür Merkezi	N41°01.505 E40°31.485	51, 67
İyidere Merkez	N41° 0.671 E40° 21.558	138

K

Kaçkar Zirvesi	N40° 50.136 E41° 9.695	47, 54, 56, 94, 96
Kadıköy (Örenkit) Köprüsü	N41°03.715 E41°00.452	88
Kale - Hala Köprüsü	N40°47.527 E40°34.698	89
Kale-i Bâlâ	N40°48.764' E40°56.614	19, 87
Kaleköy Köprüsü	N40° 49.358 E40° 56.346	90
Kalkandere Merkez	N40° 55.663 E40° 26.507	142
Kapılı Göller	N40° 42.847 E40° 54.893	43, 96, 97
Kaptanpaşa Köprüsü	N40°58.025 E40°47.684	110
Karadeniz Gölü	N40° 52.688 E41° 10.139	101
Kazım Okman Evi	N41° 15.186 E41° 14.748	116
Kendirli Camisi	N40°58.391' E40°25.810'	20
Kesmetaş Köyü Camisi	N41°07.007 E40°45.543	108

RİZE indeks

Nokta Adı	Koordinat	Sayfa
Kibledağı Köyü (İlca) Camisi	N40°56.407 E40°38.518	122, 123
Kız Kalesi	N41°10.942 E40°52.478	19, 87, 147, 148
Kito Yaylası	N40° 54.273 E40° 54.930	18, 44
Koca (Dörtgözlü) Köprü	N41°07.892 E40°54.199	149
Koçiler Konağı	N41° 0.061 E41° 0.397	85
Köprüköy (Timisvat) Köprüsü	N41°07.399 E41°02.398	74, 75
Köşklü Köprüsü	N40°59.787 E40°21.796	140
Kurşunlu (İslampaşa) Cami	N41°02.105 E40°33.657	64, 65
Kuspa	N41° 6.232 E40° 46.127	53, 111
L-M		
Levent Köprüsü	N41°04.273 E40°53.234	127
Makreis Köprüsü	N41°02.008 E41°00.469	88
Manle Şelalesi	N40° 46.656 E40° 33.365	134
Marbudam (İncesu) Yaylası	N40° 47.163 E40° 48.449	106
Merkez İlçe	N41°01.703 E40°30.945	60
Meyveli Köyü Camisi	N41°12.513 E41°09.096	21, 118
Mezovit Gölü	N40° 47.955 E41° 1.082	43, 98
Mikron Köprüsü	N41°02.699 E41°01.491	88, Panoramik 1
Molla Hasan Konağı	N41°05.309 E40°53.484	148
Mustafa Melikoğlu Konağı	N41° 0.061 E41° 0.397	83, 84
Müze (San Ev)	N41°01.498 E40°30.935	17, 21, 66
N		
Numanoğlu Evi	N41° 0.061 E41° 0.397	86
Nurluca Camisi	N41°02.080 E40°54.379	26
O-Ö		
Ormancık Camisi	N40°56.024 E40°48.215	20, 108, 109
Orta Cami	N41°01.446 E40°31.191	19, 20, 64, 65
Ortaköy Köprüsü	N41°02.416 E40°54.182	127
Ortan Köprüsü	N41°00.431 E40°59.391	88, 89
Ortayol Köyü Camisi	N41°05.744 E40°55.298	148
Osman Sîpahi Evi Yaylası	N41°04.640 E40°50.094	110
Ovit Dağı Kış Turizm Merkezi	N40°37.540 E40°49.272	52, 53, 59
Ovit Yaylası	N40°47.988 E40°54.393	40, 44, 128, 134
Öküz Yatağı Gölü	N40° 51.137 E41° 8.314	43
P		
Palovit Şelalesi	N40° 52.290 E41° 5.192	40, 43, 97, 100, 158
Palovit Yaylası	N40° 52.290 E41° 5.192	17, 44, 57, 77, 91, 94
Papes Köprüsü	N40°46.376 E40°33.845	130, 131
Pazar Merkez	N41° 10.810 E40° 52.954	146
Pileki Mağarası ve Şelalesi	N40°59.363 E40°22.521	138, 140, 141
Pokut Yaylası	N40° 57.792 E41° 1.308	92, 94, 95, 158
R		
Reyhanlılar Konağı	N41° 0.061 E41° 0.397	85
Rize Evi	N41°01.486 E40°30.973	62, 63
Rize Kalesi	N41°01.658 E40°30.599	12, 19, 61, 63, 64, 67, 158
Rize Müzesi (San Ev)	N41°01.498 E40°30.935	17, 66

RİZE indeks

Nokta Adı	Koordinat	Sayfa
S-Ş		
Sal Yaylası	N40° 57.778 E41° 0.576	10, 44, 57, 94, 95
Samistal Yaylası	N40° 54.755 E41° 5.994	10, 44, 57, 91, 95
Sefkar (Şarpinovit) Gölü	N40° 40.075 E40° 50.950	43
Seslikaya Köyü Camisi	N41°08.812 E41°01.849	70, 73
Seslikaya Köprüsü	N41°08.903 E41°02.069	75
Su Çatı 1 Köprüsü	N41°06.018 E40°53.729	149
Su Çatı 2 Köprüsü	N41°05.853 E40°53.689	149
Su Çatı 3 Köprüsü	N41°05.827 E40°53.666	149
Şehitlik Köyü Reviri	N41°08.496 E40°59.410	148
Şenyuva (Çinçiva) Köprüsü	N40°59.849 E40°58.504	87, 88
Şevket Ataç Evi	N41° 15.186 E41° 14.748	116
Şevket Yardımcı Evi	N41°01.740 E40°33.021	63
Şimşirli Camisi	N40°48.496 E40°29.120	24, 25, 130
T		
Tahpur Yaylası	N40° 48.490 E40° 52.204	111
Tarakçıoğlu Konağı	N41° 0.061 E41° 0.397	84
Tatos Gölleri	N40° 44.277 E40° 56.687	43, 55, 98
Taviloğlu Konağı	N41°01.592 E40°33.066	62
Tirovit Yaylası	N40° 51.624 E41° 3.723	91
Tunca Köprüsü 1	N41°07.382 E41°07.438	73, 75
Tunca Köprüsü 2	N41°07.350 E41°07.419	73
Tuzcuoğulları Konağı	N41°01.492 E40°30.878	62
Türütoğulları Evi	N40°54.952 E40°32.733	62
V		
Vaşa Yaylası	N40° 42.614 E40° 43.007	137
Verçenik Yaylası	N40° 44.497 E40° 54.995	90, 96
Verçenik Zirvesi	N40°42.994 E40°55.765	96
Vural Özkaya Evi	N41° 15.186 E41° 14.748	116, 117
Y		
Yalıköy Köprüsü	N41°01.144 E40°22.842	141
Yaltkaya Ali Çelebi Camisi	N41°04.269 E40°53.766	126
Yavuzlar Cami	N41°04.718 E40°50.107	109
Yenice Cami	N40°55.327 E40°47.324	108
Yukarı Durak Köyü Köprüsü	N41°05.307 E41°06.041	73
Yukarı Kavron Yaylası	N40° 53.009 E41° 7.859	10, 13, 44, 55, 56, 76, 77, 92, 93, 95, 105
Yukarı Şimşirli Köyü Köprüsü	N41° 1.229 E41° 4.050	89
Yücehisar Köprüsü	N41°07.035 E40°54.103	149
Z		
Zil Kale	N40°57.555 E40°57.736	9, 19, 76, 77, 86, 87, 97

GPS KOORDİNATLARI VE PANORAMİK FOTOĞRAFLARLA RİZE GEZİ REHBERİ

Genel Koordinatör: İsmail Hocaoglu (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürü)

Yayın Hazırlık ve İçerik Yönetimi: Cografika İstanbul - Gezin için Medya Tasarımı

www.cografika.com

Yayın Yönetmeni: R. Kağan Aybudak **Görsel Yönetmen:** Feyza Yapulu

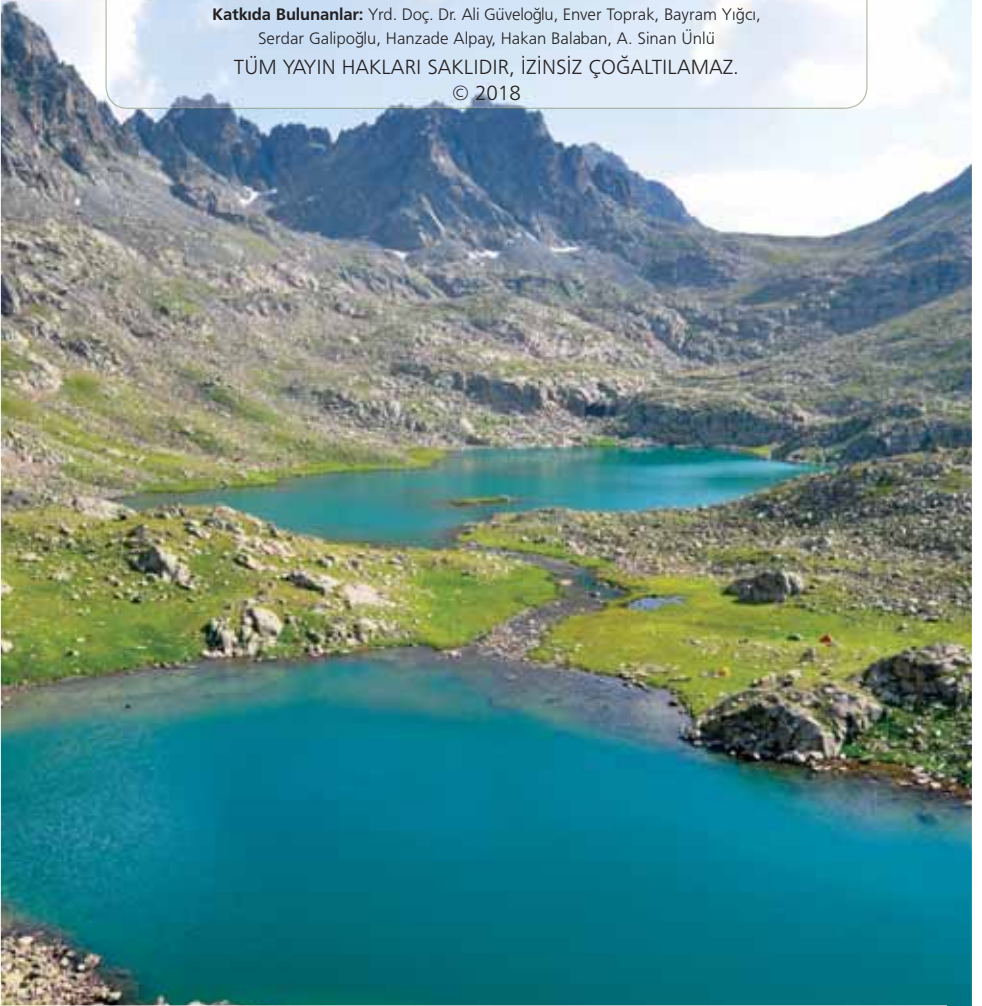
Editörler: Bilge Ege Aybudak, Neslihan Pekdemir

Fotoğraflar: Abdullah Cengiz, Alican Yalçın, Adnan Er, Ali Kerem Atik, Ali Rıza Kara, Asım Haberal, Aytekin Kalender, Can Buğra Girgin, Dursun Ali Akpınar, Elif Ompu, Emin Kanbur, Erdoğan Muradoğlu, Ersin Demirel, Hasan Alper Eryiğit, Hasan Önder, Hasan Turgut, Mehmet Ali Ak, Murat Genç, Murat Sezgin, Murat Topal, Ufuk Çağlar, Zafer Şençoruh, Merve Özer

Katkıda Bulunanlar: Yrd. Doç. Dr. Ali Güveloğlu, Enver Toprak, Bayram Yiğci, Serdar Galipoğlu, Hanzade Alpay, Hakan Balaban, A. Sinan Ünlü

TÜM YAYIN HAKLARI SAKLIDIR, İZİNSİZ ÇOĞALTILAMAZ.

© 2018

Ön Kapak Fotoğrafları: Gelin Tülü Şelalesi/Çamlıhemşin (R. KAĞAN AYBUDAK), Palovit Şelalesi/Çamlıhemşin (R. KAĞAN AYBUDAK), Petran Yaylası/İkizdere, Ayder Yaylası/Çamlıhemşin (R. KAĞAN AYBUDAK), Fındıklı Konakları (EMİN KANBUR)

Arka Kapak Fotoğrafları: Zilkale/Çamlıhemşin (R. KAĞAN AYBUDAK), Yedigöller Bölgesi, Rize Kalesi/Merkez, Yeşiltepe Köprüsü/Kaptanpaşa (R. KAĞAN AYBUDAK) - Timisvat (Köprüköy) Köprüsü/Ardeşen (BAYRAM YİĞCI)

Bu rehberde ve yabancı dillere yapılan çeviri baskılarında kullanılan tüm yazı ve fotoğrafların yayım ve kullanım hakları, "5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu" kapsamında koruma altındadır. Yayımcının yazılı izni olmaksızın tamamen ya da kısmen alıntı yapılamaz ve başka hiçbir yayında kullanılamaz. Yayımlanan GPS koordinatları sadece bilgilendirme amaçlıdır.

Uydu sinyalleri ve/veya matbaa hataları sebebiyle oluşabilecek durumlardan yayımcı sorumlu tutulamaz.